הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר זמנים

מעשה רקח על הלכות יום טוב

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות יום טוב

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-יום-טוב/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 7
הלכה ג 7
הלכה ד 8
הלכה ה 11
הלכה ו 12
הלכה ז 12
הלכה ח 12
הלכה ט 12
הלכה י 12
הלכה יא 15
הלכה יב 15
הלכה יג 15
הלכה יד 15
הלכה טו 16
הלכה טז 16
הלכה יז 16
הלכה יח 17
הלכה יט 17
הלכה כ 17
הלכה כא 17
הלכה כב 17
הלכה כד 18
פרק ב 18
הלכה א 18
הלכה ב 19
הלכה ג 19
הלכה ד 19
הלכה ה 20
הלכה ו 21
הלכה ז 21
הלכה ח 21
הלכה ט 21
הלכה י 22
הלכה יא 22
הלכה יב 22
הלכה יג 23
הלכה יד 23
הלכה טו 24
הלכה טז 24
הלכה יז 24
הלכה יח 24
פרק ג 24
הלכה א 24
הלכה ב 25
הלכה ג 25
הלכה ד 26
הלכה ה 26
הלכה ו 26
הלכה ז 27
הלכה ח 27
הלכה י 27
הלכה יא 28
הלכה יב 28
הלכה יג 29
הלכה יד 29
הלכה טו 30
הלכה טז 30
הלכה יז 30
פרק ד 30
הלכה א 30

הלכה ב 31
הלכה ג 32
הלכה ד 32
הלכה ה 32
הלכה ו 33
הלכה ז 33
הלכה ח 34
הלכה ט 34
הלכה י 34
הלכה יא 35
הלכה יב 35
הלכה יג 35
הלכה יד 36
הלכה טו 36
הלכה טז 36
הלכה יז 37
הלכה יח 37
הלכה יט 37
הלכה כ 37
הלכה כא 38
הלכה כב 39
הלכה כג 39
הלכה כד 39
הלכה כה 39
הלכה כו 39
פרק ה 40
הלכה א 40
הלכה ב 40
הלכה ג 40
הלכה ד 41
הלכה ה 41
הלכה ו 41
הלכה ז 41
הלכה ח 41
הלכה ט 42
הלכה י 42
הלכה יא 42
הלכה יב 42
הלכה יג 43
הלכה יד 43
הלכה טו 43
הלכה טז 44
הלכה יז 44
הלכה יח 44
הלכה יט 44
הלכה כ 44
פרק ו 45
הלכה א 45
הלכה ב 45
הלכה ג 46
הלכה ד 46
הלכה ה 46
הלכה ו 47
הלכה ז 47
הלכה ח 47
הלכה ט 47
הלכה י 48
הלכה יא 49
הלכה יב 49
הלכה יג 49
הלכה יד 49
הלכה טז 49
הלכה יז 50
הלכה יח 50

הלכה יט 50
הלכה כא 50
הלכה כב 50
הלכה כג 50
הלכה כד 51
פרק ז 51
הלכה א 51
הלכה ב 51
הלכה ג 51
הלכה ד 51
הלכה ה 52
הלכה ו 52
הלכה ז 54
הלכה ח 54
הלכה ט 54
הלכה י 54
הלכה יא 54
הלכה יב 55
הלכה יג 57
הלכה יד 57
הלכה טו 58
הלכה טז 58
הלכה יז 59
הלכה יח 59
הלכה יט 60
הלכה כ 60
הלכה כא 60
הלכה כב 60
הלכה כג 61
הלכה כד 61
הלכה כה 61
פרק ח 61
הלכה א 61
הלכה ב 62
הלכה ג 62
הלכה ד 62
הלכה ה 62
הלכה ו 63
הלכה ז 63
הלכה ח 63
הלכה ט 63
הלכה י 63
הלכה יא 64
הלכה יב 64
הלכה יג 64
הלכה יד 65
הלכה טו 65
הלכה טז 65
הלכה יז 65
הלכה יח 67
הלכה יט 68
הלכה כ 68
הלכה כא 68

פרק א

הלכה א

ששת ימים אלו וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל ומדברי רבינו שבכלל מלאכת עבודה סתם אינה מלאכת אוכל נפש וכו' שבשביעי נאמר בפרשת ראה אנכי וביום השמיני עצרת [כן הוא בדפוס ויניציאה ואמשטרדם ובמגדל עוז וט"ס הוא שצ"ל וביום השביעי עצרת וכו'] ע"כ. דברי הרב ז"ל מבוארים דס"ל דרבינו הביא פסוק דאך אשר יאכל לכל נפש לענין פסח דוקא דכתיב בפרשת ראה ובפרשת בא מלאכה סתם ולהכי הוצרך קרא בפרשת בא להתיר מלאכת אוכל נפש. אמנם בשאר מועדים דכתיב בהו מלאכת עבודה לא הוצרך קרא לבאר דאוכל נפש שרי משום דמלאכת עבודה לא נכלל בה אוכל נפש ולפי זה קשה דאם כן למאי איצטריך קרא בפרשת אמור לכתוב מלאכת עבודה גבי פסח כיון שסופינו למעט אוכל נפש להדיא והוה ליה לכתוב מלאכה סתם אי נמי מצינן לאקשויי לפי זה דלמאי איצטריך קרא דאך אשר יאכל וכו' כיון שכבר ביארה תורה גבי פסח גופיה מלאכת עבודה דוקא וראיתי להרב לח"מ ז"ל שנתעורר בזה וכתב דאי לאו קרא דאך אשר יאכל הוה אמינא דכל מלאכה במשמע אפי' אוכל נפש וקרא דפרשת אמור אתא לומר דאפי' מלאכות החשובות לכם עבודה וחסרון כיס כגון דבר האבד כמ"ש בתורת כהנים והביאו רש"י בפירוש החומש והוה אמינא אפילו אוכל נפש במשמע לקיים הכתוב שאמר כל מלאכה ומלאכת עבודה איצטריך להך אבל השתא גלי לן קרא דאוכל נפש מותר ומלאכת עבודה אתי כפשוטו דלא הוי אוכל נפש וכן דרשא דחסרון כיס דרשינן ממשמעותיה דקרא ואף על גב דאתא למעוטי אוכל נפש מ"מ איכא למדרש הכי ממשמעותיה דקרא ע"כ תוכן דבריו וק"ל דהיכי הוה אמינא דקרא דמלאכת עבודה אתי לרבויי חסרון כיס ודבר האבד משום קרא דמלאכה סתם ומהיכא תיתי לן התירה דחסרון כיס ודבר האבד דאצטריך קרא לאוסרו ועוד קל וחומר הדברים אם בשאר מועדים שהתיר אוכל נפש דכתיב בהו מלאכת עבודה אסר חסרון כיס ודבר האבד [כמו שיבא לקמן] בפסח דאסר אפילו אוכל נפש לאו קל וחומר שיאסר הני ואף אם נאמר דבשאר מועדים במשמעות מלאכת עבודה נכלל גם כן חסרון כיס ודבר האבד כמו שכתב הרב בפסח אכתי הקושיא במקומה עומדת דלמאי איצטריך כיון דהוי קל וחומר גמור כדאמרן ותו קשה במה שסיים ז"ל ואף על גב דאתא למעוטי אוכל נפש וכו' דהלשון מגומגם כיון דאיכא קרא דאך אשר יאכל להדיא לא צריכנן תו הך קרא למעוטי ואדרבא הוא מיותר דגם אם יאמר מלאכה סתם על כרחך לא הוי אוכל נפש מכח קרא אחריתי דלהכי דוקא אתא.

ובעיקר דברי הרב המגיד ז"ל קשה תו דמנא ליה הא דאי כמ"ש הרב מהר"ל בן חביב שדקדק כן הרה"מ מלשון רבינו כל השובת ממלאכת עבודה הרי קיים מצות עשה ואם איתא שבכלל מלאכת עבודה אוכל נפש איך קיים מ"ע גם מה צריך להאריך הוה ליה לכתוב כל השובת ממלאכה ע"כ. ולזה יש לדחות דאין זה הכרח עצמי להבין כן דברי רבינו דאפשר דלישנא דקרא נקט כיון שבכל המועדים וגם בפסח גופיה כתוב מלאכת עבודה ומה שתירץ הרב לח"מ לזה דמשום דקשיא ליה דתינח דהביא רבינו ראיה לראשון ושביעי של פסח מקרא דאך אשר יאכל אבל לשאר יו"ט מאי איכא למימר וכי תימא ליגמר מפסח לא היא דאדרבא כל היכא דאפשר לקיומי לאו דכל מלאכת עבודה לא תעשו מקיימינן ויש לנו לומר דכל מלאכה במשמע אפילו אוכל נפש ושאני פסח דגלי קרא וכו' ע"כ. ואהא נמי קשה לי טובא דיותר פשוט הוא לומר דילפי שאר מועדים מפסח דהכי אשכחן בשאר דוכתי ומה גם דהתורה השוה אותם בפרשת אמור דבכולהו כתיב מלאכת עבודה כדאמרן מלומר דבמשמעות מלאכת עבודה לא נכנס מלאכת אוכל נפש דאמאי הא איכא באוכל נפש מלאכות גמורות וכבידות ועבודה נמי מקרו ואי משום יתור דתיבת עבודה שפיר איכא למדרש כמ"ש בתורת כהנים לרבות מלאכות החשובות לכם עבודה כגון חסרון כיס ודבר האבד ותדע דדרשא זו איתא בתורת כהנים גבי חג הסוכות ואף אם יהיה הדבר שקול מה יענה הרב לח"מ ז"ל למה שכתב רבינו בספר המצות לאוין שכ"ח ששם ביאר דעתו להדיא דמפסח ילפינן לשאר מועדים וז"ל שם ודע שאלו הששה ימים טובים כל מי שיעשה מלאכה איזו שתהיה באיזה יום מהם לוקה אלא אם כן יהיה מלאכה ממה שיצטרך באוכל נפש כמו שבא בכתוב באחד מהם אשר יאכל לכל נפש וכו' וה"ה לשאר ימים טובים עכ"ל ואמטו להכי לא ביאר כלום בשאר מועדים שם ואלו לדברי הרה"מ והרב לח"מ ז"ל שם היה לו לבאר דמלאכת עבודה היינו לאפוקי אוכל נפש והוא ז"ל כתב להיפך וכן נראה סברת הסמ"ג ולשון הטור סי' תצ"ה עיי"ש ומסתברא טפי. שוב נדפס שו"ת מטה יוסף ח"ב וראיתי בסי' כ' שעמד בכל זה באורך עיין עליו.

הלכה ב

כל השובת וכו'. מבואר בפסוק ובביצה דף ח' וי"ב ובפסחים דף מ"ו ובמכות דף כ"א בדין המלקות והרבה חילוקי דיני יו"ט עיין בשו"ת תומת ישרים סי' ק"כ.

הלכה ג

העושה אבות וכו'. מימרא דרבה במכות שם ועיין לרבינו פ"ז דהלכות שבת ובנוסח אחר כת"י נמחק תיבת וסתר בדברי רבינו.

הלכה ד

כל מלאכה שחייבים וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל המכוון אצלי בדעת רבינו כך הוא שכל מלאכה שחייבים עליה בשבת ואותה מלאכה היא שלא לצורך אכילה אם עשה אותה ביו"ט לוקה חוץ מן ההוצאה וההבערה שאע"פ שאינם לצורך אכילה אינו לוקה ואפילו עשאן שלא לצורך אכילה ופירוש מלאכה שהיא שלא לצורך אכילה נתבאר בדברי רבינו שכולל כל מלאכה שאינה נעשית באכילה ושתיה ואם כן היה מן הדין שיהיו הבערה והוצאה נאסרין כמו כתיבה ואריגה אלא שמתוך שהותרו לצורך אכילה הותרו שלא לצורך ונראה טעם לשני אלו ההוצאה לפי שאף היא באוכל ומשקה ואף על פי שהיא בדברים אחרים אמרינן מתוך והבערה אע"פ שאינה באוכלין ומשקין כתוב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת בשבת הוא דאסור הא ביום טוב שרי וכן דרשו לפי שביום השבת מיותר הוא דהא בשבת איירי לעיל מניה וכו' אבל שאר מלאכות שאינן לצורך אכילה כגון הכתיבה וההריסה והאריגה והבנין אפילו עשאן לאכילה לוקה ושאר המלאכות שהן באכילה כגון שחיטה ואפיה אפילו עשאן שלא לאוכלן אינו לוקה כמו שיתבאר בפרק זה ושאם בישל לכותים או לצורך חול אינו לוקה עכ"ד ודברים אלו לכאורה הם קשים להולמם חדא במ"ש ואם כן היה מן הדין וכו' אלא שמתוך וכו' דכיון דקשיא ליה אעיקרא דדינא אפילו לצורך היכי כתב שוב אלא שמתוך וכו' ותו דכתיבה ואריגה אפילו לצורך לא הותרו והיכי שייך מתוך לתרץ הקושיא ותו דכיון דמכח מתוך הותר לגמרי אמאי איצטריך לטעמא לשני אלו הרי כבר תירץ ומה מאד קשה דמתחילה כתב שהותרו מכח מתוך בין בהוצאה בין בהבערה ושוב הביא קרא דוביום השבת להתיר ואם מיתורא דקרא הותר לגמרי תו לא בעינן מתוך.

והנראה לע"ד בכוונת דבריו כך היא דכיון דאנן קי"ל מקרא דאך אשר יאכל לכל נפש וכו' דהתורה התירה לגמרי אותם מלאכות שהם מוכרחים וצריכים לצורך אכילה מינה ילפינן שפיר ההוצאה וההבערה ואהא לא קשיא מידי ומאי דקשיא ליה הוא בהיתר שלא לצורך דכיון שהוא שלא לצורך מאי שנא מכתיבה ואריגה וכיוצא ואהא תירץ אלא שמתוך וכו' ומאי דקשיא ליה אכתי דאיך אפשר דשאר מלאכות אפילו לצורך לא הותרו והוצאה והבערה נתיר אפילו שלא לצורך תסגי לן לצורך כיון דהתורה התירתם אהא מתרץ ונראה טעם לשני אלו וכו' כלומר ובזה יתורץ גם כן למה שאר מלאכות לא הותרו אפילו לצורך והוצאה והבערה התירו לגמרי ולשניהם בא לתרץ וקאמר דבהוצאה לפי שהיא באוכל ומשקה ממש מה שאין כן שאר מלאכות כגון כתיבה ואריגה שאינם באוכל ומשקה אלא איזה הכשר בעלמא ואין בגופן לעולם אוכל ומשקה ולהכי נאסרו

אפילו לצורך כיון שהם מלאכות גמורות [משא"כ הוצאה דמלאכה גרועה היא כמ"ש התוס' בביצה ובריש שבת ומהך טעמא נמי הותר גם שלא לצורך] והבערה אף שאינה באוכל ומשקה ממש והו"ל למימר תסגי לן שהותרו לצורך כיון דסתם אכילה ועיקרה היא בבשול שאי אפשר לה בלא הבערה דהתורה לא היתה מתרת אוכל נפש לאוכלו חי דאין שמחה אלא בבשר ועל כרחו צריך לבשלה ומכיון שיש בהבערה גריעות אחר שאין גופה באוכלין ומשקין אין ראוי להתיר גם שלא לצורך במלאכה גמורה לזה הוכרח להביא קרא דוביום השבת דמהך קרא ילפינן שפיר היתר ההבערה שלא לצורך דאלו לצורך לא אצטריך כדאמרן דמאך אשר יאכל נפקא ונמצא דמהך קרא תוסיף תת כחה דמתוך אף שאינה באוכל ומשקה דאם לא כן לא היינו יכולים להתיר שלא לצורך כיון שהיא מלאכה גמורה ובשני יסודות אלו שייסד הרב מגיד משנה ז"ל יתורץ הכל וניחא טפי גם כן מה שלא הותרה כתיבה ואריגה וכיוצא אפילו לצורך משום דאינם באוכל ומשקה דומיא דהוצאה וגם אינם הכרחים דומיא דהבערה ודו"ק היטב דבהכי ניחא גם כן לסוגיא דביצה דמוכח מינה דגם בהבערה איכא מתוך. ומעתה אבוא אעי'ר למ"ש הרב לח"מ שהקשה על הרב המגיד כמה קושיות ומקצתם הניח בצ"ע ולענ"ד הקצרה נראה שאם נפרש דברי הרה"מ כדאמרן תתורץ קושיא ראשונה ושלישית ורביעית ולקושיא שניה תירץ בטוב וכיוונתי לדעתו הרמה ת"ל. וראיתי להרח"א נר"ו שהקשה על תירוץ זה וז"ל ולא האירו דבריו דאימא דכוליה קרא למעוטי יו"ט אתא ולא אפשר למכתב ביום השבת אי לא הוה כתיב לא תבערו וללאו ולחלק מנ"ל ע"כ. ונראה דזה לא קשיא ולא מידי דכיון דמצינן למילף תרתי מהך קרא בלא שום דוחק אמאי לא ילפינן ותו דכיון דעיקר קרא בשבת קאי אית לן למדרש ילפותא לענין שבת תחילה דדבר הלמד מענייני הוא וכיון שכן על כרחין מייתר לן ביום השבת ודרשינן ליה לענין יום טוב ומכל שכן דאין זה אלא אסמכתא בעלמא כמ"ש בכוונת דברי הרה"מ ז"ל.

ולשני הקושיות שהקשה הרב לח"מ שהם הקושיא חמשית וששית והניחם בצ"ע והראשונה היא למ"ש ושאר מלאכות שהם באכילה כגון שחיטה ואפיה וכו' דמשמע שמתוך שהותרו לצורך הותרו נמי שלא לצורך ואם כן תימה שרבינו ז"ל כתב לקמן דין ט"ו שאם בישל ביום טוב לעכו"ם וכו' אינו לוקה שאם באו לו אורחים וכו' ולדברי הרב המגיד ז"ל תיפוק ליה מטעם דמתוך ע"כ. ולענ"ד נראה שאין זו כוונת הרה"מ ז"ל תדע מדכתב אינו לוקה דמשמע דאיסורא מיהא איכא והכי מוכח נמי ממה שהביא ראיה מהך דינא גופיה דלקמן והתם ודאי דלכתחילה אסור מקרא דלכם וכו' והואיל דאמרינן היינו לפוטרו ממלקות וה"ק אה"נ דשלא לצורך ליתי באיסורא דלא תעשה כל

מלאכה לעולם אמנם מכח קרא דלכם על כרחך אסר רחמנא לבשל ביום טוב לגוים או לכלבים וחול נמי משום דקטרח לצורך חול ביו"ט ובהני מלקות הוא דליכא הא איסורא איכא אמנם בשלא לצורך יו"ט סתם כגון דבר שאינו הכרח שרי לגמרי מכח מתוך דיותר יש להחמיר בתיקון מלאכה או אכילה לצורך גוים או כלבים ממה שהוא שלא לצורך סתם וטעמא דמסתבר הוא ומה גם דלא אמעוט מלכם אלא גוים וכלבים ובהא לא איירי הרה"מ ז"ל שהרי לא הזכיר מתוך בשחיטה ואפיה אלא שאנו נאמר מסברא דמדלא אסר רבינו אלא לצורך גוים וכלבים וחול משמע דשלא לצורך כלל ליכא איסורא ואיך שיהיה זאת הקושיא היא מתורצת.

אמנם הקושיא אחרונה היא חזקה ומרפסא איגרי שהקשה על דברי מרן שכתב בדעת רבינו דההוצאה היא מותרת לגמרי אף לצורך גוים וכלבים [וכן מבואר עוד בדבריו דין ט'] דאמאי דהרי שחיטה ואפיה דיש לנו טעם בהיתר יותר מהוצאה כמו שנראה מדבריו נאסר לגוים ולכלבים וכו' וכ"ש הוצאה שלא לצורך דהא היתר הוצאה גופה לצורך אכילה לא נפקא לן אלא מקרא דאך אשר יאכל לכל נפש וכו' והרי שם מיעט לכם ולא לגוים ולכלבים ואיך יש לנו להתיר הוצאה שלא לצורך ע"כ. ותמהתי שראיתי להרח"א נר"ו שכתב על השני קושיות אחרונות האלה וז"ל והנך קושיות לאו כלום הם שכוונת הרב המגיד לאו מטעמא דמתוך כתב דאינו לוקה בשחיטה ואפיה דאי הכי אפילו לכתחילה נמי כהוצאה והבערה אלא מטעמא דהואיל וזה אומרו כמו שיתבאר בפרקין דהיינו טעמא דהואיל ואהני האי טעמא למלקות ואיסור מלכם נפיק מה שאין כן לשני אלו דאפילו לכתחילה שרו מטעמא שכתב הרה"מ ולא קשיא מידי דוק ותשכח עכ"ד ובאמת שבדקתי עד מקום שחולשת ידי מגעת ולא מצאתי לי נחת רוח בתירוץ זה שלא הבנתי תירוצו נר"ו אלא לענין קושיא ראשונה אבל לקושיא אחרונה שהקשה הרב לח"מ ז"ל דאיך אפשר להתיר הוצאה לצורך גוים וכלבים כיון דנפקא לן נמי מקרא דלכם וקיים דבר זה הרח"א נר"ו גופיה לעיל שם אם כן איך תירץ קושיא זו ואחרי המחילה רבה שגבו ממני דבריו נר"ו.

ואלולי דברי הרב המגיד ז"ל הוה אתי שפיר דברי רבינו דהוה אמינא דסבירא ליה דגם הוצאה לצורך גוים או כלבים אסור מקרא דלכם וכסברת המרדכי פ"ק דביצה והתוספות פ"ק דכתובות והרשב"א ז"ל שהביא הרב ב"י סימן תקי"ח ובסימן תקי"ב הביא דברי הרה"מ דלקמן ולא סיים לשונו כמ"ש דלדעת רבינו הוא מותר גמור ובין לצורך גוים בין לצורך כלבים ובשלחנו הטהור סי' תקי"ח פסק הרב דלצורך גוים אסור להוציא ואי הוה סבירא ליה כדעת הרה"מ בדברי רבינו לא היה פוסק להחמיר אלא מוכח דלא היתה

בגרסתו סיום לשון הרה"מ הנ"ל וכן בהגהה סי' תקי"ב לא הזכיר שהוא דעת רבינו אלא סיים הרה"מ וכו'. אמנם על כל פנים קושיית הרב לח"מ בתקפה עומדת להרה"מ ומאי דאפשר בדוחק דכיון דהוצאה גופה מלאכה גרועה היא כדאמרן וראו חז"ל דקרא שרי לן מתוך במלאכה גמורה דהיינו ההבערה מקרא דוביום השבת ילפו מהתם להקל במלאכה שאינה מלאכה ממש דהיינו ההוצאה ולא רצו שתהיה נכללת בלכם דכתיב בקרא מה שאין כן בשאר מלאכות גמורות דעל כרחם נכללו. שוב ראיתי להרב מטה יוסף ח"ב סי' כ' שעמד בכל זה עיין עליו.

הלכה ה

כל מלאכה שאפשר להעשות וכו'. הנה הרב המגיד ז"ל הביא דברי הראב"ד בשם הירושלמי וכו' והוא ז"ל הקשה עליו וז"ל אבל הטעם שהזכיר הוא שלא הותר אלא בתלוש אינו מספיק לאסור ברירה טחינה והרקדה וכו' ע"כ. וכתב על זה הרב לח"מ ממ"ש התוס' בביצה דף ג' בשם רבינו נתנאל מקינון דבירושלמי יש אך אשר יאכל לכל נפש וכו' אותם מלאכות שמשימור ואילך הם מותרות דהיינו מלישה ואילך ועם זה מתורץ הקושיא שהקשה הרה"מ ז"ל להראב"ד ז"ל שהרי טעמו מספיק דלא ממעטינן אלא משעת לישה [אבל] ברירה טחינה והרקדה שהוא קודם לישה לא ע"כ. ואני שמעתי ולא אבין דבר זה שהרי הראב"ד ז"ל כפי מה שהעתיק הרה"מ ז"ל הוא דבירושלמי מוכח דלא ממעטינן אלא מלאכה שבמחובר ולא מרבינן מסמיכות הפסוקים אלא מלאכה שבתלוש ואם כן מה יושיענו דברי הרב נתנאל לדברי הראב"ד כיון שהוא לא כתב כן ותו דהירושלמי לפי זה פליג מדידיה אדידיה לכן נתתי את לבי לחפש בירושלמי בכל המקומות ולא מצאתי מענין זה כי אם בפ"ק דביצה הלכה י' דאיתא התם מנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקידין רבי אחא בשם רבי שמעון בן לקיש כל מלאכה לא יעשה בהם עד ושמרתם את המצות וכו' רבי יוסה לא אמר כן אלא רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם עד ושמרתם את המצות תני חזקיה ופליג אך הוא לבדו הרי אלו מיעוטין שלא יקצור ולא יטחון ולא ירקד ביום טוב וכו' ע"כ. נמצאו פשטן של דברים דכל כך יש להבין מתלישה ואילך כמו מלישה ואילך ועיקר הילפותא נראית מלישה דהא מדממעט להדיא קצירה טחינה והרקדה וברירה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה הפעולה שאחר ההרקדה הותרה לגמרי וא"כ על נכון כתב הרב לח"מ דהראב"ד כלפי מה שהשיג על רבינו מתלישת ירק וכו' הוצרך להכריח לפי סברתו מההיא דהירושלמי דמחובר הוא דאסור אבל תלוש שרי אמנם לפי האמת

לדעתו ז"ל בתלוש גופיה לא הותר אלא מלישה ואילך דטחינה והרקדה ובירירה אימעוט להדיא התם ואם כן יקשה על הרה"מ ז"ל דאין זו קושיא על הראב"ד כלל וק"ל.
מערב יו"ט ליו"ט. בנוסח אחר כת"י כתוב מערב יו"ט ויעשה אותם ביו"ט. ונראה שהיא גירסא נכונה. ומ"ש בספרי רבינו
ולא יהיה לו פנאי לאכול בנוסח אחר כת"י לאכול ולשתות.

הלכה ו

ולמה לא אסרוה וכו'. כן נמצא ברוב ספרי רבינו וכן העתיק הרב ב"י ז"ל וכוונתו דנרגש ממ"ש ומזה הטעם וכו' דכיון דכל מלאכת ההוצאה אפשר לו לעשותה מבערב מעתה אדרבא מטעם זה הו"ל לאוסרה כולה ולזה כתב ולמה לא אסרוה וכו' ויוליך ויביא ולא יהיה כמי שידיו אסורות כלומר דשאר מלאכות אסרו אותם שאפשר מערב יו"ט מחשש שיתעסק כל היום משא"כ מלאכת ההוצאה דבזמן מועט הוא מוליך ומביא מה שצריך ולכך לא אסרוה וכו' ובשתי נוסחאות אחרות בהרמב"ם קדמון מחקו אלו התיבות.

הלכה ז

כיצד אין קוצרין וכו'. זו היא דעת הרא"ש וכן פסק הרב ב"י סי' תצ"ה גם הראב"ד ס"ל דלא הוו מן התורה ודלא כרש"י דס"ל דהוו מה"ת עיין להרב ב"י שם.

הלכה ח

או תבשיל שבשל. נוסח אחר כת"י או תבשיל שנתבשל. ומ"ש ולא בשר שנשחט וכו' אף דבזמנינו אינו כן צ"ל או שנשתנה מזג הטבע כמ"ש התוספות במו"ק דף י"א או שהדבר תלוי במזג המקומות. שוב מצאתי לרש"י ז"ל בריש אין צדין שכתב דשחיטה אי אפשר מערב יו"ט דחיישינן למכמר בשרא פן יתחמם ויסריח וכו' והוא מהש"ס עיי"ש.

הלכה ט

אין אופין וכו'. פלוגתא דרבא ורב חסדא בפסחים דף מ"ו ופסק כרבא דאינו לוקה מטעם הואיל ואי מקלעי ליה אורחים ופסקו בדין ט"ו ומינה דאין כאן כי אם איסור דרבנן ועיין להמפרשים ז"ל.

הלכה י

ממלאה אשה קדרה וכו'. נראה דטעמא דהני תרתי קמאי משום דחד טרחא היא שממלאה בבת אחת מה שאין כן בפת שצריך לשים בתנור כל אחד בפני עצמו בפרט בתנורים שלהם ולכך הוצרך לטעמא דהפת נאפה יותר יפה וכ"כ רש"י ז"ל ובהא הוא דפליגי תנא קמא עם ר' שמעון בן אלעזר בביצה דף י"ז ומהך טעמא נמי שרינן למלוח כמה חתיכות בשר בבת אחת וכו' כמ"ש רבינו ולא סמך דין זה אחר דין הממלא נחתום

כיון דחד טעמא הוא דהא לא שייך במליחה טעמא דפת משום דזה הוא מימרא דרב יהודה אמר שמואל דף י"א דאיתא התם אר"י אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת רב אדא בר אהבה מערים ומלח גרמא גרמא ופי' רש"י בבת אחת דחד טרחא לכולהו מערים לאחר שמלח זו לאכלה היום אומר חברתה עריבה עלי לאוכלה היום וחוזר ומולחה ע"כ. והרב המגיד ז"ל כתב דמדלא הביא רבינו ההיא דרב אדא בר אהבה אפשר שהוא סבור שהם חולקים וכו' וקי"ל כשמואל וכו' ע"כ. ובהך פלוגתא יש לפרשה בתרי אנפי חדא דרב אדא קמוסיף אשריותא דשמואל דלא זו בלבד מותר אלא אפי' כל חתיכה בפני עצמה הותרה על ידי הערמה והוי נגד שמואל בהא אלא דזה לא מקרי פליג כל כך א"נ י"ל דרב אדא ס"ל דכל החתיכות בבת אחת אסירי משום טרחא ולא הותר אלא כל אחת בפני עצמה ואם נפרש כן יקשה לרב אדא בר אהבה מההיא דממלאה אשה קדרה של בשר וממלא נחתום וכו' שהיא סתם ברייתא והיכי מצי פליג עלה דמאי שנא האי מהא אם לא שנאמר לדרך זה דהכא שאני שהוא צריך להפוך כל חתיכה וחתיכה כדי למולחה כדינה והוי טרחא טפי משא"כ באינך דחד טרחא בעלמא הוא ולכך בעו על ידי הערמה וסברא זו מצאתיו להרא"ש ז"ל שכתב וז"ל אמר רב יהודה אמר שמואל מולח אדם וכו' רב אדא מערים וכו' משום דאין עיבוד באוכלים מקיל במליחת בשר ואע"ג דלית ליה טעמא כלל בשריותא דשמואל שאין החתיכה שהוא צריך לה מיתקנת ומחשבת כלל במליחת שאר החתיכות וגם צריך להפוך כל חתיכה וחתיכה ולמולחה ע"כ. נראה לדעתו ז"ל נמי דבהא פליגי רב יהודה אמר שמואל ורב אדא בר אהבה דעיקר שריותא דשמואל אינה אלא משום דאין עיבוד באוכלים דאל"כ הוה אסירא משום טרחא כאמור ומשום הכי פליג רב אדא ולא שרי אלא על ידי הערמה.

ומדיהיב טעמא הרא"ש ז"ל לשריותא דשמואל משמע דהלכתא כוותיה וכפסקו של רבינו ז"ל וכן פסק הטור בנו ז"ל בסי' ת"ק אלא דהרב ב"י ז"ל הקשה עליו דמדהביא הרא"ש ז"ל מימרא דרב אדא משמע דפסק כמותו עיי"ש ולפום מאי דכתיבנא דמדיהיב טעמא הרא"ש ז"ל למלתיה דשמואל ש"מ דדעתו ז"ל לפסוק כמותו היה נראה לתרץ בעד הטור ז"ל דלכך פסק כההיא דשמואל לחוד וכן עשה בקיצור פסקו שם. אמנם חזי אנא דקושיית הרב ב"י לא מיתרצא כלל שהרי הרא"ש בפ' תולין גבי חילוקי ההערמות כתב דהך הערמה דרב אדא בר אהבה שריא לכל אדם לפי שיש הערמות שלא הותרו אלא לתלמיד חכם דוקא כמ"ש שם עיי"ש נראה מדבריו דדעתו דהא דרב אדא נמי הלכתא היא. והנה בקיצור פסקי הרא"ש שם הלכה ה' כתוב וז"ל מערים אדם וכו' וכל אדם

יכול להערים למלוח ביו"ט על העור גרמא גרמא וכו' ע"כ. ולכאורה הוה תמיהא לי מלתא טובא מאן דכר שמיה דעור בדברי רב אדא בר אהבה וגם הרא"ש שם לא הזכיר אלא דברי רב אדא בסתם כדמותם בש"ס והגם דדברי רב יהודה אמר שמואל ודברי רב אדא אמתניתין דעור וכו' ואתוספתא דושוים שמולחים עליו בשר לצלי קיימי מכל מקום מדהפסיק סתם תלמודא במליחת החלבים ושקלא וטריא דאיתא התם משמע דהך לחודיה קאי כפשוטו תדע עוד דדברי רב יהודה אמר שמואל דקאי תו עליה רב אדא בר אהבה הביאם הטור עצמו ורבינו בסתם בלא עור ותו קשיא לי טובא ממ"ש שם דאפילו לצלי כעין קדרה אסור אם כן מכל שכן גרמא גרמא דאפי' למלוח חתיכה אחת יותר מהראוי אסור גרמא גרמא באינו צריך אלא לאחת לא כל שכן.

אכן ראיתי להרא"ש ז"ל שהביא דברי הירושלמי אמתניתין דאין נותנין את העור לפני הדורסן דקתני עלה בירושלמי תנא ושוים שמולחים עליו בשר לצלי. ירושלמי מערים ומלח הכא ומלח הכא עד דמלח כולה כלומר היה מולח על העור מעט כאן ומעט כאן עד דמלח כל העור ע"כ. דברי הרא"ש ז"ל ושם בירושלמי קתני הכי תני אבל מולח הוא עליו בשר לצלי חברייא בשם רב מולח הוא אדם דבר מרובה אע"פ שאינו יכול לוכל ממנו אלא דבר מועט רבי אחא בשם רב מולח ומערים מולח ומערים מלח הכא ומלח הכא עד דו מלח כוליה ע"כ. הרי דהפסיק במימרא דחבריא בשם רב וכו' להההיא דרב אחא דודאי אעור קאי ואמטו להכי הרא"ש ז"ל רצה להשוות הש"ס דילן עם הירושלמי ולא חש לדקדוקים אחרים דבקל הם מתורצים וסבירא ליה דלא פליג רב אדא אשמואל ולעולם דאעור קאי ולכך הטור ז"ל בקיצור פסקי אביו ז"ל הביא בפשיטות דרב אדא אהא קאי והביא הדין שם בסימן הקודם גם רבינו בפרק ג' הלכה ד' כתב וז"ל ומותר למלוח בשר לצלי על גבי העור ומערימין בדבר זה כיצד מולח מעט בשר מכאן ומעט בשר מכאן עד שימלח העור כולו ע"כ. דברים אלו מראין להדיא דדעתו אפילו גרמא גרמא כדברי רב אדא בר אהבה מסכים הולך עם הירושלמי שכתבנו. נמצינו למדין דקושיית הרב ב"י על הטור שפיר מיתרצא ומינה לדברי הרב המגיד ז"ל שכתב דאפשר שרבינו סבירא ליה דחלוקין הם ולפי האמור יתבאר למעיין דיש לנו פנים מאירות לומר דלא פליגי ופסק כתרוייהו ומשום דהאמת הוא דרב יהודה אמר שמואל קאי אסתם מליחה ומשום הפסד שלא יסריח הבשר וגם רב אדא נמי מטעמא דהפסד העור קאמר לכך קבע כל דין במקומו הראוי לו ודו"ק כי נראה נכון. גם ראיתי להרב ב"ח והמגן דוד [ט"ז] שחלקו על הרה"מ והרב ב"י עיין עליהם. ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו ממלא את הקדרה וכו' ובנוסח אחר כת"י ממלא אדם וכו' ומחקו ג"כ תיבת בשר.

הלכה יא

המבשל או האופה. מהברייתא שם גבי מי שאכל ערובי תבשילין קודם אפיה ויתבאר בדברי רבינו פ"ו דין ה'. ומ"ש ובלבד שלא יערים וכו' גם זה שם ולא דמי לממלאה אשה קדרת בשר בדין הקודם דהוי ג"כ הערמה ושריא דהכא איירי שכבר בישל לצורך יו"ט וכ"כ רש"י ז"ל ולכך נאסרה ההערמה א"נ י"ל דהכא איירי בקדרה אחרת ודו"ק.

הלכה יב

מי שהיתה לו וכו'. משנה דף כ"ה וכת"ק ומתבאר בפסחים דף מ"ו דלא בעינן שיאכל הכזית צלי ממש אלא כל שיש שהות לאוכלו מבעוד יום סגי לדידן דאמרינן הואיל כמ"ש רבינו בדין ט"ו.

הלכה יג

אין אופין וכו'. ביצה דף כ"א. ומ"ש רבינו אבל אם בא הגוי וכו' דקדק כן ממ"ש אין מזמנין מכלל דבבא מאיליו אין לחוש וכ"כ הרב המגיד וסברא נכונה היא. ומ"ש בספרי רבינו לכם ולא לכותים לכם ולא לכלבים בנוסח אחר כת"י לכם ולא לכותים לכם ולא לבהמה ובנוסח אחר כתוב לכם ולא לכלבים לכם ולא לבהמה ובנוסח אחר לכם ולא לאחרים לכם ולא לכלבים.

הלכה יד

בהמה שחציה וכו'. שם וכתב הרב המגיד ז"ל ד"ה בני החיל וכו'. לקיים הגירסא דופליגא וכו' גם לדעת רבינו דה"ק דכיון שאין עושים מלאכה בשביל בהמה ביו"ט אין מטלטלין בעבורה בשבת אלא על ידי פת דלא כר' יהושע בן לוי שהוא התיר טלטול לצורך כותי בשבת אע"פ שמלאכה אסורה מחמתו ביו"ט וכו' ע"כ. והקשה הרב לח"מ ז"ל דמנא ליה לגמרא דופליגא דאם התיר ריב"ל לטלטל לצורך גוים אע"פ שאסור לעשות מלאכה ביו"ט בעבורו היינו משום דמאי דמטלטל חזי למאכל אדם אבל הני גרעיני לא חזו למאכל אדם כלל ואם כן לטלטלם בעבור בהמה אסור כיון שאסור לעשות מלאכה בעבורה ביום טוב ע"כ. וחפש לתרץ בעד הרה"מ והצריכו עיון וכן הקשה רש"ל וכ"כ הרב מג"א ז"ל עיין עליו שלא תירצו להרה"מ כלל אלא דחו דבריו בשתי ידים ועוד בה דגם לר' יוסי הגלילי שרי בשבת הני סופלי אגב רפתא הרי דמאי דחזי לאדם דהיינו הפת לעולם אינו מוקצה והוא הדין שאר אוכלין.

ולדידי אני הצעיר אמינא תורה היא ונראה לענ"ד לתרץ בעד קושיא זו כי אף שנראית לכאורה תמוהה מכל מקום נראה אחר העיון דלא קשה מידי וזה דלעיל מייתי בגמרא עובדא דשמעון התימני וכו' בולשת באה לעירנו וכו' ושחטנו להם עגל והאכלנום

ופטרנום לשלום אמר ליה תמה אני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם שהרי אמרה תורה לכם ולא לנכרים אמאי הא חזי למיכל מינה ומתרץ אמר רב יוסף עגל טרפה הואי וכו' ע"כ. מוכח מינה דמאי דקאמר להו יצא שכרכם בהפסדכם אינו אלא בשביל שבשלו ביו"ט לצורך גוים אמנם משום דהוה טרפה אין כאן בית מיחוש להאכילם ביו"ט לגוי וזה הוא דבר פשוט דשרי דהא לא הוזהרו על זה וא"כ כי מייתי תלמודא בתר הכי דהך דר"י פליגא אהך דריב"ל דקתני דמזמנין לגוי בשבת הכוונה מבוארת דמקאמר סתם משמע ודאי דשרי להאכילו כל נבלה וטרפה אף דלא חזי ליה מטעמא דחזי לכלבים ופליגא ודאי ארב יוסף דאסר לטלטולי הני גרעיני תמרה אף דחזו לבהמה וכו' ואין לומר דמדקאמר דאין מזמנין אותו ביו"ט גזירה שמא ירבה בשבילו משמע דממה שהוא אוכל הוא מאכילו זה אינו דהכוונה דאף אם תמצא לומר דלא יבשל נבלה מכל מקום יש לחוש במאכל כשר דחזי התירא לנפשיה לומר יכול אני לאכול ממנו וכו' ובזה עלו דברי הרה"מ ז"ל דפשיטא שאם רבינו היה גורס ופליגא וכו' אין לו פירוש אחר ודו"ק שנראה נכון. ויש נוסח אחר כת"י במ"ש רבינו מותר לאפותו להם ביו"ט מחקו שם תיבת להם ונראה שהיא גירסא נכונה.

עיסת הכלבים וכו'. שם. וטעם ההיתר משום הואיל ויכול לפייסן בנבלה וכמ"ש לקמן ועיין להרב לח"מ ז"ל.

הלכה טו

המבשל ביו"ט וכו'. שם ובפסחים דף מ"ו ועיין להפר"ח סי' תצ"ה.

הלכה טז

הרי הן בכלל אכילה וכו'. בנוסח אחר כת"י הרי הן כאכילה וכו'. ומ"ש לפיכך מחמין וכו' משנה דף כ"א וכבית הלל והתוס' כתבו דטעם איסור כל גופו מפני שהוא דבר שאינו שוה לכל נפש דאינו אלא למפונקין משא"כ פניו ידיו ורגליו. ועיקר הדין לדעת רבינו עיין פכ"ב דהל' שבת דין ב'.

הלכה יז

כל שאסור וכו'. דברים פשוטין הם דקי"ל אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש כדתנן פ"ק דמגילה. ומ"ש ויש ביו"ט וכו' מהמימרא דרב נחמן בביצה דף ב' ויש חולקין בזה עיין להרב המגיד והרב ב"י סי' תצ"ה. ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו לפי שיו"ט קל משבת לפיכך אסרו וכו'.

הלכה יח

כיצד תרנגולת וכו'. שבת דף י"ט. ובנוסח אחר כת"י כתוב בדברי רבינו ויוני שובך ויוני עלייה ועיין בפ"ב דין ה'.

וכשם שהמוקצה וכו'. לשון כשם הוא מגומגם קצת דכ"ש הוא דאפי' מוקצה שהותר בשבת נאסר ביו"ט נולד דאסור בשבת לא כ"ש שיאסר ביו"ט אם לא שנאמר אוכל נפש יוכיח שאסור בשבת ומותר ביו"ט אף אני אביא נולד דמשום אוכל נפש וגם אין שייך בו הכנה לישתרי קמ"ל ועיקר הדין בביצה דף ב' ועיין להרב לח"מ שיש ליישב מ"ש ז"ל.

הלכה יט

חול מכין וכו'. מימרא דרבא שם ודין הביצה במשנה ועיין לרבינו שם.

הלכה כ

וכשם שאסור וכו'. ברייתא דף ג' ועמ"ש הרב המגיד דלא כתב רבינו ספק נולדה ביו"ט ספק נולדה בחול שכיון שאין לה ביטול פשיטא שספיקה אסור וכו' עיין להרב לח"מ והפר"ח בנימוקיו על רבינו ועיין מה שכתבתי בפ"ז דהלכות ע"ז דין י' ולהרב ב"י סימן תקי"ג. ומ"ש בספרי רבינו

וכל דבר שיש לו מתירין בנוסח אחר כת"י ודבר שיש לו מתירין ונוסחתינו נראית עיקר ע"פ האמור.

הלכה כא

זה שאנו עושין וכו'. שם דף ד' דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם בידכם. ומ"ש רבינו ובהלכות קידוש החדש וכו' הוא בפ"ג דין י"א ופ"ה דין ה' וכו'.

הלכה כב

וכל המחלל וכו'. פסחים דף נ"ב עובדא דרב נתן בר אסיא וכלישנא בתרא וס"ל לרבינו דהיכא דאמרו חז"ל מכין אותו מכת מרדות או מנדין אותו הרשות ביד בי"ד לקונסו כמו שיראה בעיניהם או נדוי או מכת מרדות עיין להרד"ך בית כ"ב הביאו הכנסת הגדולה סי' תצ"ו ועיין להמפרשים ז"ל בפרטי דין זה.

אכן יש להתבונן במ"ש רבינו ואפי' של ר"ה. דמאי אפילו אדרבא יו"ט שני של ר"ה הוא יותר חמור דקדושא אריכתא נינהו אם לא שנאמר דהוה אמינא דר"ה דחמיר לא סגי ליה במכת מרדות וכעין זו תירץ הרב לח"מ ז"ל אלא שיש דוחק בדבריו עיין עליו וכדי ליישב לשון אפילו על מכונו כפשוטו היה נראה עוד ע"פ מ"ש רבינו בדין י"ז דיו"ט שהוא קל משבת החמירו בו יותר וא"כ הוה ס"ד לומר כן גם לענין יו"ט סתם לגבי ר"ה דחמיר ומ"מ הראשון נראה יותר.

וכשם שהראשון וכו'. מו"ק דף ח' ועל מ"ש הרב המגיד ז"ל וכתבו מקצת הגאונים ז"ל ומותר ללוות המת ביו"ט ראשון בתוך התחום ומינה ביו"ט שני ואפילו חוץ לתחום וכו' כתב הרב לח"מ ז"ל וצ"ע האי דקאמר ומינה דמשמע דכוונתו לומר מן הדין הזה יצא לנו עוד דין אחר ופירוש זה אי אפשר כפי הנראה דאינו נמשך דין זה מן הראשון כלל עכ"ל ולדידי חזי לי דאיזה גירסא משובשת נזדמנה לו להרב לח"מ בזה דכוונת הרה"מ מבוארת דמדכתבו הגאונים ז"ל דמותר ללוות המת ביו"ט ראשון בתוך התחום מינה משמע דביו"ט שני אפילו חוץ לתחום נמי דאם לא כן לאשמועינן יו"ט שני וכל שכן בראשון אי נמי נימא יו"ט סתם.

הלכה כד

שני ימים טובים אלו וכו'. שם דף ד' וה' וכתב הרב המגיד ז"ל ופ"ב יתבאר אם צריך להמתין בכדי שיעשו וכו' עיין מ"ש הרב לח"מ ז"ל מדברי התוספות ואפשר דאינו מוכרח דגם לדעת רש"י צריך להמתין כל אותו שיעור ולא פליג עם בעל הלכות גדולות אלא אי ביו"ט ראשון או בשני. שוב ראיתי דודאי לפי שיטת התוספות רבינו פליג עם פירוש רש"י ז"ל וס"ל דהטעם כדי שלא יאמר לגוי וכו' כמ"ש רבינו להדיא פ"ו דשבת והוא גופיה ס"ל דכדי שיעשו היינו דוקא בליל יו"ט שני תדע שהתיר כאן מה שנתלש או ניצוד בראשון להאכל בשני ואם כן אין כאן גמגום כיון שדברי רבינו ברורים.

וכן מותר לכחול וכו'. שם דף כ"ב ונראה דאע"פ שאין שם חולי של סכנה או של שאר הגוף כי אם חולי העין לאפוקי אם הוא להתנאות בעלמא דלא שרי וכן משמע מדברי הרב המגיד ועיין להרב מגן דוד [ט"ז] ז"ל.

בד"א בשני ימים טובים וכו'. שם דף ד' וה'. ודין שבת הסמוכה ליו"ט ג"כ שם. ומ"ש בספרי רבינו

וכן כל כיוצא בביצה בנוסח אחר כת"י וכן כל כיוצא בזה.

פרק ב

הלכה א

אפרוח שנולד ביו"ט וכו'. ביצה דף ו' ולעיל מינה איפליגו ר' אליעזר בן יעקב ורבנן ולראב"י אפי' בחול אסור משום השרץ השורץ על הארץ וכתבו התוספות שם ד"ה אפרוח וכו' די"ל דאיתרמי שנפתחו עיניו היום ואז שרי לכולי עלמא אמנם רבינו פ"ג דמאכלות אסורות הלכה י' פסק דאפרוח שלא נתפתחו עיניו מותר לאכלו וכתב מרן ז"ל שפסק כרבנן ודלא כראב"י עיי"ש. ואתי שפיר דכאן נתן טעם מפני שהוא מוקצה

ודו"ק. [ועיין להכנסת הגדולה סימן תקל"ז] ודין העגל שנולד ביו"ט נתבאר ג"כ שם. ועמ"ש הרב המגיד וז"ל ועגל שנולד בשבת יש מי שאסרו אותו ביו"ט הסמוכה לו ויש מתירים ואפילו ביומו מותר לחולה וכן עיקר ע"כ. נראה לי פירוש דבריו דהאי אפילו היינו לטעמא דיש מתירים ורוצה לומר תדע למה יש מתירים ולא חשבי ליה מוכן משום דבשבת גופיה אפשר דחזי כגון לחולה שיש בו סכנה ואם כן לא מקרי מוכן לגבי יום טוב הסמוך לו דעל כרחך האי אפי' אגיד להיש מתירים שכתב שהרי סיים וכן עיקר ובזה מיושב מה שהקשה הרב לח"מ ז"ל. ומ"ש בספרי רבינו

מפני שהוא מוכן ע"ג אמו. בנוסח אחר כת"י מפני שהוא מוכן אגב אמו והיא גירסא יותר נכונה וכלישנא דגמרא.

הלכה ב

בהמות שיוצאות וכו'. משנה דף מ' ויש נוסח אחר בדברי רבינו בהמות שיוצאות ורועות באפר וכו' ופי' שם רבינו אפר הם הכפרים ששם יושבים כל ימות הקיץ וכו'.

הלכה ג

וכן בהמת קדשים וכו' הרב המגיד הכריח מדברי רבינו דאפילו מומין שנולדו מערב יו"ט אין רואין אותן ביו"ט וכו' וכתב עוד שלא נתבאר בדברי רבינו אם עבר ובקר זה שנולדו בו מבערב מה דינו וכו' ע"כ. והקשה הרב לח"מ דממה שכתב רבינו לקמן בכור שנולד ומומו עמו שאם עבר וראהו הרי זה שוחט ואוכל נשמע דאפילו בדיעבד לא ישחוט דאי לא תימא הכי לישמועינן רבותא אפי' במומין שנולדו מבערב ע"כ. ויותר תמוה אצלי דהרה"מ גופיה שם כתב דלכתחילה אין מבקרין אותו משום נולד מערב יום טוב וכו' כלומר דאז אפילו בדיעבד אסור אם לא שנאמר לקושיית הרב לח"מ ז"ל דאכתי ליכא רבותא דהוה אמינא התם משום דלא אקצי מבעוד יום שהרי ידע שהיה בו מום מבערב ויותר נראה דכוונת הרה"מ לומר שרבינו לא ביארו בפירוש אף שיש ללמדו מדבריו ודו"ק.

הלכה ד

בכור שנולד וכו'. שם דף כ"ו ועיין להראב"ד והרב המגיד והרב לח"מ ז"ל בביאור דבריו והרב ב"י סי' תצ"ח פסק דאף אם עבר וראהו אסור ושם הקשה הפר"ח עיין עליו דיש ליישב. ודין בכור שנפל וכו' שם דף כ"ז.

אותו ואת בנו וכו'. שם דף ל"ז כלשון רבינו וכרבי יהושע ובירושלמי איתא מערים ומעלה את השני אע"פ שלא חישב לשחוט אחד מהם מותר ע"כ. וזה א"א לזווגו עם גמרא דידן כלל וכן נראה מדברי הרב המגיד אמנם בתוספתא הביאה הפר"ח ז"ל קתני רצה

לשחוט רצה שלא לשחוט אחד מהם הרשות בידו ע"כ. ואפשר דלא פליגא אברייתא דידן דכי קתני על מנת לשוחטו ושוחט וכו' ר"ל אם ירצה ודי במחשבה ויש לנו כעין זו בדין בהמה מסוכנת דמשום הפסד ממון התירו לשוחטה בשיש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום אף דבאמת אין לו חיוב לאוכלו כמ"ש בפרק הקודם דין י"ב. **בהמת חולין וכו'**. שם דף ל"ד ופי' רש"י דקים להו לרבנן מסיני דריסוק אברים אינה חיה מעת לעת אבל שאר מיני טריפה חיה כל י"ב חדש ע"כ. ודע שיש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו שמחקו מעת לעת מדברי רבינו בנוסח אחרבדפוס מחקו גם תיבת ועמדה.

הלכה ה

אווזין ותרנגולין וכו'. ברייתא דף כ"ה כדברי רבינו. ומ"ש בספרי רבינו **או בבירה** בנוסח אחר כת"י נמחק או בבירה.

אבל יוני שובך ויוני עליה וכו'. עיקר הדין הוא במשנה דף י' וכבית הלל וכתב הרב המגיד ז"ל דמדברי רבינו נראה דסבירא ליה כהרב בעל העיטור ז"ל דיוני שובך אפי' מפריחים מותרים על ידי זימון שאין יוני שובך צריכים צידה מעליא ע"כ. וקשה דבפ"י דשבת כתב הרב להיפך דעל מ"ש רבינו הצד חיה ועוף שברשותו כגון אווזים ותרנגולים ויוני עליה פטור כתב ז"ל דיוני עליה טעות סופר הוא דיוני עליה אינם ברשותו כדאיתא בהדיא פרק אין צדין ביו"ט הצד יוני שובך ויוני עליה שקננו בטפיחים ובבירה חייב ופרק שלוח הקן וכן מבואר סוף פרק כ"א ויוני הרדיסיות הוא שהם ברשותו וכו' ע"כ. וכן הקשה הפר"ח סי' תצ"ז והוסיף עוד דמדכתב רבינו לקמן דין כל שהוא מחוסר צדה וכו' ש"מ דסבירא ליה כדעת שאר מפרשים דאם מפריחים אסור לצודן כלל ואפילו זימון לא מהני להו וכאן העתיק לשון הברייתא עיי"ש ואף דקושיא גדולה היא על הרה"מ ז"ל מיניה וביה.

מ"מ נראה לענ"ד לפי חומר הנושא לישב קצת ותחילה נאמר דהרב המגיד לא כתב אלא לשון מסופק ונוטה יותר לומר דרבינו מדלא חילק כלל נראה דסבירא ליה כהרב בעל העיטור דמכיון דלפי האמת הדבר נחלק לשלשה מינין הראשון יונים קטנים שאינם מפריחים אלא שמדדין קצת כדאיתא בש"ס והשני שהם מפריחים ויוצאים לחוץ כמ"ש רש"י ז"ל בברייתא דמחייב והשלישי שאר עופות שפורחים לגמרי באויר העולם והמין השני כיון שהם חוזרים לשובך על כל פנים אף שהם מפריחים ומחוסרין צידה מקרו מכל מקום אין צריכים כל כך צידה מעליא כשאר עופות כמו שכתב הרב המגיד ז"ל והן אמת דלענין שבת דחמיר לא הותר כי אם אותם קטנים שאינם מפריחים וסתם יוני שובך שאין מזונותם עליו ודיש בהם משום צידה הם המין הב' שאין מפריחים דאילו אותם

קטנים אין שייך בהם שום איסור והיינו מה שכתב רבינו בפרק כ"א דשבת ועל פי זה הגיה הרה"מ בפ"י יוני עליה דפטר רבינו משום שהם ברשותו דהא ליתא דיוני עליה דמו למין שני של יוני שובך ואיסור גמור הוא לצודם בשבת אמנם ביום טוב דמן התורה כל שהוא לצורך אכילה שרי לדעת רבינו כמו שנתבאר פ"א ומה שאסרו הקצירה והטחינה וכו' אינו אלא מדבריהם וכו' אמטו להכי נוטה דעת הרב ז"ל לומר דמדברי רבינו נראה שפיר מדלא חילק דאינו אסור אלא אותם שמחוסרים צידה גמורה ותדע דכלל בדין זה גם יוני עליה דסתמן מפריחים כהמין השני של יוני שובך וכמ"ש פ"י דשבת ואם כן מ"ש לקמן בדין מחוסר צידה היינו צידה גמורה כמ"ש שם.

הלכה ו

זימן שחורים וכו'. משנה דף י'. ומ"ש וכל ספק מוכן אסור פלוגתא דף כ"ד ומסקנא כדברי רבינו. ודין זימן שנים ומצא שלשה שם ממה נפשך אי אחריני נינהו הא אחריני נינהו ואי לא אחריני נינהו הא איכא חד דמערב בהו שלשה ומצא שנים מותרים מ"ט הני אינהו נינהו וחד מנייהו אזל לעלמא ע"כ. ובמ"ש הרב המגידלדברי הרשב"א עיין להרב לח"מ ז"ל ושאר דברי רבינו נתבארו שם. ומ"ש בספרי רבינו אם אין שם בקן נוסח אחרכת"י אם אין שם קן.

הלכה ז

דגים שבביברין וכו'. משנה שם דף כ"ג וכרבן שמעון בן גמליאל שכן פסקו בגמרא וס"ל ז"ל דרשב"ג קאי גם אדגים. והראב"ד יש לו שיטה אחרת בזה ולכך השיג על רבינו ועיין להרב המגיד. ורבינו פירש שם ביברין פי' בריכות מים שצדין בהם דגים א"נ ביברין בתים מוקפות שמגדלין שם החיות ע"כ. ודין חיה שקננה משנה וגמרא דף כ"ה. ויש נוסח אחר כת"י שמחקו תיבת גדולים בביברי חיה ועוף.

הלכה ח

מצודות חיה וכו'. משנה דף כ"ד ונתבאר בגמרא. ודין הסוכר אמת המים וכו' שם דף כ"ה.

הלכה ט

בית שהוא מלא וכו'. משנה שם דף ל"א והרב המגיד הביא משם הרשב"א ז"ל שלא נאמר דין זה אלא בבית רעוע שדעתו שיפחת דאל"כ כיון שהבית היה סתום מערב יו"ט נמצא שהפירות היו מוקצין אמנם הרמב"ן כתב שאפילו היה הבית בריא ונפחת ביו"ט מותר לפי שאין הפירות מוקצה מחמת עצמן וכו' וזה דעת ההלכות ורבינו עיי"ש.

העומד על המוקצה וכו'. משנה דף ל"ד ופירש רש"י בשביעית שאין מעשר נוהג בה ואינו מחוסר אלא הזמנה והוא הדין במעושר בשני שבוע אלא אורחא דמלתא נקט דסתם מוקצה לאו מעושר הוא דגרוגרות וצמוקין הם סתם מוקצה ואין רגילין לעשר קודם גמר מלאכתו ע"כ. ועיין בפרק א' מאלו ההלכות דין י"ז ובפרק ה' דהלכות מעשר דין ג' וד'.

הלכה י

גוי שהביא תשורה וכו'. שם דף כ"ד מימרא דרב פפא ופירש רש"י בכדי שיעשו היינו ליל שני וכתב ז"ל דאחרים חלקו עליו ופירשו בכדי שיעשו היינו בזמן שיכולין לעשותו ממש דהיינו ליל שאחר יו"ט ודעת רבינו כרש"י ז"ל כמבואר ממ"ש הרי אלו אוסרין עד לערב דמשמע לערב של אותו יום וכדי שיעשו יש אומרים כדי שילך לפרדס או לגן שממנו היו הפירות וילקוט ויביא וי"א שאם הוא רחוק שרי כשיעור שהיית חוץ לתחום והראשון נראה יותר וכ"כ הרב המגיד ומ"ש שם וכ"כ רבינו פ' י' צ"ל פ"ו עיי"ש והאחרונים ז"ל כתבו דימתין כדי שיעשו היינו שעה אחת וכו' עיין עליהם.

והבא בשביל ישראל זה וכו'. קשה קצת דכיון דאיסורו מפני שבא מחוץ לתחום באיסור הוה לן לאוסרו אכולי עלמא וי"ל דכיון דאין כאן אלא איסור דרבנן הקילו בו וכ"כ רש"י ז"ל שם ועיין להרב ב"י סי' תקנ"ט ויש נוסח אחר כת"יוהבא לישראל זה וכו'.

הלכה יא

עצים שנשרו וכו'. דף ד' והרי"ף והרא"ש כתבו הטעם שמא יעלה ויתלוש. ומ"ש **ואם נשרו לתנור וכו'** שם ואע"ג דהוה ליה דבר שיש לו מתירין כיון שאינו נהנה מן האיסור אלא לאחר שריפה ואו אינן בעין שרי ויש נוסח אחר כת"י אחר דין זה כתוב שם וכן כלים שנשברו ביו"ט אין מסיקין בהם מפני שהם נולד ובדין י"ב כופלו ג"כ ונראה קצת שהוא ט"ס ודו"ק.

ערימת התבן וכו'. משנה דף ל' ואוקמוה בגמרא דאית ביה קוצין הא לאו הכי אסור וכן פירש רבינו שם.

הלכה יב

אין מבקעין וכו'. משנה דף ל"א ובגמ' שם וסואר של קורות פי' הרב המגיד בשם רש"י סדר של קורות המושכבין לארץ שלא יתעקמו ועומדין לבנין ע"כ. אף דבפי' רש"י שלפנינו אין שם לשון זה. ודין כלים שנשברו ביו"ט הוא בשבת דף כ"ט וכרבי יהודה וכן פסק הרב ב"י סי' תק"א והרה"מ משם הרשב"א ז"ל כתב דגם בכלים שלמים יש ליזהר שלא להפך בהם לאחר שאחזה בהם האור ואכלה מקצתן לפי שנעשו שברי כלים והרי הן כנולד וכו' עיי"ש וטעם נכון הוא.

כיוצא בו וכו'. שם. ומ"ש רבינו ויש נוסחאות וכו' הראב"ד ז"ל כתב עליו מעולם לא שמענו זאת הנוסחא ע"כ. ואני הצעיר ראיתי בהרמב"ם קדמון כת"י ומחקו שם כל זה הלשון מדברי רבינו ודו"ק.

הלכה יג

קוץ רטוב וכו'. היינו חיזרא דאיתא התם דף ל"ג ומסקנא כדברי רבינו.

הלכה יד

נוטלין עצים וכו'. משנה וגמרא דף ל' ומבואר הדבר דלא איירי כאן בסוכת החג דההיא אסורה לגמרי בהנאה דאיתקצאי למצותה וכמו שכתב רבינו סוף פרק ו' דהלכות סוכה אלא איירי בסוכות שעושין בגנות ופרדסין להסתופף בצילם וכן פירש רש"י ורבינו שם ומתבאר ג"כ מן הגמרא שם ומרן ז"ל תמה על רבינו למה השמיט דין התנאי דאיתא התם וכו' ונראה לענ"ד דרבינו סמך בזה למ"ש בפ"ו דהלכות סוכה דשם הזכיר דין התנאי וה"ה כאן עיי"ש ועיין להרב ב"י סי' תקי"ח ולהרב מגן דוד [ט"ז] שהאריך בזה.

אבל אין מביאין וכו'. משנה וגמ' דף ל"א. ודין הגיבוב הוזכר ג"כ שם ולא חילק רבינו בין עצים דקים לגסים ועיין להפר"ח סימן תק"א ופירושים שונים יש בזה עיין לרש"י והתוספות ז"ל. ועמ"ש רבינו ומביאין מן המכונסין וכו' בגמרא אמרו שמע מינה דרבי יוסי תרתי לקולא קאמר ונראה להדיא דלא הוה גריס לה רבינו וכן נראה ממ"ש בפירושו להמשנה עיי"ש.

ובלבד שיהיה לה פותחת וכו'. שם והראב"ד השיג על רבינו דפותחת לא נאמרה אלא כשהוא חוץ לתחום ואין כן דעת רבינו וכן פירש בפירוש המשנה שם ועיין עוד להרב המגיד והרב לח"מ ז"ל ויש ליישב. ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו ותהיה בתוך התחום.

הרי אלו מוקצה. משמע דאסורין לכל ישראל וקשה קצת דבבאו מחוץ לתחום דשייך בהו איסור מוקצה משום דאסח דעתיה מיניה ואפ"ה הותר לישראל אחר כמ"ש בדין י' גם בדין ז' גבי חיה וכו' אם הם רחוקים אסורים משום דאסח דעתיה ותירץ הרב לח"מ דהכא וגבי חיה ידע שיש לו ואסח דעתיה מנייהו משא"כ גבי גוי שהביא מחוץ לתחום דלא ידע כדי שנאמר אסח דעתיה מיניה דהעדר ידיעה לא מקרי אסח דעתיה ועיי"ש ויש סיוע לדבריו מדין בהמות שלנות חוץ לתחום שכתב רבינו בדין ב' עיי"ש.

הלכה טו

עלי קנים וכו'. מימרא דרבא דף ל"א ופי' רש"י כמפוזרין דמו ואפילו לא פיזרתן הרוח דמסתמא לא סמכא דעתיה סבר מיבדר להו זיקא וכו' ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו ואם הניח עליהן כלי כבד מערב יו"ט אם היתה מוכנת מערב יו"ט וכו'.

הלכה טז

בהמה שמתה וכו'. דף כ"ז. ובהמת קדשים אפי' אם היתה מסוכנת משום דאין מאכילין את הקדשים לכלבים וכן פירש רש"י ורבינו שם.

הלכה יז

דגים ועופות וכו' דף כ"ג משנה וגמרא ובשבת דף ק"ו ופירוש מוקצה בזה עיין לרבינו לעיל דין ז' וח'.

הלכה יח

המכניס עפר וכו'. מימרא דרב יהודה דף ח' ופי' רש"י ולא אמרינן בטלה לה לגבי קרקע איידי דזוטרא וכו' והוא שיחד לה וכו' ולא שטחה דמוכחא מלתא דלצרכיו קבעי לה ובעפר תיחוח קאמר וכו' ע"כ. ויש נוסח אחר כת"י שנמחק בדברי רבינו תיבת בחצירו וגירסא נכונה היא.

מי שהיה לו דקר נעוץ. שם ופירש שם רבינו תיחוח כלומר קל ולא יהיה קשה ועב וכו' והרב המגיד ז"ל כתב דמלשון רבינו כאן וראש פ"ג נראה בביאור שאין מותר לשחוט על סמך דקר נעוץ וכו' ע"כ. עיין מ"ש עליו הרב לח"מ בראש פרק ג' ולענ"ד נראה אין כאן קושי ושוב מצאתי הון לי בדברי הרב מגן דוד [ט"ז] סימן תצ"ח ולכן לא אאריך עיין עליו.

פרק ג

הלכה א

מי שהיה לו וכו'. משנה בביצה דף ב' ובגמרא שם ודין העפר מוכן ואפר מוכן ביארו רבינו בסוף פרק הקודם וכן פירש בפירוש המשנה שם.

שמא יאמר הרואה וכו'. הוצרך לטעם זה והוא גם כן בש"ס דף ח' דאי משום טירחא כיון דאפשר שהיא חיה ודאי ויש לו לקיים המצות עשה של כיסוי הדם הוה שרי בדקירה אחת מיהא דומיא דדם בהמה חיה ועוף שנתערב כדלקמן דין ב' וכן כתב הרב מגן דוד [ט"ז] שם והרב לח"מ גמגם בזה עיין עליו.

הלכה ב

וכן השוחט וכו'. מימרא דרבא דף ח' ופי' רש"י דהיה לו לכסות מבעוד יום ומשום אמנועי משמחת יו"ט ליכא דמשום דאי לא מכסי דם לא מתסר צפור באכילה ע"כ.
שחט בהמה וכו'. שם תני רבי זירא וכו' ושם נתבאר דאם היה לו עפר מוכן ובדקירה אחת דוקא שרי ולא נגזור דקירה אחת אטו שתי דקירות דהוה ליה טורח גם בשל בהמה וכמ"ש רש"י ז"ל.

הלכה ג

השוחט בהמה וכו'. דברי רבינו נתבארו בבכורות דף כ"ד והיתר תלישת הצמר אף שהוא מתכוין היינו טעמא משום דאינו אלא כלאחר יד וכ"כ התוספות שם והרמב"ן הביאו הרב המגיד ז"ל מקיל בעוף למרוט הנוצה כיון שסופו למרטו אחר שחיטה והרשב"א ז"ל נטה אחר דברי רבינו להחמיר וכן פסק הרב ב"י סימן תצ"ח ובגמרא נתבאר הטעם משום דאורחיה בהכי. וראיתי להרב לח"מ שכתב וז"ל ומה שלא התיר רבינו בעוף משום מלאכה שאינה צריכה לגופה דהוא מותר לכתחילה משום שמחת יו"ט כמו חופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה יש ליתן טעם כמ"ש הרה"מ דבלא זה יכול לשחוט וכו' ע"כ. ותירוצו הוא אמת וכמו שיתבאר אכן מ"ש משום מלאכה שא"צ לגופה וכו' דמשמע דס"ל דמלאכה שאצל"ג פטור ומשום שמחת יו"ט יש להקל ליתא לדעת רבינו שהרי בפ"א דהלכות שבת דין ז' פסק דמלאכה שאצל"ג חייב עליה עיי"ש ואין ספק לענ"ד דדברי הרב לח"מ מוצאם ומובאם מדברי התוס' פ"ק דביצה דף ח' גבי שוחט ביו"ט אם יש לו דקר נעוץ וכו' פריך תלמודא והא קעביד כתישה א"ר חייא בר אשי א"ר בעפר תיחוח והא קעביד גומא כדרבי אבא דא"ר אבא החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור וכתבו שם התוס' דפטורו משום דהוי מלאכה שאצל"ג ותימה דא"כ פטור אבל אסור לכתחילה וי"ל דמשום שמחת יו"ט מותר אפילו לכתחילה וכו' ע"כ. הרי מבואר דדברי התוס' האלו אטעיתיה להרב לח"מ ז"ל דאינהו קיימי למ"ד מלאכה שאצל"ג פטור עליה ופירשו גם כן דעת רבי אבא אמנם דעת רבינו אינה כן כמ"ש וטעם פטור חופר גומא וא"צ אלא לעפרה אינו אלא משום מקלקל בארץ כמ"ש רבינו להדיא בפ"א דהלכות שבת דין י"ז וז"ל חפר גומא ואינו צריך אלא לעפרה הרי זה מקלקל ופטור וכו' ע"כ. ומעתה לדעת רבינו צריך לפרש הסוגיא ג"כ משום מקלקל דוקא ומשום שמחת יו"ט התירו ע"פ דברי התוספות ולא מטעמייהו גם בפי"א דהלכות שבת דין ו' כתב רבינו המורט נוצה מן האברה ה"ז תולדת מוחק וחייב ולא חילק בין צריך לגופה ללא משום דעכ"פ הוא חייב כמבואר.

אכן מאי דהוה לן להקשות הוא דכיון דמריטת הנוצה לעשות מקום לסכין לא הוי אלא דרך השחתה הוה לן למשרי משום שמחת יו"ט כאמור אלא דבמ"ש הרב לח"מ בשם הרב המגיד ז"ל מתורץ גם זה אף אם תמצא לומר דהוי דרך השחתה דבאמת אינו כ"כ ברור דהרי צריך הוא לדקדק שלא יפגום הסימנים כמבואר בהרב ב"י יו"ד סי' כ"ג והביאו מור"ם בהגהה ודע דבפ"ק דחולין אמרינן דהשוחט בסכין של עכו"ם אם שחט בריאה מותרת דהרי הוא מקלקל בשחיטתה ואם שחט מסוכנת אסורה דהרי הוא מתקן ופסקו רבינו סוף פ"ז דהלכות ע"ז דין י"ט ואילו לענין שבת מחייבינן ליה ולא אמרינן דהוא מקלקל בשחיטה והתירוץ הוא מבואר דגבי ע"ז בהנאה תליא מלתא והרי לא נהנה משא"כ גבי שבת דאין האיסור משום הנאה אלא משום נטילת נשמה כמ"ש רבינו ריש פרק י"א עיי"ש ובהכי מתורץ אף את"ל דמורט הנוצה כדי לשחוט הוי דרך השחתה ודו"ק. ומ"ש בספרי רבינו אלא ישאר שם מסובך כשאר צמר הצואר בנוסח אחר כתוב בשאר בבי"ת.

הלכה ד

המפשיט עור בהמה וכו'. מבואר במשנה ובגמ' דף י"א ומהטעם שהזכיר רבינו ושם נתבאר דמותר להגביהו אע"פ שאין עליו כזית בשר לבית הלל ומדסתם רבינו נתבארה כוונתו להתיר גם כן. ומ"ש

ומותר למלוח בשר לצלי לאו משום דצלי בעי מליחה אלא כלפי מה שנהגו העולם למולחו וכ"כ התוס' ומבואר לדעת רבינו דלא הותר כל זה אלא בשוחט ביו"ט אבל אם שחט מערב יו"ט לא ודלא כיש חולקין שהביא הרב המגיד ז"ל ועיין מ"ש בפ"א בס"ד. ומ"ש בספרי רבינו

אבל נותנו לפני בית הדריסה בנוסח אחר כת"י לבית הדריסה. ומ"ש

כיצד מולח מעט בשר מכאן ומעט מכאן בנוסח אחר כת"י מעט בשר בכאן ומעט בכאן.

הלכה ה

בד"א וכו'. שם ובמ"ש רבינו לפי שאינו צריך מלח הרבה נכלל מ"ש בגמ' דאפילו לצלי כעין קדרה אסור ופי' רש"י אם מולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה דלא תימא כל צלי שרי ע"כ. ולזה הסכים הרב לח"מ ז"ל עיין עליו.

הלכה ו

המפשיט את הבהמה וכו'. בכורות דף ל"ג ובפרק העור והרוטב במשנת המרגיל כולו חיבור וכו' פי' רבינו וז"ל המלאכה השניה בהפשט הבהמה מה שקורע העור בין שני הרגלים מרגל לרגל ואחר כך חותך מכל צד בסכין או בידו עד שיצא כל העור שלם

בהקיפו וכך מפשיט מי שרוצה לעשות העור חמת והמלאכה השלישית בהפשטה והוא זר מאד שיוציא העור כולו שלם אין בו חתך ולא קרע עד שאם תקשר מקומות הרגלים מן העור ומקום הצואר ותפח בו ינפח כולו וכן מפשיטין אצלינו הרוצים לעשות ממנו נאד להכניס בו מים ע"כ. והביאו הפר"ח סי' תצ"ט. ומכאן לימד מרן ז"ל דלא נאסר לדעת רבינו אלא המלאכה השלישית שהזכיר ז"ל ופשוט. ומ"ש בספרי רבינו כדי שיוציא בנוסח אחר כת"י כדי שיצא.

לעשות בית יד וכו'. ביצה דף כ"ח ופי' רש"י בית יד נקב לאחוז בו ובידא שרי לינקוב באצבעו שרי דלאו דרך חול הוא אבל בסכין דרך חול הוא כשמוכר בשר עושה בו בית יד ונותנו ללוקח להוליכו לביתו וביו"ט צריך לשנות לעשות היכר שאין מקח וממכר מותר בו ע"כ. ודין הסימן שכתב רבינו ג"כ שם ופי' רש"י סימן בבשר שלא יחליפוהו הנושאו.

הלכה ז

מולגין את הראש וכו'. שם דף ל"ד ופירש רש"י אין טופלין אותם בסיד להסיר שערן דהוי דרך העבדנין ואין גוזזין במספריים דמחזי כצריך לשער וכו' ואין גוזזין הירק התלוש בתספורת שלו שגוזזין בה מן המחובר דמאן דחזי סבר שליקטן היום ע"כ. ועיין להרב לח"מ. ומ"ש בספרי רבינו כגון קינדס בנוסחא אחרינא כתיבת יד כגון קונדס.

הלכה ח

מותר ללוש וכו'. שם דף כ"ב ומשמע דאף שישאר לאחר יו"ט ודאי וכן נראה מפירוש רש"י ז"ל ונראה הטעם משום דחד טרחא הוא כדין ממלאה אשה קדרת בשר שכתב בפ"א דין י' עיי"ש.

והלש עיסה וכו'. שם דף ח' כאבוה דשמואל ועיין לרבינו בסוף פרק ד' ובפ"ה דהלכות בכורים והראב"ד השיג על רבינו עיין להרב המגיד ז"ל.

ואם היתה עיסה וכו'. פסחים דף מ"ו ונתבאר הטעם בשבת דף כ"ג ועיין לרבינו פ"ה מהלכות חלה ולהרב המגידז"ל. ומ"ש בספרי רבינו

שאינה לצורך אכילה וכיוצא בהן בנוסח אחר כת"י נמחק וכיוצא בהן.

הלכה י

אין אופין וכו'. ביצה דף ל"ד ודין אין גורפין וכו' משנה דף ל"ב ומתוך דברי הגמרא והרב המגיד ז"ל נראה דהך גריפה היינו מחמת איזה דבר שנפל לתנור כגון עפר וכיוצא שהרי כתב משם הרשב"א ולגרוף התנור מן האפר והגחלים לאחר הסקה נראה שהוא מותר ואף על פי שהוא מכבה א"א בלא כן וכשם שמותר להבעיר לצורך אוכל נפש כך מותר לכבות לצורך אוכל נפש והוי זה כמניח בשר על הגחלים.

הלכה יא

תנור וכירים וכו'. שם וטעם כולם פי' רש"י משום דמתקן מנא ע"כ. ולא הותר אלא ההפגה בצונן להפיג חומן קצת כמו שנוהגים כשאופין בו. ודין ליבון האבנים נתבאר במ"ש בפ"ט דהלכות שבת דין ד' והרב מג"א סי' תק"ח כתב דמדברי המ"מ וב"י משמע שנוסחת רבינו הרמב"ם [כן הוא בפירוש המשנה] וכן הוא בגמרא ובכל הפוסקים אבל אבנים מותר ללבן דלא שייך בהו חיסום ע"כ.

ומחמין חמין באנטיכי. פי' הרב המגיד אנטיכי יורה גדולה ואין חוששין שמא יאמרו לחול הוא עושה.

הלכה יב

אין עושין גבינה וכו'. שבת דף קל"ד ופי' רש"י גבינה בת יומה מעליא וכ"ש מאתמול ע"כ. וכן הוא בזמנינו.

אבל דכין וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל וכן כל הנידוכים נידוכים כדרכם כגון כרכום ושום ושחלים וכיוצא בהם ועושים קונדיטון ביו"ט וכל זה בכלל דברי רבינו ע"כ. נראה שהוציאו הרב מן הירושלמי שהביא הר"ן ז"ל אמנם כרכום לא הוזכר שם וכבר מרן ז"ל הקשה עליו במה שהתיר שחיקת הכרכום בלי שינוי לדעת רבינו וכן הקשה הרב לח"מ ז"ל עיין עליהם ובתירוצם אמנם ראיתי להרב מגן דוד [ט"ז] ס"ס תק"ד שהקשה על הרי"ף ז"ל דמשמע מדבריו דמוריקא לא בעי שינוי וכן על התוספות והרא"ש ז"ל דנסתפקו להלכה אי כרב חסדא דהטעם משום כל הקדירות או כרב הונא מטעם דמפיגין טעמם דהא מוכרח בגמרא דמוריקא בעי שינוי כמלח דאל"כ כי פריך לרב [ששת] דשמע קל בוכנא וכו' ומשני דהוה צליל קליה והדר פריך ומשני דתבלין נבוחי מנבח קליה אמאי לא פריך נמי דדילמא מוריקא הויא דאין קולו מנבח טפי מן המלח אלא ודאי דמוריקא שוה למלח וגם מוריקא אסר לבני ביתו וכו' ע"כ תוכן דבריו והניחו בצ"ע ולכאורה קושיא חזקה היא ומכל מקום נראה ליישב בטוב טעם חדא דמ"ש דגם מוריקא אסר לבני ביתו הוא דוחק גמור שאין בו אפילו רמז בההוא עובדא לפום שקלא וטריא דהש"ס ואעיקרא דמלתא נראה לענ"ד דלא הוה מקום להסתפק שיהיה מוריקא ולכך לא מצי תלמודא לאפרוכי עליה וזה מצד המציאות כי קול כתישת הכרכום משונה משאר תבלין ומלח לגמרי מפני דקותו עד שכתב הר"ן ז"ל דיותר נידוכת יפה בהטיית המדוכה מפני דקותו מה שאין כן בתבלין עיי"ש ואמטו להכי לא עלה על דעת התלמוד שיטעה רב במציאות זה דרחוק הוא טפי ולא פריך עליה אלא מדבר שאפשר לו לטעות בקירוב מלבד דאכתי איכא קנה שהוא דק קצת ואפילו הכי לא פריך מיניה דתבלין אינו אלא

פלפלים לפירוש רש"י ז"ל שפירש שהגרעינים נשמעים בהשתברן ואם כן יש לומר נמי דלאו כי רוכלא הוא ועיקר קושיית הרב קיימא נמי להרה"מ ז"ל שכתבנו. וכבר יישב דבריו מרן כס"מ ז"ל ועיין להרב לח"מ ואם כן תתורץ קושיית הרב ג"כ ועיין להר"ן ז"ל. **ואין שוחקים את הפלפלים**. נראה מלשון זה דבחלוקא דתבלין שהזכיר רבינו לעיל לא נכללו הפלפלים וקשה דבגמ' דף י"ד פריך לרב [ששת] ודילמא תבלין הוו ומשני תבלין נבוחי מנבח קלייהו ופירש רש"י כשהם משתברים הגרעינים נשמע קולם במדוכה כמנבחים ע"כ. משמע דתבלין היינו פלפלים ואין זה קושיא דכיון דלפי האמור הם תבלין מלשון בלילה שמערבים אותם עם דברים אחרים והוא שם כולל לפעמים נכלל גם הפלפלים ולפעמים לא ולפעמים הם הפלפלים עצמם והכל לפי הענין וק"ל.

הלכה יג

אין כותשין את הריפות במכתשת גדולה. הכי איתא בסוף פ"ק וקשיא אמאי השמיט רבינו דהיכא דאיכא פריצותא דעבדי אית לן למיחש ואפילו בקטנה אסור כדמשמע מעובדא דרב פפי וכו' אם לא שנאמר דמשום דמלתא דפשיטא היא וכבר ביאר עיקר החילוק במקומות אחרים לא חש להביאו כאן כיון דעיקר החילוק כאן אינו אלא הא לן והא להו דלבני ארץ ישראל אסור להו אפילו בקטנה מהטעם שהזכיר ז"ל אמנם התוספות ז"ל הבינו בפירוש רש"י בתירוץ הא לן והא להו ר"ל בארץ ישראל דשכיחי עבדים שמזלזלים וכו' עיין עליהם ולפי דבריהם קשה קצת מעובדא דרב פפי דאיקלע לבי מר שמואל ומסיק שאני מר שמואל דאיכא פריצותא דעבדי משמע דאפי' בחוצה לארץ יש מקומות דשכיח פריצותא דעבדי [דרב פפי ומר מבבל] ואם כן לא הו"ל ליתרץ הא לן והא להו אלא הא באתרא דשכיח עבדי דמזלזלי הא באתרא וכו' ובשלמא לפירוש רבינו ודעמיה איכא למימר דעיקר החילוק הוא מארץ ישראל לחו"ל או מפני איכות התבואה או משום הרגילות וההיא דפריצותא דעבדי הוא דבר בפני עצמו דממילא משתמע בכל הדינים וכמ"ש אמנם לפירוש התוספות בדעת רש"י ז"ל קשה אם לא שנאמר דמלתא אגב אורחיה קמ"ל דבארץ ישראל שכיחי טפי משאר מקומות והוא הדין נמי באותם מקומות דאיתנהו דהיא היא.

הלכה יד

הקמח אף על פי שריקדו וכו'. כתב הרב המגיד ז"ל דהרקדה ראשונה אסורה אפילו על ידי שינוי וכו' והרב לחם משנה ז"ל כתב דצריך לתת טעם למה אסורה ע"י שינוי וכן טחינה אמאי לא הותרה על ידי שינוי והרי בבורר התירו אפילו כדרכו בקנון ותמחוי וכו' ע"כ. והן אמת דהרה"מ ז"ל כתב בההיא דבורר וכו' דאפילו בדבר שאם יעשנו

בשבת יתחייב חטאת ביו"ט התירו על הדרך שביאר רבינו וכו' ומאי דנראה לענ"ד דשאני טחינה והרקדה וכיוצא שדרך לעשותם לימים הרבה ואמטו להכי כיון שהיה יכול לעשותו מערב יום טוב החמירו וכמ"ש רבינו פ"א אמנם ברירה וכיוצא בה שדרך לעשותם לשעתם בלבד די להם בהיכר זה שלא יעשנו בנפה וכברה ולכך לא הצריכו בו שינוי אחר. ושונין נמי ה"ה וכן מצאתי להרה"מ ז"ל בשם רש"י דף י"ב שכתב דבטבלא נפה וכברה אסור משום דמתחזי כמאן דעביד לצורך מחר שאין דרך לעשות בכלים הללו אלא הרבה ע"כ. ודון מינה ואוקי באתרין.

הלכה טו

מוללין מלילות וכו' דף י"ב ופי' רש"י וביו"ט לא גזר מלילות של חיטים שמוללן בידיו כשהם רכים ע"כ. ועיין לרבינו בהלכות שבת פרק כ"א דין י"ד והרב המגיד ז"ל.

וכן הבורר וכו'. משנה וגמרא דף י"ד ומוכח דפי' בורר כדרכו שנוטל הפסולת וזו היא ברירה כדרכה שהתירו בית הלל כשהאוכל מרובה בשיעור ואין בברירת הפסולת טורח יותר מברירת האוכל כן כתב הרב המגיד ועיין עליו ז"ל שהביא דברי הרשב"א להחמיר ביו"ט כשבת היכא שיש חיוב בברירה כנזכר בדברי רבינו שם בפ"ח והוא ז"ל חלק עליו דביו"ט הכל שרי עיין עליו. ומ"ש בספרי רבינו אבל לא בטבלא בנוסח אחר אבל לא בנפה.

הלכה טז

במד"א וכו'. כבר נתבאר ועיין למרן בשם מהרי"ק ז"ל. ולנקר הבשר ביו"ט דעת ראבי"ה הביאו הגהות מיימוני שמותר ואינו כבורר כיון דא"א לאכלו בענין אחר והרב ב"י סימן ת"ק כתב דנוהגים לנקר הבשר ועיין להרב מג"א והרב מגן דוד [ט"ז] ז"ל שם.

הלכה יז

אין מסננין וכו'. שבת דף קל"ד ומבואר דביו"ט איירי ומ"ש ואם היתה המשמרת תלויה וכו' משנה שם דף קל"ז ובגמרא דף קל"ט ועיין לרבינו פרק כ"א דהלכות שבת דין י"ז ובפ"ח דין י"א ודין י"ד ועיין מה שכתבתי שם בס"ד.

פרק ד

הלכה א

אין מוציאין וכו'. משנה דף ל"ג אין מוציאין את האור לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן הרעפין ולא מן המים ורבינו נראה שמפרש מן הרעפין היינו מתכות וכו' ומן המים היינו הנפט החד וכו' ומן העפר היינו הכלי זך שהזכיר שהרי חמשה

חלוקות תנן וחמשה הזכיר רבינו אמנם רש"י ז"ל פירש בענין אחר עיין עליו ולענין דינא כולם שוים לאיסור. ומ"ש בספרי רבינו

כגון שחוככין נוסח אחר כת"י שחופפין. ומ"ש

או מכין זו בזו בנוסח אחר כת"י נמחקו אלו התיבות. ומ"ש

שהוא במים נוסח אחר כת"י שהוא כמים בכ"ף. ומ"ש

שמנידין נוסח אחר כת"י שמניחין. ומ"ש

או זכוכית נוסח אחר כת"י או כלי זכוכית. ומ"ש

נגהה לפשתן נוסח אחר כת"י נגהה כנגד הפשתן והיא נוסחא יותר מדוייקת.

אבל להמציא אש וכו'. הנה בגמרא איתא אין מוציאין את האור וכו' מאי טעמא משום דקמוליד ביום טוב ע"כ. אם כן על כרחך כשכתב רבינו אבל להמציא וכו' היינו הנולד שאמרו בגמרא אלא שכיון שעל כל פנים הוא צורך אכילה והוה לן למשריי הוצרך להוסיף נופך משלו משום שהיה אפשר להוציא אותה מבערב וכו' ולפי זה אזדא לה השגת הראב"ד ז"ל וכעין זו כתב הרב המגיד ז"ל ועיין עוד להרב לח"מ והרב מגן דוד [ט"ז] סי' תק"ב.

הלכה ב

שהכיבוי מלאכה וכו'. בביצה דף כ"ב איתא בעא מיניה אבא בר מרתא מאביי מהו לכבות הנר מפני דבר אחר וכו' אמר ליה אסור איתיביה אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר אמר ליה ההיא רבי יהודה היא וכו' ופירש רש"י ר' יהודה דאמר לקמן מכשירי אוכל נפש שרו ודריש יעשה לכם לכל צרככם וכו' ואנא דאסרנא כרבנן דדרשי הוא לבדו ע"כ. ורבינו פוסק לקמן הלכה ו' דאין מכבים את האש כדי שלא תתעשן הקדרה או הבית והיינו על פי מאי דאמרינן התם דהלכה כר"י ואין מורין כן כמ"ש התוס' שם וכתבו עוד דכדי שלא תתעשן הקדרה לא מקרי אוכל נפש ע"כ. מסכים הולך עם מ"ש רבינו כאן דאין בכיבוי צורך אכילה כלל דמשמע דאין שום מציאות שהכיבוי יהיה בו צורך אכילה וקשה קצת דתינח אם יש לו אש אחר שיוכל לסלק הקדרה משם ולבשלה במקום אחר אמנם אם אין לו אש אחר איך נאמר שיניח להתעשן הקדרה וימנע משמחת יום טוב וכן מצאתי להרא"ש ז"ל שם שכתב והאי דאסור לכבות כדי שלא תתעשן הקדרה היינו באפשר להצילה מעישון בלא כיבוי כגון שיסירנו מאש זה לבשלה על אש אחר ואם אין לו אש וצריך לבשל קדרתו באש זה ואם לא יכבה תתעשן הקדרה מותר לכבות לצורך אוכל נפש כמו שמותר לאפות ולבשל ע"כ. והכי איתא נמי בקיצור פסקיו ז"ל וצריך לומר דרבינו ס"ל

דדוקא המלאכות שדרך להעשות לצורך אוכל נפש ממש כגון שחיטה אפיה ובישול דהיינו על ידי הבערה שרי רחמנא דדייק קרא טפי הוא לבדו דוקא ועיין להרב המגיד לקמן ובמ"ש ז"ל פ"א דשאר מלאכות שאין דרכם לעשותם לצורך אכילה אף אם יתכן במציאות שעשאם לצורך אכילה לוקה עיי"ש.

הלכה ג

אין מסלקין וכו'. נתבאר שם דף כ"ב מעובדא דעולא דקם שמעיה זקף לה לשרגא איתיביה רב יהודה לעולא הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה א"ל לאו אדעתאי ופי' רש"י זקיף לשרגא שהיה רוצה שיסתלק השמן לאחוריו ולא ימשך אחר הפתילה ותכבה ע"כ. ומ"ש רבינו ואין מסירין את השמן ממנו היינו מ"ש שם והמסתפק ממנו חייב משום מכבה וכתבו התוס' דהיינו טעמא הואיל דבאותה שעה שהוא מסתפק ממנו מכבה קצת ומכסה אורו דלא מצי לאנהורי כולי האי וכו' ע"כ. וכבר כתבתי בזה בהלכות שבת פ"ה דין י"ב עיי"ש.

ואינו חותך וכו'. משנה שם דף ל"ב ומבואר מדברי רבינו דבכלי דוקא אסור אבל ביד שרי והראב"ד ז"ל השיג על רבינו עיין להרב המגיד ז"ל ורש"ל כתב דהעולם נזהרין שלא למחוט כל עיקר ואין להקל ועיין להרב מג"א סימן תקי"ד וע"י ניפוץ ביד נראה דאין כאן חשש וכ"כ ז"ל.

אגודה של עצים וכו'. שם דף כ"ב. ויש נוסח אחר בדברי רבינו מדורה של אש כל עץ וכו' ונוסחתינו נראית עיקר וכן העתיק הרב ב"י סימן תק"ב.

הלכה ד

אין מכבין וכו'. בעיא דאביי מרבא שם ופשט ליה לאיסור ודין הדליקה בשבת נתבאר בדברי רבינו בפ' י"ב דין ג' וכבר כתבו ז"ל דבזמן הזה שאנו שרויין ביניהם יש לחוש לסכנת נפשות ושרי כמ"ש הרמ"א סי' של"ד ועמ"ש שם.

ואין מכבין את הנר וכו'. שם כדברי רבינו והרב מגן דוד [ט"ז] סי' תקי"ד האריך בזה וכתב דמן הדין הוא מותר אלא שאין מורין כן עיין עליו שאין דבריו מוכרחים אחרי המחילה מסתמיות הפוסקים ז"ל.

הלכה ה

מותר לטלטל הנר וכו'. בשבת דף מ"ה נתבארו דברי רבינו. ומ"ש בספר רבינו **ואין גוזרין** בנוסח אחר כת"י ואין חוששין ואיסור הנחת הנר ע"ג דקל נתבאר ג"כ שם וכו' ועכשיו מצאתי נוסח אחר כת"י ואסור להניח הנר ע"ג דקל מערב יו"ט והנאני הרבה גירסא זו שבזה מתורץ כל מה שהקשתי בפ"ה דהלכות שבת דין י"ז עיי"ש ודייקי נמי

דברי רבינו שסיים שמא יבא להשתמש במחובר ביו"ט דהך ביו"ט תניין הוא מיותר דבהא קעסיק ואתי אלא דבערב יו"ט היא הנוסחא הנכונה ואמיתית ע"פ הדין ושלי"ת.

הלכה ו

אין מעשנין וכו'. משנה וגמרא בביצה דף כ"ב וכחכמים וכן פירש רבינו שם ויש נוסח אחר כת"י שכתוב שם ואפילו להריח בה ואין מכבין את האש ואין צ"ל את הבית או את הכלים ונראה שהיא נוסחא מוטעית והרב ב"י סי' תקי"ד הביא מחלוקת התוס' וס' האגודה אם מותר לכסות האש באפר ביו"ט כדי שימצאו אש למחר. ולענ"ד נראה שנלמד בק"ו מדין זה דהכא אין כוונתו לכבות אדרבא רצונו שיבעיר האש כדי לעשן ותעלה תמרתו ואפ"ה כיון דהוי פסיק רישיה שהוא מכבה אסור בכיסוי האש באפר שאינו רוצה שיבעיר דאז הוא כלה והולך אלא כוונתו שישמר חומו ומצד הפעולה הוא כבה קצת בהכרח לא כ"ש שיאסר. גם ראיתי להרב עטרת זהב שם שכתב שהעולם נהגו איסור ואין לשנות.

ומותר לעשן הפירות וכו'. מסקנא דרב אשי דף כ"ג מידי דהוה אבשרא אגומריה ודין מיתוק החרדל וכו' שבת דף קל"ד ועיין מ"ש בפרק הקודם דין י"ז.

כדי שלא תתעשן הקדירה. שם ויש חולקין בזה שאם אין לו מאכל אחר הרי ימנע משמחת יו"ט [והו"ל מידי דהוה אבשרא אגומריה] ומשמע דרבינו ס"ל דמכשירי אוכל נפש אע"ג דא"א לעשותן מבערב אסירי וכמ"ש הרה"מ. וקשה קצת דא"כ אמאי התיר רבינו בפ"ג דין י"ב לדוך התבלין כדרכם וכו' הא התבלין אינן אלא להכשיר האוכל אם לא שנאמר דשאני תבלין דהם עצמן נאכלין והוו להו כאוכל גופיה וכ"כ הרב לח"מ. ועיין מ"ש בדין ב' ובפרק א' דהלכות ערובין דין י"א.

הלכה ז

אין נופחין וכו'. שם דף ל"ד וכתבו התוס' ז"ל דמשמע דאפי' מפוח של בעל הבית קאמר ויש ליזהר שלא לנפח בו כלל מיהו העולם נהגו בו היתר ע"י להפכו מלמעלה למטה וכו' ע"כ. וממ"ש רבינו שלא יעשה כדרך שהאומנים עושין משמע קצת דבשל אומן קאמר אך אינו מוכרח כלל דקרוב לודאי שלא כתב כן אלא כלפי האיסור לא כלפי המפוח עצמו ומכ"ש שלא התיר כי אם בשפופרת ופשוט.

אין עושין פחמין וכו'. משנה ומימרא דבר קפרא דף ל"ב ורש"י ז"ל פירש אין עושין פחמין דאינהו נמי כלי נינהו לצורפי זהב ע"כ. ומ"ש בספרי רבינו ולא מהבהבין אותו בנוסח אחר ולא מהבהבין אותו באור ובנוסח אחר נמחק כל החלוקא הזאת.

הלכה ח

אין שוברין וכו'. משנה שם ופי' רש"י כשצולין דגים על האסכלה חותכין קנה או קש שבולין או שוברין חרסין או חותכין נייר ושורין במים וסודרין הנייר ע"ג האסכלה מפני שהמתכת מתחמם ושורף את הדג. ומ"ש רבינו לצלות בו מליח פי' רש"י דג וגם בחלוקה דנייר הוזכר מליח במתניתין ורבינו השמיטו אפשר דס"ל דדברו בהווה ולאו דוקא.

שפוד שנרצף. בגמ' איתא תחילה שנרצם ופירש רש"י שנשבר ראשו ותו איתא התם אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצף אסור לתקנו ביום טוב פשיטא וכו' ופירש רש"י נרצף נתמעך שדרסו עליו ונעקם אבל לא נשבר ע"כ. ורבינו השמיט חלוקה דנרצם ועם מ"ש הרב המגיד הוא מתורץ שכתב דדעת רבינו אפילו במציאות שאינו ראוי לצלות בו אסור ואם כן כל שכן נרצם שאמרו שם ועיין למרן ז"ל בפסקת אין משחיזין וכו'.

שני כלים וכו'. היינו מתניתין דאין פוחתין את הנר דאיתא התם וגם בפירוש המשנה כתב וז"ל נר ידוע והנרות שלהם היו עושין אותן זוגות וחותכין אותן אחר עשייתן ע"כ.

הלכה ט

אין משחיזין וכו'. שם דף כ"ח ודקדק ז"ל לכתוב במשחזת שלה משום דבמשחזת של עץ או חרש או אבן מותר מן הדין ולא נאסר אלא במשחזת המיוחדת לזה דוקא והכי איתא התם ומתבאר עוד שם דלהעביר השמנונית המודבק בסכין מותר גמור הוא ומורין כן לרבים וצ"ל דכיון שכתב שאין מורין לחדד דהיינו להשחיז משום גזרה מינה דלהעביר השמנונית שאין כאן שום חידוד לצורך חיתוך הסכין מורין וכ"כ מרן ז"ל ושם האריך בדעת רבינו והרי"ף ז"ל אם דעתם לפסוק כרבנן או כר' יהודה במכשירין שא"א לעשותו מערב יו"ט עיין עליו ובגמ' אמרו עוד דע"ג חברתה שרי ומשמע דמורין ורבינו השמיטו נראה דס"ל דנכלל במ"ש דלחדדה ע"ג חרש או אבן שרי ואין מורין ודו"ק. ומ"ש בספרי רבינו

אין מורין דבר זה לרבים נוסח אחר כת"י ואין מורין דבר זה ברבים.

מפני זה אסרו להראות סכין לחכם. נוסח אחר כת"י לראות סכין לעם הארץ ובנוסח אחר לראות סכין ביו"ט ועיקר הדין שם דף כ"ח ועיין להרב המגיד ז"ל.

הלכה י

אין מבקעים עצים וכו'. משנה וגמ' דף ל"א ומ"ש הרב המגיד ז"ל ובגמ' גבי קופיץ לישנא בתרא וכו' ע"כ. פירוש דבלישנא בתרא הקופיץ הוא שיש לו זכרות ונקבות דאילו ללישנא קמא הקרדום הוא והקופיץ אין לו אלא זכרות והכל לפי המקומות כמ"ש ז"ל

ונראה פשוט ויש מי שכתב דלישני פליגי אהדדיה ולא ידעתי איך שייך זה דלענין דינא הכל שוה.

ולמה אסרו בקורדום. כתב הרב המגיד ז"ל אלא שנראה מדברי רבינו שלא הותר הביקוע אלא בעצים גדולים וכו' ע"כ. וקשה קצת דמאין משמע כן אי משום שכתב ולמה לא נאסר הביקוע וכו' מפני שאפשר שיפגע בעץ עבה ולא יכול להבעירו וימנע מלבשל וכו' אדרבא מלשון זה משמע דשרו הכל אטו שיפגע בעץ עב וכו' אם לא שנאמר דמדחזינן שלא התירו אלא בדוחק שמא ימנע וכו' אם כן בעצים דקים דאין בהם שום חשש והם ניסקים בטוב ממילא יאסר. ומ"ש בספרי רבינו

ולמה לא נאסר הבקוע כלל בנוסח אחר כת"י הבקוע לגמרי. ומ"ש **לפיכך התירו לבקע** נוסח אחר כת"י לבקע העצים.

הלכה יא

לא תכנס אשה וכו'. שם דף ל"ג. וכתב הרב המגיד ז"ל שהוא עץ לח ורטוב שאינו ראוי להסקה בפני עצמו וכו' ע"כ. וקצת קשה דכבר כתב רבינו לעיל פ"ב הלכה י"ג דקוץ רטוב אסור לעשותו שפוד וכן ראיתי שהקשה הרב לח"מ ז"ל ולכאורה הוה משמע מלשון רבינו שם שכתב לעשות כמו שפוד וכו' דיצטרך איזה תיקון אמנם אם עושיהו שפוד כמו שהוא שפיר דמי והיינו אוד שכתב כאן. אמנם אין הלשון מוכרח ובגמרא נמי לא משמע כן אמנם מוכח שם שאינו כל כך לח וגם לא יבש. והכי איתא התם דרש רבא אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהם אוד ואוד שנשבר אסור להסיקו ביום טוב לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים משמע שהוא ראוי קצת להסקה כאמור. ואם כן מתרצא קושית הרב דהכא איירי באינו יבש כל כך אלא ראוי להסקה על ידי הדחק ולכך העתיק רבינו אוד סתם דמדקאסר ליה משמע דאינו יבש גמור ומדלא פירש נמי שהוא לח משמע שאינו רטוב גמור אמנם עם כל זה אין נראה כן מדברי הרה"מ ז"ל ולא ידעתי מי הכריחו לפרש דברי רבינו כן. ודין סמיכות הקדרה וכו' נתבאר ג"כ שם.

הלכה יב

מסלקין תריסי חנויות וכו'. משנה דף י"א ופירש רבינו שם תריסין הם הנסרים שנועלין בהם פתחי החנויות וכו' והרב המגיד ז"ל הביא פירושים אחרים מרש"י והרשב"א ז"ל ועיין להרב ב"י סי' תקי"ט.

הלכה יג

כלים שהם מפוצלין וכו'. משנה דף כ"א ואוקמוה בגמרא במנורה של חוליות ועיין להרב ב"י שם ולרבינו פכ"ו דהל' שבת דין י"א. ומ"ש בספרי רבינו

מעמידין אותה ביו"ט בנוסח אחר כת"י מעמידין אותן ונראה שהיא נוסחא יותר מדוייקת.
אבנים של בית הכסא וכו'. שם דף ל"ב. ומ"ש בספרי רבינו
בנין עראי הוא נוסח אחר כת"י כגון בנין עראי הוא. ומ"ש רבינו
ומשום כבודו לא גזרו משמע דר"ל כבוד הבריות וכן פירש רש"י אמנם הרא"ש ז"ל פירש כבודו של יו"ט.

הלכה יד

העושה מדורה וכו'. מימרא דרב יהודה דף ל"ב וכתב מרן וז"ל על מ"ש הרב המגיד שפריסת שלחן על ספסליו מותר לפי שאין צריכים לאויר שתחתיו קשה שהרי בצים שאין צריכים לאויר שביניהם ואסור וצ"ע עכ"ל ונראה לעניות דעתי לומר עמ"ש התוספות שם ד"ה מלמטה למעלה וכו' שהקשו כעין קושיא זו ותירצו וז"ל וכן פירש ר"ח גבי ביעתא כגון שיש בצים מכאן ובצים מכאן ואחת על גביהם והאור תחת אויר וכו' ע"כ. הרי דלפירוש זה צריך הוא לאויר הבצים וקפיד עליה כדי שיהיה האור שולט ביניהם לצלותם היטב. ומ"ש בספרי רבינו
אלא או שופך בנוסח אחר כת"י או שופת ונוסחתינו עיקר.

הלכה טו

ומכניס האבנים. נוסח אחר כת"י ומניח האבנים.

הלכה טז

מסירין זבובים וכו'. שם דף כ"ג מקרדין את הבהמה וכו'. וכתב הרב המגיד ופי' שמסירין הזבובים בכלים קטנים וחדים שלפעמים עושין חבורה ע"כ. והוא פירוש רש"י והר"ן ז"ל אמנם רבינו בפירוש המשנה לא כתב כן. וכבר נתעורר על זה מרן ז"ל והוא דבר תימה על הרב המגיד ז"ל.
ואין מילדין וכו'. משנה בשבת דף קכ"ח ומימרות בגמרא ופי' רש"י נופח לו בחוטמו שנחיריו סתומין לו ברירין.
מותר לזלף משלייתה. בגמ' אמרו מי שלייתה ופי' רש"י מי שליא שורין את השליא במים ורבינו נראה דגריס משלייתה תיבה אחת. ובול מלח פי' רש"י מלא אגרוף דכייב לה וזוכרת צער לידה ומרחמת את הולד אם רחקתו.
לפי שאינה צריכה. היינו מ"ש בגמרא דטמאה לא מרחקא ואי מרחקא תו לא מקרבא ודו"ק.

הלכה יז

כלי שנטמא וכו'. ביצה דף י"ז אמתניתין איפליגו אמוראי בטעמא דמלתא טובא ורב ביבי אמר טעמא שמא ישהא ופסק כוותיה משום דתניא כוותיה התם ובפכ"ג דהלכות שבת דין ח' נתן טעם רבינו מפני שהוא כמתקן כלי והוא טעם רבא כדאיתא התם וכבר נתעורר בזה מהר"ם בן חביב סי' נ"ג עיין עליו ועיין מה שכתבתי אני הצעיר בפכ"ג דהלכות שבת שם.

להטביל מים שבו. נוסח אחר כת"י להטבילו במים שבו.

כלי שהיה טהור וכו'. שם ומטבילין מחבורה לחבורה ופירש שם רבינו מחבורת תרומה לחבורת שלמים והם דברי רבינו חננאל שהזכיר הרב המגיד ז"ל. ובדף י"ט אמרו כיצד מחבורה לחבורה היה אוכל בחבורה זו ורוצה לאכול בחבורה אחרת הרשות בידו ורש"י ז"ל פירשה לענין פסח עיין עליו. ומ"ש בספרי רבינו

מטבילות מעלות שאר הטמאות. בנוסח אחר כת"י מטבילות שאר המעלות ונוסח אחר מעלות שאר הטומאות.

הלכה יח

כלי שנטמא וכו'. שם דף ס"ו. ומ"ש ומדלין בדלי וכו' שם ועיין להרב המגיד שהליץ בעד רבינו למה שהקשו עליו.

נדה שאין לה בגדים וכו'. שם וכן פסק רבינו פרק א' דהלכות מקואות דין ז' ומבואר הדבר דדוקא כשהבגדים הם רפוין שאם הם מהודקין הויא חציצה וכמ"ש הרב ש"ך יו"ד ס"ס קצ"ח ומינה לדין יו"ט שאם הם מהודקין אין כאן אגב דמדלא סלקא לה טבילה נראה שטובלת הבגדים להדיא וק"ל.

הלכה יט

דברים רבים וכו'. משנה דף כ"ז ובגמרא כדברי רבינו וכן פירש רבינו שם ורש"י ז"ל כתב שם דמקח וממכר בשבת וביו"ט אסור בספר עזרא ע"כ. ודבר זה הוא בנחמיה סי' י"ג שהיו מביאים ממכר בשבת והוא הוכיחם על זה. ומ"ש בספרי רבינו

לא יאמר זה אני בנוסח אחר כת"י לא יאמר זה לזה אני והיא נוסחא נכונה.

הלכה כ

לא ישקלו במאזנים וכו'. משנה דף כ"ח ושם נתבאר דין טבח אומן ובנוסח אחר כת"י כתוב בדברי רבינו וטבח אומן אסור לשקול בשר בידו וכו'.

ואין מטילין חלשין וכו'. שבת דף קמ"ח ובנוסח אחר כת"י ואין מטילין חלשין על המנות ביו"ט אבל מטילין וכו'. וכבר ביאר הרב המגיד ז"ל כוונת רבינו שמפרש מה שאמרו

בגמרא מאי אבל לא על המנות של חול ביו"ט דרוצה לומר מנות של חולין וכו' ע"כ. וקשה לפירוש זה טובא חדא דאם כן היכי פריך עלה פשיטא בשלמא לפירוש רש"י כיון שהמנות הם של אתמול והוה אפשר קודם יו"ט מהיכא תיתי לן להתיר ולהכי פריך פשיטא אבל לפירוש רבינו שהם חולין לא שייך להקשות פשיטא דאפשר דלא היה יכול לעשותו מאתמול והרב לחם משנה הקשה עוד דלמאי איצטריך למתני אבל לא על המנות כיון דכבר השמיענו ברישא מפיס אדם עם בניו דמשמע דוקא בניו ולא אחר גם בדברי הגמרא יש לתמוה למה דקדקו מרישא וכו' הרי מפורש הוא במשנה אבל לא על המנות ולמה לי לאהדורי בתר דיוקא ע"כ. ונראה לענ"ד לדעת רבינו דהיא גופא פריך הש"ס דמעיקרא כדלא הוה ידע מה רוצה לומר אבל לא על המנות דייק ממפיס אדם עם בניו וכו' ובתר הכי בעי מאי אבל לא על המנות ומתרץ של חולין והשתא פריך ליה בעצם פשיטא דכבר אשמועינן כן מדיוקא דרישא מפיס עם בניו דוקא דהא עם אחר לא ואם כן למאי איצטריך למתני להדיא ואהא מתרץ דאפי' הכי הוה סלקא דעתין דשרי אף עם אחר מכח הסלקא דעתין שהמשיל ישראל למריבי כהן דאתו לאינצוי ומאי דקתני מפיס עם בניו דבר בהווה ורגיל והוא הדין עם אחרים קמ"ל ודו"ק כי נראה לענ"ד נכון. וראיתי להתוס' יו"ט שם שהבין מדברי הר"ן ז"ל שפירש כוונת רבינו כפירוש רש"י ז"ל דאבל לא על המנות של חול ר"ל של קדשים של אתמול וכו' ותמהתי הרבה איך עלה על דעתו דעת עליון להבין כוונת הר"ן כן דאי אפשר בשום פנים לפרש כן בדברי רבינו כמבואר למעיין בקל. אלא שגגת המדפיס גרמא ליה להא מלתא שכשכתב הר"ן ז"ל אבל לא על המנות של חול קאי אדברי הרי"ף ז"ל שהעתיק דברי הש"ס והם שני לשונות הראשון הוא על דברי רבינו לסיום מ"ש למעלה והשני על דברי הרי"ף וקל להבין הרבה.

הלכה כא

לא יאמר אדם לטבח וכו'. שם וקשה קצת דכבר מבואר זה במ"ש למעלה כיצד אין פוסקים דמים לכתחילה על הבהמה וכו' וכן הקשה התוס' יו"ט אמתניתין עיי"ש אם לא שנאמר דהייתי מחלק בין כשעושה כן בבהמה שלימה דנראה כדרך מקח וממכר לחלקים קטנים דאין נראה כ"כ.

וכן לא יקח מבעל החנות וכו'. דף כ"ט ומרן ז"ל כתב דהטור ורבינו ירוחם כתבו דרבינו אוסר במיוחד למידה וכתב ז"ל דנוסחא משובשת נזדמנה להם ע"כ. ונוסחא זו מצאתיה לרבינו בפירוש המשנה עיי"ש אמנם כאן כתוב כדברי מרן בכל הנוסחאות שלפנינו.

הלכה כב

הנחתום מודד וכו'. שם ופשוט דלאו דוקא נחתום דה"ה כל אדם וכ"כ הרב המגיד ז"ל והרב ב"י סי' תק"ד העתיק מותר כל אדם וכו'. ודין הקמח וכו' פסקו ג"כ הרב ב"י סי' תק"ו וכתב הרב מג"א שם משום דהוה אפשר מערב יו"ט.

הלכה כג

ומותר ליקח וכו'. משנה שם דף צ"ט ועיין להרב המגיד ז"ל.

הלכה כד

הולך אדם וכו'. ברייתא שם ופירש רש"י הרגיל אצלו שמתוך שרגיל אצלו מאמינו ונותנו לו בלא פיסוק דמים. פטם המפטם עופות ע"כ. ובנוסח אחר כת"י נמחק בדברי רבינו חנוני ואין שם אלא רועה ופטם ומבואר דדין זה נאמר בין ברועה או פטם גוי בין ישראל ובלבד שלא יהיה דבר שיש במינו במחובר או חשש שניצוד היום או שנולד דאז אין לסמוך על הגוי וכ"כ הרב המגיד והביא עוד דהרשב"א התיר ליקח בצים מגוי בלילי יו"ט של גליות או בליל ראשון של ר"ה משום דיולדת בלילה מיעוטא דמיעוטא הוא ולא חיישינן וכו' ע"כ. והרב ב"י סימן תקי"ז לא חילק בזה.

הלכה כה

הלואת יו"ט וכו'. פלוגתא דאמוראי בשבת דף קמ"ח ושקלא וטרייא התם ובתר הכי אייתו דרב איויא שקיל משכונא ורבא בר עולא מערים אערומי ופי' רש"י שקיל משכונא בשעת הלואה מהלואת יו"ט מערים אערומי לאחר יו"ט ליקח ממנו שום חפץ ומעכבו ע"כ. ומזה משמע דס"ל דלא ניתנה ליתבע מטעם דאתו למכתב כדאיתא התם אכן התוספות פסקו שם כמאן דאמר ניתנה וזו היא דעת רבינו וכן פסק הרב ב"י סי' תקכ"ה.

הלכה כו

אע"פ שאין מגביהין וכו'. שם דף י"ב ועיין בפ"ג דין ח' ובפכ"ג דהלכות שבת דין ט' וי"ד. **ואין צ"ל וכו'**. כתב הרב המגיד פי' אצ"ל המתנות שהרי אפילו להפרישן לכתחילה מותר לפי שאינן אסורות לזרים ואינן טובלות קודם הפרשה וכו' ע"כ. משמע מדבריו דלא קאי אלא אזרוע לחיים וקיבה שנקראים מתנות דאילו חלה אינה נקראת בשם זה וכדתנן התם חלה ומתנות וכו' ופי' רש"י מתנות הזרוע והלחיים והקיבה ע"כ. והוא מוכרח שהרי כתב עוד שאינן אסורות לזרים ואילו חלה תנן בסוף פ"ק דחלה החלה והתרומה חייבים עליהם מיתה וחומש ואסורים לזרים וכו'. ובפ"ט דהלכות ביכורים דין כ' וכו' פסק רבינו דמותר הכהן להאכיל הזרוע לחיים וקיבה לזרים וא"כ קשה דמה טעם נתן הרה"מ לחלה אם לא שנאמר דלא הוה גריס הרה"מ חלה כאן דבאמת כבר ביארו רבינו

בפ"ג דין ח' עיי"ש. או שנאמר דהרה"מ לא הוצרך לפרש אואין צריך לומר שכתב רבינו לענין החלה דכבר הוא מבואר כנ"ל בפ"ג. והוצרך לפרש להמתנות שעדין לא הוזכרו בדברי רבינו כלל ודו"ק.
גבאי צדקה וכו'. בירושלמי ובריייתא במסכת דמאי פ"ג עיי"ש.

פרק ה

הלכה א

אע"פ שהותרה וכו'. **כיצד וכו'**. ביצה דף כ"ט משנה כדברי רבינו והקשו התוס' דבפרק מפנין דף קנ"ז אמרינן מפנין ד' או ה' קופות [ופסקו רבינו פכ"ו דין ט"ו דהלכות שבת ועיין פכ"א דין ב'] וכ"ש שיהיה מותר ביו"ט ותירצו דהתם אינו יכול להוציאו לחוץ ואין רואין וכו' והכא ביו"ט שיכול להוציאו לחוץ ורואין אותו וכו' שהרואה אומר לצורך חול מביא ובזה מתורץ שהתירו להביא על כתיפו או לפניו אף דמרבה בהילוך. וגבי שבת אמרינן למעוטי בהליכה עדיף משום דביו"ט דיכול להוציא לחוץ קפדינן משום הרואים ועובדין דחול עיין עליהם. ומ"ש בספרי רבינו
אפי' שלא לצורך בנוסח אחר כת"י אין שם תיבת אפילו.

הלכה ב

וכן משואות וכו'. שם אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא לדרו ברגלא וכו' ושם נתבאר בריש הסוגיא דאם אי אפשר לשנות מותר.
בד"א וכו'. רבינו נתן טעם משום עובדין דחול והרב המגיד כתב די"א הטעם דאין משתמשין בבעלי חיים כלל.

הלכה ג

אין מנהיגין וכו'. משנה שם דף ל"ב ובגמ' משום דמחזי כמאן דאזיל לחינגא ופי' רש"י חינגא מחול ועל שם שבני אדם סובבין והולכין בשוק כעין סובבות במחולות קרי ליה חינגא.
ואין הסומא וכו'. ברייתא דף כ"ה ופי' רש"י משום דהוי דרך חול ואיכא זילותא דיו"ט. ואין יוצאין בכסא שטוענין אותן בני אדם והם יושבים בקתדרא ע"כ. ותרמילו פי' הערוך כלי של עור ומוליכין בו מיני מזונות וכל דבר.
ואיש שהיו רבים וכו'. נתבאר שם מדברי האמוראים ומעשה שנזכרו שם ויש חולקין בדין זה עיין להרב המגיד ומרן ז"ל. ועל מ"ש רבינו יוצאים בכסא אחריו עיין להרב מגן

דוד [ט"ז] סי' תקכ"ב שיש שמחקו תיבת מאחריו מדברי רבינו עיי"ש. ואפיריון שכתב רבינו היינו אלונקי דאיתא התם.

הלכה ד

אין מוליכין וכו'. משנה וגמ' דף ט' ופשט הסוגיא אינה עולה לדברי רבינו וגם הראב"ד ז"ל השיג עליו וכבר הרב המגיד ז"ל הליץ בעד רבינו. ועיין עוד למהרי"ק שורש קס"ה הביאו מרן ז"ל ועיין להרב מגדל עוז והרב לח"מ ולהרב ב"י סי' תקי"ח והמפרשים שם.

הלכה ה

מי שהיו לו פירות וכו'. משנה דף ל"ה ופי' רש"י מי שיש לו חטים ושעורים שטוחין על גגו להתייבש וראה גשמים ממשמשים ובאים התירו לו לטרוח ולהשליך דרך ארובה שבגג והם נופלין לארץ דליכא טרחא יתירא ודוקא ארובה דכל ארובה מלמעלה למטה היא בתקרת הגג אבל חלון כגון גג שמוקף מחיצה וחלון שבכותל וצריך להגביהו עד החלון ולהשליכו לא טרחינן וכו' ע"כ. ויש שם חלוקות אחרות במתניתין וכבר נתבארו בדברי רבינו בהלכות שבת פרק כ"ו. ומ"ש בספרי רבינו אבל משילין אפילו וכו' בנוסח אחר כת"י מחקו תיבת אפילו.

שחט בהמה בשדה וכו'. משנה דף כ"ה גבי מסוכנת וכו' וס"ל ז"ל דדין זה איתיה אפילו בבריאה ולאו דוקא נקטו מסוכנת והסברא היא עמוד ההוראה שוב ראיתי להרב לח"מ שכתב דהר"ן ז"ל הזכיר דעת אחרת בזה עיין עליו.

הלכה ו

כל שנאותין וכו'. משנה דף י"ד ואוקמתא בגמ' הכי ופי' רש"י ולאתויי תפילין אתא דאי נמי מנח להו ביו"ט ליכא איסורא וכו' ע"כ. וכ"כ התוס' ז"ל דנהי דשבת ויו"ט לאו זמן תפילין הן מ"מ ליכא איסורא להניחן ע"כ. ורבינו בפ"ד דהלכות תפילין דין י' כתב סתם דשבתות ויו"ט לאו זמן תפילין עיין עליו. ויש נוסח אחר כת"ישכתוב בדברי רבינו כל שנאותין בחול אע"פ וכו'.

הלכה ז

כיצד אין משלחין וכו'. משנה שם וכת"ק דאסר תבואה כל עיקר. והרב המגיד הביא שיש מי שפוסק כר' שמעון דשרי בתבואה וכו'. ומ"ש בספרי רבינו
או קולה אותן ואוכלן בנוסח אחר כתוב או קולף אותן ואוכלן ונוסחתינו נראית עיקר.

הלכה ח

כל דבר וכו'. שם תני רב יחיאל ובלבד שלא יעשנו כשורה תנא אין שורה פחותה משלשה בני אדם והר"ן ז"ל פירש שלא יעשה כשורה ע"י שלשה בני אדם דאוושא מלתא ונראין

כמוליכן למכור לשוק ורבינו אפרים ז"ל פירש מפני שנראה האחד מוכר והשני לוקח והשלישי סרסור וכו' ע"כ.

הלכה ט

המערב וכו'. משנה דף ל"ז הבהמה והכלים כרגלי הבעלים ופי' שם רבינו וז"ל ואמר בכאן כי בכל מקום שיוכל האדם ללכת תלך בהמתו וכל חפציו ע"כ. ובנוסח אחר כתוב כאן המערב ערובי תחומין ביו"ט בבי"ת ונראה שהיא נוסחא מוטעית וק"ל.

הלכה י

חפצי הפקר וכו'. שם דף ל"ט ובערובין דף מ"ה ועיין להרב המגיד ז"ל. ודין חפצי הגוי וכו' בעירובין דף מ"ז וכרבי יוחנן דגזרו בעלים גוים אטו בעלים ישראל.

פירות שיצאו וכו'. שם דף מ"א מימרא דרב פפא ובפ"ו דהלכות שבת הלכה כ"ד פסק רבינו דבשוגג מותרים ובמזיד אסורים וכאן התיר אפי' במזיד ובגמרא לא חילקו בין שבת ליום טוב עיי"ש ועיין להרב המגיד ז"ל שלא מצא יישוב לדברי רבינו זולתי לומר שגירסא אחרת הייתה לו ז"ל עיי"ש. ולמ"ש עוד משם הרשב"א דאם יצאו ע"י ישראל בין בשוגג בין במזיד לא יאכלו שם לאחד מישראל לפי שנעשית בהן איסור ע"י ישראל ע"כ. נראה ודאי דהרשב"א ז"ל מפרש כל הסוגיא בגוי דוקא ואם כן קשה לסבול בגוי חילוק בין שוגג למזיד כדאיתא התם עיי"ש ודע שיש נוסח אחר בדברי רבינו פירות שיצאו חוץ לתחום ובנוסח אחר פירות שיצאו חוץ לתחומן.

הלכה יא

המוסר בהמתו וכו'. משנה וגמ' בביצה דף ל"ז ורש"י ז"ל מפרשה בענין אחר ועיין להרב המגיד ז"ל ומבואר לדעת רבינו דגם אם מסרה לשני בניו הרי היא כרגליו ונלמד במכל שכן ממה שכתב ז"ל דאם בבן אחד דברועה הרי היא כרגלי הרועה בבן היא כרגלי האב בבניו דגבי רועים היא כרגלי בעליה לא כל שכן וכ"כ רבינו להדיא בפירושו להמשנה שם עיין עליו והך רועה נראה דהיינו אפי' גוי כמ"ש ממ"ש בדין י' עיי"ש.

הלכה יב

מי שזימן וכו'. משנה שם דף מ' ופי' רש"י מי שזימן אצלו אורחים מעיר אחרת ויבואו אצלו ע"י ערוב וכו' אלא א"כ זכה להם ע"י אחר שמסרן בעל הבית זה לאדם אחר במשיכה ואמר לו זכה במנות הללו לפלוני ולפלוני דזכין לו לאדם שלא בפניו והיו שלהם מבעוד יום ללילך כרגליהם ע"כ. ובנוסח אחר כת"י כתוב בדברי רבינו שאין בעל הסעודה יכול ללילך בו שם שכל הסעודה וכו' ועוד נמחק בנוסח אחר תיבת אחר.

הלכה יג

וכן מי שהיו פירותיו וכו'. שם באותה משנה מי שהיו פירותיו בעיר אחרת וערבו בני אותה העיר להביא אצלו מפירותיו לא יביאו לו ואם עירב הוא פירותיו כמוהו ופי' רש"י לא יביאו מפירותיו הואיל והוא לא ערב לשם דהכל כרגלי הבעלים ואם ערב הוא ללכת לשם פירותיו כמוהו ומותר להביאם ע"כ. ורבינו השמיט הא דאם ערב הוא משום דדבר פשוט הוא וגם בפירושו להמשנה כתב כל זה מבואר.

בד"א וכו'. גם זה שם ויש מציאות אחרים שם דדינן כקרן זוית ורבינו לא הזכירן דזיל בתר טעמא ופשוט הוא.

הלכה יד

בור של יחיד וכו'. משנה שם ואוקמוה בגמ' דהוו מים מכונסין דאל"כ הוי כנהרות המושכין ומעיינות הנובעין דהרי הן כרגלי כל אדם ודין בור של עיר נתבאר שם והרב המגיד בשם הרשב"א ז"ל הביא פירושים שונים בזה עיין עליו.

ושל עולי בבל. פי' רש"י שעשאום בני הגולה לעולי רגלים כרגלי הממלא מפני שהוא הפקר והפקר נקנה בהגבהה ואם בא אחד ושאל לו מימיו אינו מוליכן אלא כרגליו וכו' וקסבר יש ברירה להחמיר ואמרינן הוברר דמאתמול חזו להאי גברא וברשותיה קיימי ע"כ. ובנוסח אחר כת"י כתוב בדברי רבינו ושל עולי בבל שהן מופקרין לכל וכו'. והראב"ד השיג על רבינו בדין זה עיין להרב המגיד ז"ל.

נהרות המושכין וכו'. פי' רש"י היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן ומעיינות הנובעין שאין יוצאין מגומות נביעותן למשך הלאה הרי הן כרגלי כל אדם אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי בעלים ולא כרגלי הממלא אלא כל אדם מוליכו ברגליו דכל מידי דנייד ליה שביתה וכו'.

ואם היו באין וכו'. עירובין דף מ"ו וכן פסק הרב ב"י סימן שצ"ז והשיירי כנסת הגדולה בשם שבולי הלקט ז"ל כתב דמטר היורד בשבת או ביו"ט אע"ג דמאתמול לא היו עבים מותר לרחוץ ולשתות מהם וכו'.

הלכה טו

שור של רועה וכו'. ביצה דף ל"ח ועיין מ"ש הרב המגיד ז"ל שהראב"ד שהשיג על רבינו משום שנמשך אחר סברתו דסבירא ליה דחפצי הפקר קונים שביתה וכו' על כרחך. ונמצא דרבינו ס"ל דאין קונים וכמו שהאריך הרה"מ לעיל עיי"ש והקשה ע"ז הרב לח"מ ז"ל דכיון דהך מימרא דשמואל היא אם כן על כרחך סבירא ליה לשמואל דחפצי הפקר אין קונים שביתה וא"כ בעירובין דף מ"ט דאמר שמואל חפצי גוי קונים שביתה וכו'

כי מוקים ליה התם כרבי יוחנן בן נורי דס"ל חפצי הפקר קונים שביתה ופריך עלה מברייתא אמאי לא פריך מהך מימרא דשמואל גופיה מיניה וביה דמהך דשור של פטם מוכח דס"ל דאין קונים לדעת רבינו וכו' ע"כ. ועיי"ש שנדחק בזה ולעניות דעתי נראה דכיון דהך מימרא דשמואל אינה מבוארת שיסבור כן דיש לפרשה גם כדעת החולקים על רבינו וכסברת הראב"ד ז"ל להכי לא מצי תלמודא למפרך מיניה וביה אמנם אחרי המסקנא של שם בעירובין דנראה מתוכה דשמואל סבירא ליה דאין קונים מעתה שפיר פסק רבינו על פי הוכחת הש"ס אלא שהראב"ד ז"ל ודעמיה יאמרו או דדחיה בעלמא היא התם או דהכא לא נחית שמואל לזה כמ"ש ז"ל ומכל מקום רבינו נמלט מהקושי ודו"ק.
וכן אם שחטו בעליו וכו'. חלוקא זו אינה בביאור שם ורבינו כתבה מסברא ויפה כיון שלימדה מהדין הקודם וק"ל. ובנוסח אחר כת"י כתוב וכן אם שחטו בעליו ביו"ט למוכרו ומכר וכו'.

הלכה טז

הגחלת וכו'. משנה כפשוטה בביצה דף ל"ט וכן פירש רש"י ז"ל.

הלכה יז

השואל כלי וכו'. משנה דף ל"ז וגמרא דף ל"ח ופי' רש"י והשואל דקתני בדבורא בעלמא ולא משך מבעוד יום דקמ"ל דכיון דאסמכיה ברשותיה אוקמיה ע"כ. ומ"ש רבינו אף על פי שדרכו תמיד וכו' שם לא צריכא דרגיל ושאיל מיניה מהו דתימא ברשותיה קא מוקים ליה קמ"ל מימר אמר דילמא משכח איניש אחרינא ואזיל ושאיל מיניה ופי' רש"י כיון דלא אתי ואמר לי איניש אחרינא אשכח ע"כ. ומ"ש בספרי רבינו
לשאול ממנו כל זה בנוסח אחר כת"י כתוב כלי ונמחק תיבת זה.

הלכה יח

שנים ששאלו וכו'. ברייתא מבוארת שם ולא דמי למוסר בהמה לשני רועים דהרי היא כרגלי בעליה כמ"ש בדין י"א דהתם כיון דלא ידעינן להי מנייהו הויא דעת בעלים הלכך הרי היא כרגלי הבעלים וכמ"ש רש"י ז"ל. אבל הכא ידעינן בבירור ומשום דשניהם שאלוה להיות ברשות שניהם לכך לא תהלך יותר מרגלי שניהם בשוה.

הלכה יט

הרי אלו לא יזיזוהו ממקומו. בנוסח אחר כת"י הרי זה לא יזיזנו ממקומו.

הלכה כ

וכן האשה וכו'. שם וכן האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה וכו' ופי' רש"י תבלין לקדרתה ומים ומלח לעיסתה ע"כ. ורבינו השמיט תבלין ובפירושו להמשנה

לא הזכיר כי אם עיסה ומדלא הזכיר גם כן קדרה משמע קצת דלא הוה גריס לה. אמנם בנוסח אחר כת"י מצאתי כתוב כאן תבלין ג"כ וכן נראה שהיתה גירסת הרב המגיד ז"ל מדהעתיק המשנה כצורתה על דברי רבינו ואתי שפיר למ"ש רבינו כאן שהזכיר ג"כ תבשיל ומינה נמי למ"ש בפירוש המשנה כלישנא דמתניתין ודו"ק.

וכן שנים שלקחו וכו'. פלוגתא דף ל"ח ופסק כרב דבבהמה אין ברירה דקא ינקי תחומין מהדדי.

פרק ו

הלכה א

יו"ט שחל וכו'. משנה ריש פ' יו"ט (ביצה דף ט"ו) ורב אשי אמר בגמ' כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט לחול וממ"ש רבינו ואיסור זה מדברי סופרים וכו' משמע דס"ל דמאי דאמרינן התם דף ב' חול מכין לשבת וחול מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת ולא שבת מכינה ליו"ט אינו אלא דרך אסמכתא דמדאורייתא שרי וכן נראה ממ"ש בפ"א דין ט"ו דהמבשל ביו"ט לגוים או לבהמה או להניח לחול אינו לוקה שאילו באו לו אורחים היה אותו תבשיל ראוי להם והיינו כרבא בפסחים דף מ"ו ודעת הרב ב"י סי' תקכ"ז דבין לרבא בין לרב אשי דאיפליג עליה אין כאן איסור דאורייתא במבשל מיו"ט לשבת דבהא לא פליגי וכמשמעות דברי רב אשי ובמכלתין ונפקא מינה נמי לדידן דקי"ל כרבא דאפילו בישל בין השמשות דאין כאן טעמא דהואיל לא לקי כלל ושכן דעת רבינו ע"כ. ואחרים חלקו עליו בכל זה עיין לרש"ל והר"ן בפסחים ולהרב ב"ח והרב כנסת הגדולהוהרב מג"א ז"ל. ומ"ש בספרי רבינו

ומבשל ואופה ביו"ט לשבת בנוסח אחר כת"י מיו"ט לשבת.

הלכה ב

ולמה נקרא שמו עירוב וכו'. כוונת רבינו מבוארת לקריאת שם ערוב דכשם שקראו שם זה לערובי חצרות וכו' משום היכר כך קראו שם זה לערובי תבשילין על שם ההכר והראב"ד ז"ל השיג עליו דאינו כן אלא שהוא מערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט לעשותן יחד ע"כ. ורבינו נראה דלא בחר בזה משום דאין זה מערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט דהרי הוא מבשל לשבת בקדרה לבדה ואילו לא היו מתירין חז"ל אלא לבשל לשבת בקדרת יו"ט יחד אז הוה שייך טפי לשון ערוב דומיא דערוב חצרות ממש אכן מכיון שכל אחד לבדו אין שייך כ"כ לשון ערוב ולכך הוכרח להזכיר טעם שוה משום הכר דבאמת שוים הן בסוג זה ועיין עוד להרב המגיד והרב לח"מ ז"ל.

הלכה ג

עירובי תבשילין וכו'. שם דף ט"ז ובספרי רבינו נמצא בפסקא זו השגת הראב"ד ואין זה מקומה אלא בדין ה' ובדפוס אמשטרדם נפלו טעיות בפסקא זו בדברי הראב"ד עיין עליו ועיין להרב ב"י סי' תקכ"ז.

ואין עושין ערוב זה וכו'. הכל נתבאר שם והרב ב"י סימן תקכ"ז פסק דלכתחילה בעינן פת ותבשיל לצאת ידי ספק וכ"כ הרב המגיד וכן העולם נוהגים.

הלכה ד

תבשיל שאמרו וכו'. ברייתא שם תבשיל זה צלי ואפי' כבוש שלוק ומבושל וקולייס האספנין שנתן עליו חמין וכו' ופי' רש"י כבוש בחומץ ובחרדל ומיני ירקות. שלוק מבושל הרבה מאד. מבושל כהלכתו קולייס האספנין דג מליח הוא ורך וכו' ע"כ. רבינו מפרש קולייס האספנין דגים קטנים שאינן מלוחין ע"פ מ"ש בפ"ט דהלכות שבת שהוא דג דק ורך ביותר ועיין מ"ש שם ולעיל מינה בגמ' אמר רב דגים קטנים מלוחין אין בהן משום בשולי גוים א"ר יוסף ואם צלאן נכרי סומך עליהן משום ערובי תבשילין וכו' ופי' רש"י סומך ישראל עליהן דהא שרו באכילה ע"כ. ורבינו לא חש להזכיר דין מליח דדבר פשוט הוא וגם נלמד ממה שהזכיר ז"ל. ודין המעושן הוא בירושלמי דנדרים פ' הנודר מן המבושל עיי"ש.

הלכה ה

וצריך שיהיה עירוב זה מצוי וכו'. הנה הראב"ד ז"ל כתב על זה וז"ל נ"ל שאם אפה ולא בישל או בישל ולא אפה ונאכל העירוב או אבד מה שעשה בעוד שהעירוב קיים מותר לו לשבת ע"כ. והרב המגיד ז"ל כתב עליו דסברא נכונה היא שמה שנעשה בהיתר אפילו נתכוון בו לצורך יו"ט יכול להניחו לשבת ולבשל מכאן ואילך ליו"ט ע"כ. ונראה שגם רבינו יסבור כן וכן ראיתי להמגדל עוז עיין עליו אלא שיש לדקדק בדברי הראב"ד אלה אמאי כתב בישל ולא אפה או אפה ולא בישל אפילו בישל ואפה לישתרי וכן תמה עליו הרב לח"מ ז"ל ונראה לענ"ד שלא התיר הרב אלא בדרך זה שעדין הוא צריך ליום טוב ואגבו עושה דבר אחר אמנם אם כבר עשה כל הצורך אינו בדין שנתיר לו הערמה זו וראיתי להרב מגן דוד [ט"ז] סי' תקכ"ז שפירש דברי הראב"ד באופן אחר ולא נראו דבריו לענ"ד עיי"ש וגם במה שהקשה על הרב בעל הלבוש לא קשיא דמכיון שכתב ז"ל ואם ליו"ט וכו' מורה דעד עכשו לשבת איירי עיין עליו ודו"ק.

עד שיאפה כל מה שהוא צריך וכו'. משמע דאף שהתחיל בהיתר ואבד בתוך זה אינו יכול לגמור וקשה קצתדלקמיה פסק התחיל בעיסתו או בתבשילו ונאכל העירוב או

אבד הרי זה גומר הרי דאף שעדין לא גמר כל אפייתו ותבשילו מצי לגמור כיון שהתחיל בהיתר. וצריך לומר דמ"ש כל מה שהוא צריך היינו לאפוקי שלא יתחיל תבשיל או אפיה אחרת אף שכבר עשה תבשיל אחר דהיינו קדרה אחרת או מין אחר אמנם אם התחיל אפיה אחת או תבשיל ובתוך זה אבד אינו בדין שיאסר לגמרו ויפסיד כיון שגוף התחלת המעשה היה בהיתר גמור וזה לא אסר הרב מעולם. שוב ראיתי למרשד"ם או"ח סימן ו' והוכפל בסי' כ"ד שעמד בכל הנ"ל וכוונתי במקצת לדעתו זלה"ה יעו"ש.

הלכה ו

המניח ערובי תבשילין וכו'. מימרא דשמואל בערובין דף פ' ועיין לרבינו פ"א דהלכות עירובין דין כ'.

הלכה ז

ואינו צריך להודיע וכו' בביצה דף ט"ז נתבארו כל דברי רבינו.

הלכה ח

ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל וכו'. משמע רבינו לא הצריך לומר דבר אחר ולא למעבד כל צרכנא וכן היא דעת רבו הרי"ף ז"ל. והרב כנסת הגדולה סי' תקכ"ז צדד לומר דגם רבינו יסבור דצריך לומר למעבד כל צרכנא עיי"ש אמנם אינו מוכרח כלל מכל שכן שאין זה מהגמ' אלא סברת הגאונים ז"ל ודרכו של רבינו בחיבור זה על פי הש"ס דוקא. ובענין נוסח לאדלוקי שרגא ולאטמוני וכו' עיין להרב מגן דוד [ט"ז] סי' תקכ"ז שיישב הנוסח ע"פ אותם הדיעות ושפתים ישק. ועמ"ש רבינו ביום טוב שלמחר לשבת כתב הרב לח"מ ז"ל שאין הכוונה כשחל יום טוב ה' ו' שיהא מותר לבשל מיום ה' לשבת שהרי כתב הרב המגיד ז"ל לקמן דשבת קרובה התירו וכו' אלא הכוונה יום טוב יום ו' אי נמי שהוא בארץ ישראל דאין להם אלא יום אחד ע"כ. ונראה לענ"ד דאין צורך לכל זה דמדברי רבינו עצמו יש להבינו היטב שהרי כתב בראש הפרק יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת וכו' לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהא סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר ע"כ. ובדין זה פירש לנו נוסח העירוב שהזכיר לעיל דהיינו כשחל יום טוב יום ו'. ומ"ש מיו"ט שלמחר לשבת היינו מה שהוא אוכל למחר בשבת שהזכיר ז"ל לעיל ופשוט הוא.

הלכה ט

מי שלא הניח וכו'. שם דף י"ז וממה שכתב רבינו כך קמחו ומאכלו נאסר שמעינן דגריס כגירסתינו בגמרא ודלא כגירסת הלכות גדולות שהביאו התוספות דגרסינן הוא נאסר

ואין קמחו נאסר מכח דקשיא להו דאם קמחו נאסר מה מועיל הקניה לאחרים מי יכול לסלק האיסור שבו כדי שיאכל הוא עצמו אחר שנאסר ותו כיון שהוא נאסר מאיזה טעם יהא מותר שאחרים אופים בשבת בשבילו וכי אחרים יכולים לעשות בשבילו מה שהוא עצמו אינו יכול לעשות בשביל עצמו ע"כ. וכ"כ רש"ל שם ולרבינו צריך לומר דכיון שהרשות ביד הקונה אם ירצה להחזיר לו אח"כ המאכל ואם לא ירצה לא וכדדייקי דברי רבינו שכתב ואם רצה יתן וכו' נמצא דפנים חדשות באו לכאן כיון דאין שם בעליו הראשונים עליו עוד וכשבישל זה לעצמו בישל ואין נקרא עוד קמחו של פלוני הראשון כלל דהרי נסתלק ממנו לגמרי ודו"ק. ויש נוסח אחר כת"י שכתוב בדברי רבינו כשם שאסור לו לבשל לאפות לעצמו וכו'. ודע דהתם דף כ"א אמר רבה מי שלא ערב ערובי תבשילין אופין לו פת אחת וטומנין לו קדרה אחת ומדליקין לו את הנר וכו' ורבינו השמיטו נראה דס"ל דאינה הלכה וכ"כ הרב המגיד ז"ל גם הרב ב"י סי' תקכ"ז הביאה בשם יש אומרים עיי"ש.

הלכה י

מי שלא הניח ערובי תבשילין וכו'. משנה דף ט"ו ופשוט הוא ודין ההערמה בדף י"ז ופי' רש"י שלא יערים לאחר שבשל לצורך לומר עוד אני צריך להזמין אורחים ויבשל תבשילין אחרים ויותירם לשבת וכו' ואם הערים אסור לאכול דאחמור רבנן בהא מלתא שלא לעקור תורת עירוב וכו' ע"כ. ועיין להרב מגן דוד [ט"ז] ס"ס תקכ"ז.

עבר ואפה ובישל וכו'. גם זה שם. והקשה הרב לח"מ ז"ל דבגמ' בעו למפשטא תו מההיא דהמעשר בשבת במזיד לא יאכל ותירצו דהתם דאית ליה פרי אחריני וכו' וא"כ קשה דבפרק כ"ג דשבת כתב רבינו המגביה תרומות ומעשרות בין בשבת בין ביום טוב במזיד לא יאכל דמשמע דאף דלית ליה פרי אחריני אסור ותירץ ז"ל דרבינו מפרש האי נמי אפשר בשאלה שאמרו שם אחר זה גבי המטביל כליו במזיד דקאי גם אהא דהמפריש תרומות ומעשרות עיי"ש ונראה לענ"ד דהן אמת שדברי רבינו קשים והרב ז"ל כתב מאי דאפשר לומר אמנם קשה טובא אם כך מפרש רבינו דברי הש"ס. חדא דאי פירות וכלים אפשר בשאלה למה יגרע הפת בעבר ואפה ונמצא שתירוץ זה אינו מספיק כלל דבשלמא לפי פי' רש"י דתירוץ אפשר בשאלה לא קאי אלא אכלים כפשוטו אין ענין כלים לאוכלין דכלים דרכם בשאלה דזה נהנה וזה אינו חסר מה שאין כן אם נאמר דגם פירות אפשר בשאלה כדעת רבינו אף אנו נאמר דפת נמי אפשר ומצוי יותר מפירות ותו דאכתי אמאי לא יהיב הך טעמא רבינו ז"ל בפרק כ"ג דשבת כי היכי דלא נטעי מיניה וביה מכל שכן

דמשמע דאם יתכן במציאות דלא אפשר ליה בשאלה כגון בספינה וכיוצא משמע דשרי להשתמש באותם כלים ואם כן אכתי קשיא דהוה ליה לפרש וצל"ע.

הלכה יא

שני ימים טובים וכו' מימרא דרבה שם ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו שכתוב בה אם היום יו"ט ולמחר חול אין בדברי כלום ואם היום חול ולמחר יו"ט הריני מניח ערובי מעתה וכו' ונוסחא נכונה היא ודומיא לדין תרומה שהזכיר אחר זה.

הלכה יב

כיוצא בו וכו'. ערובין דף ל"ט ברייתא כדברי רבינו ובנוסח אחר כת"י כתוב בדברי רבינו מגביה התרומה ביו"ט ומתנה וכו'.

הלכה יג

בד"א וכו'. נתבאר בביצה דף ו' ועיין מ"ש בדין ט'.

הלכה יד

כל הדברים האלו וכו'. ראוים הדברים למי שאמרן דאיך יתנה בדבר שברור לו שהיום קדש ולמחר חול והראב"ד ז"ל כתב דהגאונים לא חלקו בזה והרב המגיד ז"ל חזק דעת רבינו על נכון עיין עליו. ועיין עוד להרב ב"י סימן תקכ"ז והרב לח"מ ז"ל.

הלכה טז

כשם שמצוה וכו'. שם דף ט"ו ודין השבת הוא בפ"ל ובשיירי כנסת הגדולה סי' תקכ"ט הביא משם מהרי"ל לאסור להתענות תענית חלום ביו"ט ראשון משום דבעינן שמחה ושמחת בחגיך ואין שמחה אלא באכילה ושתיה וכו' ובכנסת שם כתב דאם התענה ביו"ט ראשון צריך הוא להתענות תענית אחר אך ביו"ט שני אם התענה תענית חלום אינו צריך להתענות תענית אחר עיי"ש. ובשיירי כנה"ג כתב עוד דאין להתענות ביו"ט שני כשהתענה בראשון תענית חלום ופשוט הוא. ומ"ש בספרי רבינו
וכבר ביארנו הכיבוד העינוג בנוסח אחר כת"י הכבוד והעינוג.
וכל המבזה את המועדות. בפסחים דף קי"ח א"ר ששת משום ר' אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז שנאמר אלהי מסכה לא תעשה לך וכתיב בתריה את חג המצות תשמור ורש"י ז"ל פירש כל המבזה את המועדות שעושה מלאכה בחולו של מועד.

הלכה יז

אסורין בהספד ותענית. מועד קטן דף כ"ז ופסחים דף ס"ח וחיוב השמחה וכו' ברייתא בפסחים דף קי"ט ועיין להתוס' שם. ובנוסח אחר כתוב בדברי רבינו הוא ואשתו ובניו וכו' והיא נוסחא יותר מדוייקת.

הלכה יח

כיצד הקטנים וכו'. פסחים שם בברייתא. ומ"ש **והאנשים אוכלין בשר וכו'** משמע דגם בזמן הזה קאמר ודלא כהתוס' שכתבו שם שאין חיוב אכילת בשר כי אם בזמן דאיכא חגיגה והוא מחלוקת בין הפוסקים ז"ל עיין עליהם. **חייב להאכיל וכו'**. ובזוהר הקדוש פרשת יתרו החמיר מאד בזה ביו"ט יותר משבת מדכתיב פרש חגיכם ולא כתיב שבתכם.

הלכה יט

אע"פ שאכילה וכו'. ביצה דף ט"ו ופסחים דף ס"ח וכרבי יהושע דאמר חלקהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. ומ"ש רבינו **ואחר חצות היום וכו' וחוזרין לבתיהם לאכול וכו'**. נראה דהכוונה בארץ ישראל שאין עושין אלא יום אחד אי נמי בחו"ל ביום שני דביום ראשון אם הוא אוכל עד הלילה אין זה כבוד יו"ט שני כמ"ש לעיל דין ט"ז ובפ"א דין כ"ב כתב ז"ל דאין חלוק בין יו"ט ראשון לשני אלא לענין המת כמבואר ועיין עוד להרמ"א סי' תע"א וסי' תקכ"ט.

הלכה כא

חייבים בי"ד וכו'. קידושין דף פ"א סקבא דשתא רגלא ופי' רש"י רעוע של ימות השנה ליחוד ולעבירה ימות הרגל וכו' כ"כ הרב המגיד והרמ"ך כת"י כתב דהוציאו מהתוספתא דסוכה בראשונה וכו' וכ"כ הרב ב"י סי' תקכ"ט.

הלכה כב

ימים שבין ראשון וכו'. מו"ק דף כ"ז והראב"ד השיג על רבינו דיום שמועה כבפניו דמי והוא מן הגמ' שם וכבר ביארו רבינו בפי"א מהלכות אבל דין ה'.

הלכה כג

אין מניחין וכו'. משנה שם. ומ"ש ואין מתאבלין וכו' דף כ"ד וכ"ה. ומ"ש ואין קורעין ביו"ט שני מדסתם ולא חילק משמע דאפילו ביום אחרון של פסח וסוכות שנוהג בהם אבלות כמ"ש פ"י דהל' אבל אפ"ה אינו קורע בהם וכ"כ הרב המגיד ועוד עיי"ש ועיין להרב לח"מ והרב משנה למלך ז"ל.

הלכה כד

נשים במועד וכו'. משנה דף כ"ח כדברי רבינו. ומ"ש ואסור לאדם וכו' שם דף ח' וכשמואל דאמר אין המת משתכח מן הלב עד שלשים יום ועיין לרבינו פי"א דהלכות אבל דין ו' ועיין להרב המגיד ז"ל.

פרק ז

הלכה א

אע"פ שלא נאמר בו שבתון. בנוסח אחר כת"י כתוב אע"פ שלא נאמר בו שבתון יו"ט הוא וכו'.

והרי הוא זמן חגיגה וכו'. נראה דבטעמא דנקרא מקרא קדש היה די דטעם דזמן חגיגה אית ביה פירכא דעצרת יוכיח דיש לה תשלומים כל שבעה ואפילו הכי באותם הימים מותר במלאכה אלא דהאמת קאמר משום תוספת קדושה. אך מ"מ מבואר מדבריו דמן התורה מותר בכל מלאכה וקראי אסמכתא בעלמא ואחרים חלקו עליו וס"ל דהוי מן התורה אלא שהכתוב מסרה לחכמים עיין להרב המגיד והרב ב"י סי' תק"ל והמפרשים ז"ל.

ולא כל מלאכת עבודה אסורה ביום טוב. כן נמצא בכל ספרי רבינו שבדפוס ואין לדברים אלו משמעות דבחול המועד קאי ונראה דט"ס הוא וצ"ל האסורה ביום טוב א"נ אסורה כיו"ט בכ"ף וכן מצאתי בנוסח אחר כת"יוכן עיקר.

הלכה ב

ואלו הן וכו'. שם דף ב' מסקנא דאפילו במקום פסידא מטרח טרחא יתירא לא שרו רבנן. ומ"ש

וכשהוא משקה וכו' עיין למרן ובב"י סי' תקל"ז. ומ"ש בספרי רבינו

בין שהיה בין שיצא לכתחילה בנוסח אחר כת"י בין שיצא בתחילה בין שהיה וכו'.

הלכה ג

הופך אדם וכו'. שם דף י"א וי"ב והראב"ד השיג על רבינו עיין להרב המגיד ז"ל ומ"ש ושולה פשתנו וכו' שם ופי' ז"ל כל לשון העליה מן הים קרי שולה.

הלכה ד

ואסור לאדם וכו'. שם במשנה ובגמרא כדברי רבינו והרב המגיד הביא י"א במ"ש וכל המכוין וכו' דלאו דוקא מאבדין ומפקירין אלא מניחין אותה לאבד ומונעים אותו מלעשות אותה מלאכה עיי"ש. ועיין עוד להרב לח"מ ז"ל.

הלכה ה

מי שצריך לתפור וכו'. שם דף ח' נתבארו כל דברי רבינו ופי' מכליב מבואר דר"ל כשיני הכלב אחת למעלה ואחת למטה רחוקות זו מזו. ומ"ש בספרי רבינו ומעגילה ביד וברגל בנוסח אחר כת"י ומעגילין ביד וברגל.

הלכה ו

מי שהיתה לו תבואה וכו' ובלבד שלא ידוש בפרות וכו'. תחילה אציגה נא המשך הסוגיא ואז נבוא אעיר בכוונת רבינו פרק מי שהפך (מועד קטן דף י"ב) איתא רב הונא חצדו ליה חצדא במועדא איתיביה רבה בר רב הונא לרב הונא טוחנים קמח במועד וכו' בד"א בתלושים מן הקרקע אבל מחובר לקרקע אפילו כולו אבד אסור ואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר וכו' ובלבד שלא ידוש בפרות אמר ליה יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה דתניא כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל משום ר' יוסי וכו' ופריך ואי ר"י ידוש נמי בפרות דהא אמר רב יצחק בר אבא מאן תנא שינוי במועד בדבר האבד דלא כר"י אמר לך הכי נמי כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא נמי לאו שינוי הוא וגרסינן תו התם רב חצדו ליה חצדא בחולא דמועדא שמע שמואל איקפד לימא שמואל כיחידאה סבירא ליה לא חצדא דחיטי הוה דלא הוה פסיד ורב מאי טעמא עבד הכי אין לו מה יאכל הוה ושמואל לא סיימוה קמיה אי נמי אדם חשוב שאני ע"כ הסוגיא. ופירש רש"י א"ל האי דקתני מחובר אפילו כולו אבוד אסור ר' יוסי היא ויחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי האידנא לאו שינוי הוא כי דיישי בלא פרות ולעולם ר"י היא והא דאסור בפרות משום דאוושא דמלתא היא חצדא דחיטי דלא הוה פסידא להכי איקפד אבל בחצדא דשערי לא סבר לה כר"י דאסור. אין לו מה יאכל הוה להכי עבד הכי. לא סיימוה קמיה לא אמרו לו דלא הוה ליה מה יאכל להכי איקפד. אדם חשוב שאני רב לא הוה ליה למעבד הכי אפילו אין לו מה יאכל ע"כ.

ותחילה יש להבין מאי פריך ואי רבי יוסי ידוש בפרות וכו' כיון דבהא לא איירי אלא באין לו מה יאכל והתם משמע דאפי' אם אינו אבד כלל שרי דאבידה דגופא עדיף ומשום שמחת יום טוב דניחא ליה לאיניש דאכיל מדיליה ולא בהול אף שמוצא לקנות בשוק וכמו שהכריח מרן ז"ל וכיון שכן מאי פריך מדבר האבד דר"י סבירא ליה דלא בעי שינוי לאין לו מה יאכל דליכא למימר דהך דאין לו מה יאכל קאי לדבר האבד שסיים וכלומר בדבר המחובר לקרקע דאפילו כולו אבד אסור אם אין לו מה יאכל אז שרי. הא ליתא דמלבד דוחק הענין והלשון אי אפשר לומר כן מעובדא דרב דאמרינן דחצדא דחיטי הוה דלא הוה פסיד ואפילו הכי משום שלא היה לו מה יאכל עשאו ומשמע ודאי דאפילו

לר"י שרי דשריותא דאין לו מה יאכל לא שמעינן לה אלא לר"י לכך נראה דכוונת המקשן היא דכי היכי דבדבר האבד בתלוש דקתני בברייתא סבירא ליה לר"י דאף בלא שינוי שריא הכי נמי באין לו מה יאכל דהיא היא לענין דינא אף בלא שינוי קאמר ולהכי פריך הכי דהיא היא ולכאורה תמהתי על הר"ן ז"ל ופירוש רש"י על הרי"ף שפירשו בעובדא דרב דבדבר האבד הוה ונראה היפך הש"ס דקתני להדיא חצדא דחיטי הוה דלא הוה פסיד אלא שצריך לומר דלפי הסלקא דעתין פירשו כן ומוכרח הוא. שוב ראיתי להרב לח"מ ז"ל שפירש כוונת הקושיא ואי רבי יוסי ידוש נמי בפרות דחלוקא דאין לו מה יאכל קאי אדבר האבד במחובר שאסר תחילה וקאמר דאם נצטרף לזה דאין לו מה יאכל אז שרי כיון שהוא דבר האבד עיי"ש ופירושו תמוה כדאמרן מלבד דרבינו גופיה כתב דאם אין לו מה יאכל אף על פי שאין כאן הפסד שרי וכו' ואפשר לישב דסבירא ליה דרב פליג ארב יוסף וס"ל כרבנן דשרו אין לו מה יאכל דכי היכי דשרו רבנן דבר האבד אפילו במחובר דלא (כרב יוסף) [כר' יוסי] הכי נמי באין לו מה יאכל אפי' אינו אבד שרי ורב ושמואל ודאי לא סבירו להו כיחידאה ומשרא שרי כרבנן.

ואיכא למידק בהך מלתא היכא דאין לו מה יאכל אי שרי לקצור כל השדה כולה אף שאינו צריך אלא לאכול באותם הימים ובודאי יותיר הרבה דאגב דהותר הותר הכל או דילמא דלא הותר לו אלא כדי צרכו דוקא ומלשון רבינו שכתב מה שהוא צריך משמע דלא הותר אלא כדי צרכו אמנם מריהטא דשמעתתא לא משמע הכי דעובדא דרב משמע דכל השדה קצרו לו מדאיקפד שמואל דאם לא כן כיון דחזו הנך דאמרו ליה לשמואל דלא קצר אלא מקצת השדה מורה דבשביל צורך גדול עשה כן דאם לא כן היה לו לקצור כולו אלא ודאי דכל הקצירה קצר דומיא דעובדא דרב הונא דלעיל דדבר האבד הוה ובודאי הכל קצר וליכא למימר דמדקאמר דלא סיימוה קמיה משמע דלא גמרו לו הדיבור דבשלמא חלוקא דאין לו מה יאכל שפיר יתכן דלא אמרו לו דלאו כולי עלמא ידעי לה אמנם מה שתלוי בחוש הראות במה שראו שהוא לא קצר כל השדה אלא מקצתה ודאי הגידו לשמואל גופא דעובדא דאין סברא שיאמרו לו סתם. ובאמת ממ"ש שם בברייתא טוחנים במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור ואם טחן והותיר הרי זה מותר וכו' עיי"ש משמע דלא הותר לכתחילה אלא מה שצריך ואם כן צ"ל דעובדא דרב שדה קטנה היתה וכיוצא ליישב דברי רבינו. ועיין לקמן פ"ח מ"ש הרב המגיד ז"ל בדין עקירת פשתן וכו' דעם זה מתורץ הכל. ואין להקשות לזה מדין דגים שהתיר רבינו לקמן לצוד כל מה שיכול וכו' דאפשר משום דבדבר האבד הוא וגם בההיא דכבשים צ"ל כן אי נמי שעושה הכל בבת אחת והוי דומיא דמליחת בשר ואפיית הפת דלעיל ודו"ק.

שכל דבר שאין בו. בנוסח אחר כת"י שכל דבר שיש בו ונראה פשוט שהיא נוסחא מוטעית.

הלכה ז

כבשים וכו'. משנה דף י"א וכל דבר הנכבש במלח קרי ליה כבשים ודין צד דגים גם כן שם והטעם דבכל אחד יכול לומר זה אני רוצה למועד ולא דמי לקמח דאסור לטחון שלא לצורך דבצידת דגים בכל פעם י"ל שימצא דג משובח יותר וכ"כ הרב מגן אברהם ז"ל סי' תקל"ג.

הלכה ח

מטילין שכר וכו'. שם והראב"ד ז"ל השיג על רבינו דהך הערמה אסורה כרבנן והרב המגיד כתב דרבינו פוסק להקל בשל דבריהם והרב ב"י סי' תקל"ב פסק להחמיר עיין עליו.

הלכה ט

כל מלאכות וכו'. משנה דף י"ג ורבי יוסי קתני התם דהם החמירו על עצמם שלא לעשותן כלל ושם כתב רבינו דאין הלכה כר"י אלא דבצנעא מותר אבל בפרהסיא לא שמא יאמרו דאינו לוקח לצורך המועד וכמ"ש רש"י ז"ל. ויש נוסח אחר כת"י בדברי רבינו הרי אלו עושין בצנעא לצורך המועד והעושה שלא לצורך המועד אסור ואם עשה וכו'.

הלכה י

עושין כל צרכי רבים וכו'. משנה דף ב' ואיתא נמי בריש שקלים והראב"ד השיג על רבינו מפני שלא עיין בדברי רבינו פ"ח דין ד' ומרן ז"ל כתב דמדכתב גבי חפירת בורות וכו' כדי שישתו מימיהם דמשמע כדי שישתו אותן במועד וגבי קלקולי המים לא כתב כן משמע דרבים אפילו שלא לצורך המועד שרי וכדברי הראב"ד ע"כ. וגם בפירוש המשנה מתבאר כן עיין עליו ודע דטעם התר צרכי רבים אפילו שלא לצורך כתב הרא"ש ז"ל לפי שצרכי רבים אינן נגמרין אלא בשעת הבטלה דדמי לקדרה דבי שותפי ובשעה שבטלין מתחברין כולן ועושין ואם לא יעשו אז לא יעשו לעולם ועיין להרב מגן דוד [ט"ז] והרב מג"א סימן תקל"ד.

הלכה יא

ויוצאין שלוחי בי"ד וכו'. משנה שם ואמרו בגמ' הטעם משום דבחוה"מ הפועלים בטלין ממלאכה והן נשכרין בזול וממעות תרומת הלשכה היו פורעים להם ופירש רש"י דכל כמה דמצינן לצמצם מעות דהקדש עבדינן ע"כ. ולא שייך כאן אין עניות במקום עשירות דזה לא נאמר אלא בצרכי הבית וזה הוא דבר מבחוץ ועוד דכיון דאין עדיפות בדבר

מהיכא תיתי שלא לצמצם. ודע שהרב כנסת הגדולה הביא דלצורך מצוה כגון לעשות מלבוש לתינוק הנימול או אפריון וספסל שנוהגים לעשות לחתן תורה בחוה"מ של סוכות יש לעשותן על ידי פועל שאין לו מה יאכל עיי"ש.

ופודין את השבוין וכו'. בירושלמי שם איתא כל אלו שהזכיר רבינו ובחלוקא דמציינין את הקברות הקשו שם לא כבר ציינו מאדר [כדתנן פ"ק דשקלים] ותירצו תפתר שירד שטף של גשמים ושטפו ע"כ. והם דברי רבינו.

הלכה יב

ודנין דיני ממונות וכו'. כן משמע שהיא מסקנת הש"ס דף י"ד כרב יוסף דדנין ממש קאמר ובדיני נפשות אתו מצפרא ומעייני בדיניה ועיילי ואכלו ושתו כוליה יומא והדר אתו בשקיעת חמה וגמרינן לדיניה וקטליה ליה ופסקו רבינו פי"ג דהלכות סנהדרין עיי"ש.

ומי שלא קבל עליו וכו'. ראיתי להרב בעל משנה למלך ז"ל שהקשה למ"ש הטור יו"ד סי' של"ד שאפי' פגע הרגל בתוך שלשים יום של נידוי אינו מבטל אותו וכתב על זה הרב ב"י כן משמע בריש פרק אלו מגלחים ע"כ. והרב ב"ח כתב דהיינו מדתנן והמנודה שהתירו לו חכמים והתוס' כתבו בשם הירושלמי דמקשה והלא פשע שלא בא לפני המועד לפני חכמים להתיר לו נידויו ומשני שכלו לו ל' יום של נידוי במועד דאין נידוי פחות מל' יום אלמא דהרגל אינו מבטל הנידוי ע"כ. ותמה עליו דלמה לו לבקש עצות מרחוק בדבר שהוא בעיא בש"ס ופשטוה מברייתא גם על הרב ב"י ז"ל תלונותיו שכתב כן משמע דאמאי לא הביא סוגיא זו דהביאה הרי"ף וכן כתב הרא"ש ז"ל וכו' ע"כ תוכן דבריו. והנה כדי לעמוד על בוריין של דברים נזכיר הסוגיא בקיצור ודברי התוס' ז"ל דהתם דף י"ד בעי תלמודא מנודה מהו שינהג נידויו ברגל אמר רב יוסף תא שמע דנין דיני נפשות ודיני מכות ודיני ממונות ודייק מינה רב יוסף ואי לא ציית דינא משמתינן ליה וכ"כ רש"י ואי ס"ד אינו נוהג נידויו ברגל משומת ואתי מעיקרא אתי רגל דחי ליה השתא משמתינן ליה אנן אמר ליה אביי ודילמא לעיוני בדיניה [כלומר ואין כאן דיוק דאי לא ציית דינא משמתינן ליה וכ"כ רש"י] דאי לא תימא הכי דיני נפשות הא קא מימנעי משמחת יום טוב וכו' אלא על כרחך לעיוני בדיניה ה"נ לעיוני בדיניה וקאמר ליה רב יוסף אם כן נמצאת מענה את דינו אתו מצפרא וכו' ובשקיעת החמה קטלי ליה א"ל אביי תא שמע ומנודה שהתירו לו חכמים אמר רבא מי קתני שהתירוהו חכמים שהתירו לו חכמים קתני דאזל ופייסי לבעל דיניה ואתי קמי רבנן ושרו ליה ע"כ. והתוס' ז"ל הקשו בד"ה ואי לא ציית דינא וכו' תימה לימא דאי לא ציית דינא נחתינן לנכסיה מיהו פריך שפיר ע"כ.

וכוונתם מבוארת להקשות על רב יוסף דמי הכריחו בדיוק הברייתא דאי לא ציית דינא משמתינן ליה אימא דנחתינן לנכסיה ואם כן אין כאן שום ראיה מהך ברייתא למפשט בעיין וכלומר ואמאי לא דחי אביי הכי וכתבו ז"ל דעדיפא מינה פריך ליה אביי ודחי ליה בהריסת יסוד ראייתו דאימא דלאו דוקא דין ממש קאמר אלא לעיוני בדיניה.

אכן קשיא לי טובא לדבריהם ז"ל דכפי זה כי הדר פריך ליה רב יוסף נמצאת מענה את דינו וכו' אמאי שתיק אביי מהא אכתי לימא ליה אף את"ל דדין דוקא קאמר אימא דאי לא ציית דינא נחתינן לנכסיה ואמאי שתיק ואפשר בקצת דוחק עמ"ש ז"ל שם ד"ה אמר אביי וכו' וז"ל אביי לטעמיה דדחי ודילמא לעיוני ואין חושב ראיה להוכחא דלעיל ואע"ג דדחי דאי לא תימא דקאמר לא חש באותו דיחוי ואפילו נראה דיחוי ה"נ מסתברא מ"מ נוכל לומר לעיוני בלאו ה"נ מסתברא ע"כ. ומפשטן של דברים משמע דאכתי אביי במקומו עומד בדחייתו הראשונה דדילמא לעיוני בדיניה קאמר ומשו"ה לא חש להקשות על רב יוסף דדילמא נחתינן לנכסיה קאמר אכן אגב אורחין נפרש דברי התוס' אלו דלכאורה נראין כדברי ספר החתום ונראה לענ"ד דהכי קאמרי דהרגישו ז"ל דמאי בעי תו אביי כיון דרב יוסף הוכיח על נכון דעל כרחין דין ממש קאמרה הברייתא מכח דנמצאת מענה את דינו וכו' וכי עדיף ליה מתניתין דמנודה דמשתמע לתרי אנפי מההיך ברייתא דעל כרחין דין ממש היא ואם כן אי לא ציית דינא משמתינן ליה כדברי רב יוסף להכי כתבו ז"ל דהא ליתא דאביי אכתי אזיל לטעמיה דדחי ודילמא לעיוני ואין חושב ראיה לדיוק דרב יוסף כלל מהברייתא ואע"ג דרב יוסף גופיה דחי לדאי לא תימא דקאמר אביי דבזה רצה לדחות אביי הוכחת רב יוסף ובא רב יוסף ודחה לו בפירכת נמצאת מענה את דינו וכו' לא חש אביי באותו דיחוי ואף אם נראה דיחוי הגון ה"נ מסתברא כלומר אדאי לא תימא דזו כחו דאביי לומר דכי היכי דבדיני נפשות על כרחך לעיוני בעלמא קאמר אם כן מסתברא דגם דיני ממונות דבחדא מחתא מתניין בברייתא לעיוני נמי קאמר.

מכל מקום כיון דנוכל לומר בסתם בלאו ראיית דיני נפשות דהיינו אדאי לא תימא דמכח זה אמרנו ה"נ מסתברא לדיני ממונות אם כן אביי עדיין במקומו עומד ואף לתירוץ רבא דמי קתני שהתירוהו חכמים וכו' פשיטא דאביי גופיה לא חש לה דזה אינו הכרח עצמי דודאי מתניתין משתמע לתרי אנפי ואם אפי' בברייתא דלעיל דנראה הכרח עצום דדין דוקא קאמר על פי דחיית רב יוסף אפ"ה כתבו התוס' דלא חש אביי לאותו דיחוי מכ"ש הא כאמור. ואם כן זכינו לדין דהך סוגיא אינה מסקנא גמורה דאביי דחי לה לראיית רב יוסף וס"ל דהך ברייתא לא מכרעא מידי לבעיית מנודה דנוהג נידויו ברגל ועל פי

הדברים האלה כתב הרב ב"י לדברי הטור ז"ל דנפקא ליה מהך סוגיא אי משום דסבירא ליה כדברי התוספות ופסק כרב יוסף וכפשטא דברייתא. אי משום דאפשר דפליג אדברי התוס' ורוח אחרת אתו בהבנת הסוגיא דהיינו כפשטא דאביי אף שראה עצמו דחוי גמור מכח הברייתא ע"פ הכרח רב יוסף מ"מ הביא עוד ממתניתין דקתני מנודה שהתירו לו חכמים וכו' אשר ע"פ זה נאמר בהכרח דמתניתין פליגא אברייתא ולהכי כתב הרב ב"י דכן משמע פרק ואלו מגלחין ולא רצה להאריך בסוגיא זו דלא פסיקא ליה לדעת הטור ז"ל. אמנם הרב ב"ח ז"ל שדקדק דברי הטור שהזכיר אפילו תוך שלשים דלפי סוגיא זו לא היה צריך לזה דהיה די שיאמר הדין בסתם כמו שהוא בש"ס אלא ודאי לפי שראה הטור ז"ל בירושלמי דנחית לזה כמבואר להכי כתב דנפקא ליה משם אלא דלפי זה לא אתי שפיר מה שסיים הרב ב"ח ז"ל אלמא דהרגל אינו מבטל הנידוי דאם עיקר ראייתו למה שחילק הטור וכו' הכי הוה ליה לומר אלמא דהרגל אינו מבטל הנידוי אפילו תוך שלשים ונוכל גם כן לומר כמ"ש למעלה דהסוגיא לא מכרעא דבמחלוקת היא שנויה ומשו"ה הכריע הרב ב"ח ז"ל מהירושלמי ודו"ק.

כיצד כותבין וכו'. משנה דף י"ח ושאר החלוקות דאיתא התם הזכירם רבינו בסמוך משום דסבירא ליה דהתירם לאו משום צרכי רבים עיין בדין י"ד. ומ"ש בספרי רבינו **ואיגרות שום** בנוסחא אחרינא כתוב איגרות שובר ומ"ש רבינו מי שצריך ללות וכו' שכל אלו כצרכי רבים כן דעת רש"י והתוספות אמנם הרב אברהם בר דוד ז"ל ס"ל דהתירו משום דבר האבד עיין עליו.

הלכה יג

ואסור לכתוב וכו'. משנה וגמרא שם. וממ"ש ואין מגיהין אות וכו' דקדק הכנסת הגדולה סי' תקמ"ה דמותר להפריד הדבוקים שבספר תורה והסכים למעשה ג"כ עיי"ש.

ואם אין לו מה יאכל וכו'. זו היא דעת רבינו ודלא כפי' רש"י. ועמ"ש מרן ז"ל דמדברי רבינו נראה שאין מניחין תפילין בחול המועד וכו' ע"כ. ובפ"ד דהלכות תפילין דין י' כתב מרן גופיה בהיפך ועיין מה שכתבתי שם בזה.

הלכה יד

ומותר לכתוב איגרות וכו'. שכתובות אלו וכו'. נראה מדברי רבינו דטעמא דהיתירה אינו אלא משום דאין אדם נזהר מתיקונן וכו' ואף אם אינם צורך למועד כאיגרות של שאלת שלום אפ"ה מותר מצד קלות המלאכה אלא דלפי דברי הרב המגיד ז"ל שהביא דברי הרמב"ן ז"ל וסיים שבתוספתא מפני מלאכת הדיוט וצורך המועד הותרו ע"כ. משמע מדבריו דבמחשב יציאותיו איכא נמי טעמא דצורך המועד הא לאו הכי לא הוה

שרי. ובאיגרות של שאלת שלום אף דאין כאן צורך המועד שרי מטעמא דאין אדם נזהר בתיקונן וקשה קצתמדין התפירה דלא התירו אלא לצורך המועד כמ"ש רבינו בפרקין דין ה' ואפי' מעשה הדיוט אם אינו צורך המועד אסור ועיין להרב ב"י סימן תקמ"ה וכן הקשה המהרש"ך ז"ל ח"א סי' קי"ג ולענ"ד נראה דיש לחלק בין זו לזו דבשלמא תפירת בגד הויא מלאכה גמורה מצד עצמה ואפי' במעשה הדיוט לא הותר משום דעיקרה הויא מלאכה לגמרי שעכ"פ צריך הוא לדקדק בתפירות לחבר הבגד משא"כ איגרת של שאלת שלום דבקל אדם עושה אותה ואינה מלאכה גמורה מצד עצמה מלבד דמשום דרכי שלום הוא ואיכא נמי קצת צורך המועד דמסתמא מברכו בשמחת הרגל ובזה תתורץ קושיית המהרש"ך ז"ל עיין עליו.

הלכה טו

עושין כל צרכי המת וכו'. ברייתא דף ח' וכרבן שמעון בן גמליאל. ומ"ש **ואם היה אדם מפורסם וכו'** הוא מהירושלמי שם וגירסת התוספות בירושלמי אם היה המת מפורסם ומשמע דאין תלוי בחשיבותו אלא בפירסומו תדע דכתבו עוד דלדידן שיש קהילות מועטין חשבינן להו מפורסם לכולהו מתים ע"כ. הרי לדעתו ז"ל שהדבר תלוי בפרסום וגירסת רבינו נראית יותר.

הלכה טז

אין רואין וכו'. שם דף ז' וכרבי יוסי בגמ' ועיין לרבינו פ"ט דטומאת צרעת ולהרב משנה למלך שהאריך בזה. ודין האירוסין שם דף י"ח.

כדי שלא תשתכח וכו'. בדף ח' אמתניתין דאין נושאים נשים במועד מפני ששמחה היא לו פריך וכי שמחה היא לו מאי הוי אמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא ואמרי לה אמר רבי אלעזר אמר ר' חנינא לפי שאין מערבין שמחה בשמחה רבה בר רב הונא אמר מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו א"ל אביי לרב יוסף הא דרבה ב"ר הונא דרב הוא דאמר רב דניאל בר קטינא אמר רב מנין שאין נושאים נשים במועד שנאמר ושמחת בחגיך ולא באשתך עולא אמר מפני הטורח ע"כ. וכתב הרב המגיד ז"ל הא דרב הונא ואמרו שם דרב ס"ל הכין ולזה כתב רבינו זה הטעם ע"כ. והן אמת דפשטן של דברי רבינו הכי מוכחי אמנם לא אוכל שאת איך לא חש הרה"מ ז"ל לדברי רבינו בסיום דבריו לדין זה עצמו שכתב שלא יערב שמחה אחרת בשמחת החג הרי שהזכיר להדיא טעמא דרבי חנינא ואיך תפס במושלם הרב ז"ל דפסק כרב הונא וכו' וגם בפירוש המשנה כתב רבינו הטעם דאין מערבין שמחה בשמחה דהיינו כרבי חנינא ועוד בפ"י מהלכות אישות כתב רבינו וז"ל ואפילו בחולו של מועד

אין נושאים נשים כמו שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר מלא שבוע זאת וכו' ע"כ. ושם הזכיר הרה"מ שכבר נתבאר דין זה בפרקין ולא נרגש ממ"ש הוא עצמו כאן ומבואר הדבר דאיכא נפקותא טובא לענין דינא בהנך סברות וכמ"ש ג"כ רש"י בפי' הרי"ף וכ"כ הרב לח"מ ז"ל דלטעמא דאין מערבין כל מין שמחות כי האי אסירי כמבואר בש"ס ולמאן דאמר כדי שלא יניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו דוקא הך אסירא משום חיבת אשתו דטעמא רבא היא וק"ל.

והנה לענ"ד נראה בהורמנותיה דהרב המגיד זלה"ה בכוונת רבינו עמ"ש התוספות שם ד"ה לפי שאין מערבין וכו' וטעם נראה קצת דכמו שאין עושים מצות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו ממנה וכן שמחה בשמחה יהיה לבו פנוי בשמחה ע"כ. ומעתה טעמא דרבה בר רב הונא מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו רוצה לומר באשתו דוקא קפדינן דמרוב חיבתו אצלה מרבה עסקיו כדי לשמחה ומניח שמחת הרגל ולהכי מייתי עלה דרשת רב דניאל בר קטינא אמר רב מקרא דושמחת בחגך ולא באשתך. ואם כן רבינו שכתב כדי שלא תשתכח שמחת החג וכו' הוא ניהו טעמא דאין מערבין שמחה בשמחה על פי דברי התוס' ז"ל שיהא לבו פנוי ודקדק בדבריו ז"ל שלא כתב שלא יניח שמחת החג בשמחת אשתו כלשון הגמ' אלא כתב שלא תשתכח וכו' ולא חש לכתוב בשמחת הנשואים מכיון שכתב טעמא דכדי שלא תשתכח דלמאן דאמר ולא באשתך היינו שמניח בדעת אגב אונסו שמחת הרגל דהכי הוא משמעות הלשון וכמעט דעל כרחין לפרש כן לתת הפרש בין הך דרשא להההיא דאין מערבין ע"פ התוס' ז"ל ולהכי דקדק רבינו ז"ל בלשונו הצח מלבד דבסיום דבריו כתב להדיא הטעם דאין מערבין וכו' ובהכי נראה שפיר ליישב דברי רבינו כפי דעתי החלושה ונכון.

הלכה יז

אין מגלחין וכו'. שם דף י"ג ודקדק רבינו לכתוב ויבא יו"ט הראשון וכו' ובגמרא אמרו שלא יכנס לרגל וכו' משום דכל הקפידה אינה אלא ביום טוב ראשון שהוא דאורייתא וכן העתיק בפירוש המשנה עיי"ש.

הלכה יח

כיצד וכו'. הרב המגיד מחק מדברי רבינו להיות ביו"ט שבגמרא לא התירו אלא כשחל השביעי בערב יו"ט בין אם הוא חול או שבת וכ"כ רבינו להדיא בפ"י מהלכות אבל ועיי"ש בפ"ו ומרן ז"ל בקש לקיים גירסת רבינו בדוחק עיין עליו. ובב"י סימן תקל"א לא הזכיר אלא שחל ערב יו"ט בשבת ועיין להשיירי כנסת הגדולה שם שהאריך בזה. ושם בגמרא בעו במי שאבדה לו אבדה בערב יו"ט ונאנס אם יכול לגלח במועד וסלקא

בתיקו ומדסתם רבינו משמע דנקיט לה להחמיר. ומרן ז"ל תמה על רבינו והרא"ש דס"ל דמלאכת חוה"מ דרבנן למה לא פסקוה לקולא ע"כ. ונראה משום דהוי דרך פרסום לבני אדם שרואים שגילח במועד לכך לא רצו להקל מכ"ש דאם איתא ה"ה לאונס אחר וזה אין נראה. ובדין מי שהיה מנודה וכו' עיין למרן ז"ל.

הלכה יט

וכולן שהיה וכו'. ברייתא שם ועיין למרן ולהרב משנה למלך שהאריך בענין זה. ומ"ש בספרי רבינו

אסורין לגלח בשבת שלהם בנוסח אחר כת"י במשמר שלהם והיא היא ועיין להרב המגיד והרב לח"מ ז"ל.

הלכה כ

מותר ליטול שפה וכו'. שם דף י"ח ומדסתם רבינו משמע דאף שאינה מעכבת האכילה מותר ואחרים חלקו בזה עיין להרב המגיד והרב ב"י שם.

ועושה אשה וכו'. משנה שם ורבי יהודה אמר לא תסוד מפני שניוול הוא לה ובגמ' תניא מודה ר"י בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד שאע"פ שמצרה היא עכשו שמחה היא לאחר זמן. ומשמע דרבינו פסק כר"י אמנם בפירוש המשנה כתב דאין הלכה כר"י והרב המגיד הביא יש מפרשים שפירשו דגם ת"ק מודה שאם אינה יכולה לקפלו במועד אסור ואפשר שזה דעת רבינו וכו' ע"כ. ואם נאמר כן רבינו פליג למ"ש בפירוש המשנה בתרתי ודו"ק. ובנוסח אחר כתוב בדברי רבינו והוא שתוכל לסלקו והיא היא.

הלכה כא

הזבין והזבות וכו'. משנה דף י"ד ודין מי שאין לו אלא חלוק אחד שם. ועיין למרן ז"ל והתוספות כתבו שם דאיירי שכבסה קודם המועד ומשו"ה מותר לכבסה במועד דאם יש לו שתים הרי אפשר לו באחד ליו"ט ראשון ואחד ליו"ט אחרון ע"כ. ודין כלי פשתן שם דף י"ח.

הלכה כב

אין עושין סחורה וכו'. שם דף י' ולא התירו אלא בשיירא ודבר האבד דוקא ונחלקו הפוסקים בשיירא עיין להרב המגיד והרב ב"י סי' תקל"ט. והרבה יש להוכיח למקילין באיסור זה ועושין כל מין סחורה בחוה"מ אף שאינו דבר האבד ומזלזלין בחוה"מ הקדוש כאילו הוא חול גמור באמרם שמניעת הריוח מקרי דבר האבד ואין זה אמת דדבר האבד לא מקרי אלא פסידא מן הקרן כמ"ש בפוסקים ז"ל ורבינו בריש מועד קטן כתב וז"ל ומן הדברים שמותר לעשותן הם כל דבר שאם מניחין אותו לעשותו עד לאחר המועד

יהיה בו הפסד גדול וכו' ע"כ. הרי דלא הותר אלא בהפסד גדול דוקא וידוע דקדושת חוה"מ חמורה מאד והלא כתבנו בפ"ו בדין ט"ז בשם רש"י ז"ל דהמבזה את המועדות דהרי הוא כעובד ע"ז כדאיתא בגמ' על חוה"מ הקדוש נאמר וכבר ראיתי מהמתחסדין עם קונם שאינן עושים שום סחורה כלל ועיקר בחוה"מ ואפילו שאר דברים כיו"ט גמור זולתי קניית צורך היום וכו' לא זולת ואשרי חלקם.

ואין לוקחים בתים וכו'. מדלא כתב לשון אבל משמע דבשיירא הותרו גם הני דאף דהשיירא מצד עצמה אוושא מלתא שריא דכו"ע ידעי דזה דוקא התירו משום דבר האבד. ואם כן בתים ועבדים וכו' אף דאוושא מלתא בשיירא מיהא מסתברא דשרו והרב לח"מ לא הבין כן בדברי הרב המגיד והקשה עליו דפליג מדידיה אדידיה ולענ"ד נראה דיש ליישב וק"ל.

הלכה כג

מוכרי פירות וכו'. משנה דף י"ג וכתב הרב המגיד והטעם שכל שאומנותן בכך כל השנה בעו צנעא אע"פ שהוא לצורך המועד וזהו שהזכירו מוכרין ע"כ. משמע דר"ל דבענין אחר אפי' בפרהסיא ולא ידעתי למה לא נאמר דדברו בהוה שוב ראיתי להרב דרכי משה שכתב דמי שאין אומנותו בכך מוכר לצורך המועד בפרהסיא והיינו כדברי הרב המגיד ויש ליישב.

וערב יו"ט האחרון של סכות וכו'. היינו לענין עיטור השוק דלענין מכירה בפרהסיא אפי' בערב יו"ט של פסח שרי דהכל יודעים דלצורך יו"ט הוא קונה וכ"כ מרן ובשו"ע סי' תקל"ט העתיק דברי רבינו.

הלכה כד

כל שאסור וכו'. דף י"ב ומ"ש ומותר לעשיר וכו' היינו בעו מיניה מרב נחמן דאיתא התם. וכ"כ הרב המגיד אמנם בב"י שם לא פרשה כן עיין עליו.

הלכה כה

שוכרין השכיר וכו'. שם בברייתא ודין הקבולת מגוי נתבאר שם ועיין לרבינו פ"ו מהלכות שבת דין י"ד.

פרק ח

הלכה א

נהרות המושכין וכו'. אמתניתין דפ"ק דמו"ק מימרא דר' זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל ומסיק התם דהיינו דוקא דלא פסקו מיא דאי פסקו יש לחוש שיטרח במועד

וכ"כ הרב ב"י סי' תקל"ז. ומ"ש בדברי מרן שפעמים רבים וכו' ט"ס הוא וצ"ל שפע מים רבים ועיין בב"י שם. ובית השלחין פירש רבינו שם ארץ הצמאה תרגום עייף משלהי.

הלכה ב

ערוגה וכו'. שם ועיין להרב המגיד ולהרב ב"י סימן תקל"ז.

הלכה ג

אין עושין עוגיות. משנה דף ב' ופי' שם רבינו ועוגיות הוא שיחפור סביב עיקרי האילנות חפירות קטנות יתקבצו שם המים ע"כ. ומ"ש בספרי רבינו ואם היתה שדה לחה בנוסח אחר כת"י ואם היתה שדה מטוננת וכן הוא לשון הגמרא.

ומרביצים את השדה במועד. כתב הרב המגיד ז"ל דהיינו מהברייתא הנזכרת שם [דף י"א] דמוכח מינה דהוי דבר האבד אפילו קודם זריעה ע"כ. והרב לח"מ ז"ל הקשה דלפי דעת רבינו כי פריך ברייתות אהדדיה ומתרץ הא ר' אליעזר בן יעקב הא רבנן וכו' אמאי לא משני הא בשדה לבן הא בשדה בית השלחין וכו' עיי"ש ונראה לענ"ד דכיון דבחדא ברייתא קתני להדיא שדה הלבן ופריך עלה מאידך סתמא דמלתא ודאי דבשדה הלבן נמי איירי דאל"כ ודקארי לה מאי קארי לה מלבד דכיון דבשדה בית השלחין הוי דבר האבד גמור כנ"ל אין שום סברא לאסור ולכך הוכרח לתרץ דוקא לפי האמור דבשתיהם איירי בשדה הלבן והא ראב"י והא רבנן והראב"ד השיג על רבינו ועיין עליו ז"ל.

הלכה ד

זרעים שלא שתו וכו'. שם ועמ"ש הראב"ד ז"ל כתב המגדל עוז שחסר הקושיא והתירוץ מהמדפיס ע"כ. והדין עמו דאל"כ לא ידענא מאי קאמר הראב"ד ז"ל.

ועושין נברכת וכו'. באותה משנה ופי' שם רבינו נברכת היא חפירה כאותן ששורין בו את הפשתן ודומיהן ועמ"ש הרב המגיד לדברי רבינו עיי"ש בפירוש המשנה ועמ"ש להשגת הראב"ד ז"ל.

הלכה ה

עכברין וכו'. שם דף ו' מחלוקת רבי יהודה ות"ק במתניתין ובפירוש המשנה כתב רבינו והלכה כחכמים משמע שהיה גורס חכמים במקום ר"י במתניתין אמנם בברייתא איתא ר"י נמי ומבואר דרבינו לא הוה גריס כגירסתינו בגמ' בברייתא דר' שמעון בן אלעזר שם וכ"כ הרב המגיד ומרן ז"ל ועיין להתוס' ובב"י סי' תקל"ז פסק דבין בשדה האילן בין בשדה לבן הסמוכה לשדה האילן צדין כדרכו ובפירוש המשנה כתב רבינו שדה הלבן הוא שחורשין וזורעין אותו ואין בו אילנות וכו'.

הלכה ו

כותל גנה וכו'. משנה שם ופי' שם רבינו שמשים האבנים או הלבנים זו ע"ג זו ולא יטיח בטיט ולא יסיד בסיד ע"כ. ומ"ש או גודר וכו' היינו הוצא ודפנא שאמרו שם ועיין להרב ב"י סי' תק"מ.

אבל כותל חצר וכו'. ואם היה גוהה וכו'. שם ולכאורה קשיא לי טובא דבגמרא משמע ללישנא קמא דדוקא ברה"ר איכא סכנה משום דרבים עוברים ולאו אדעתייהו משא"כ בחצר דאין כאן סכנה דמצו להשמר עצמם מלעבור תחתיו וללישנא בתרא נמי לא הותר כי אם הבנין ולא הסתירה ואיך כתב רבינו בכותל חצר שסותרו ובוניהו כדרכו מפני הסכנה וצ"ל דרבינו מפרש הסוגיא בענין אחר דבין בחצר בין ברה"ר שייך סכנה אלא דרב חסדא לא איירי אלא בכותל שאין בו סכנה וגם לא איירי בהיתר הסתירה אלא בבנין ועל פי זה אזלא ורהטא כולה סוגיא שפיר ולשון גוהה פירש רש"י שוחה ונטוי.

הלכה ז

בונה אדם וכו'. שם דף י' ופי' רש"י אצטבא בנין אבנים והתוס' כתבו שם דהוא מין ספסל ונראה דזה לא הותר אלא מעשה הדיוט אבל מעשה אומן לא דהא עכ"פ שינוי קצת בעי וכ"כ הרב המגיד בשם הרמב"ן ז"ל וכן פסק הרב ב"י סימן תק"מ להדיא עיי"ש.

הציר והצינור וכו'. משנה דף י"א ופי' רש"י ציר רגל הדלת כמו הדלת תסוב על צירה. צנור הוא החור שבאסקופה התחתונה כמו צנורא דדשא הקורה מה שעל הפתח שתחזור בו הדלת ע"כ. ורבינו פי' שם ציר הדלת ידועה היא כמו עלי המכתש של ברזל והוא קטן וכו'.

הלכה ח

אין חופרין וכו'. משנה דף ח' ובס' כת"י קדמון מצאתי על לשון זה וז"ל. וכ"ת א"כ מאי למימרא פשיטא ואפשר דבמקומות שחוצבין בהרים ובסלעים מיירי ששוהין בחפירתו יום או יומים ולכך דרכן להקדים כדי שלא יתבזה המת ושמא יראו אדם מסוכן במועד סד"א דנשרי להקדים ולחפור משום כבודו קמ"ל ע"כ. ושמעתי שכן המציאות בעיה"ק צפת תוב"ב.

הלכה ט

אין מפנין וכו'. באבל רבתי פי"ג.

הלכה י

אין מתליעין וכו'. ע"ז דף נ' ועיין להרב לח"מ שהאריך בזה ונתן טעם למה לא פסק רבינו פ"א ופ"ג דשמיטה ויובל היתר ההתלעה בשביעית אכן מה שהקשה עליו בהיתר

סיכת הפירות כאן דבגמ' מוכח דחוה"מ חמיר משביעית ובשביעית אמרו להדיא דאסור כדאיתא התם והניחו בצ"ע נראה לענ"ד לומר דרבינו סבירא ליה דאף דשביעית קיל מחול המועד מכל מקום אשכחן קולא בחול המועד דליתא בשביעית אף דקיל דבחול המועד מטעמא דאפשר לאכול מאותן פירות במועד יש להתיר כמ"ש ז"ל בכמה דברים ולהכי לא הוזכר איסור הסיכה בחול המועד כלל בשום ברייתא כן נראה לענ"ד. ומכל שכן שהרב ב"י סי' תקל"ז פסק כן ולא מצאתי לשום אחד מהמחברים ז"ל שנתעורר בזה ונ"ל משום שהיה פשוט אצלם כאמור.

ועוקרין את הפשתה וכו'. מועד קטן דף י"ב. ולחפוף שכתב רבינו נראה פירושו לחוף בו הפנים והידים כמו שהוא דרך העולם ע"י הבורית ג"כ ועיין להרב המגיד ז"ל.

הלכה יא

אין מכניסין וכו'. שם בברייתא. ועמ"ש רבינו

ואם היה שכיר שבת וכו' שם חילק רבינו בין שבת ליו"ט לחוה"מ והרה"מ תמה על רבינו למה לא כתב דין שבת ויו"ט ע"כ. ואפשר דגירסא אחרת היתה לו לרבינו בזה תדע דלשון זה ליתיה בש"ס עיי"ש.

הזבל. פסחים דף נ"ה ומבואר שם החילוק שבין חוה"מ לי"ד דערב פסח ופסקו רבינו בסוף פרקין דין כ"א והרב ב"י סימן תס"ח תמה על רבינו שהשמיט הדין בי"ד בניסן והרב מגן דוד [ט"ז] ז"ל תמה עליו דכבר ביארו בפרקין אמנם האמת הוא כמ"ש הרב ב"ח ז"ל דהרב ב"י ז"ל הבין הענין כסברת הרי"ף והרא"ש ז"ל דבחוה"מ דקאמר רבא לאו דוקא אלא הוא הדין י"ד בניסן נמי ולהכי הקשה עליו אמנם רבינו הבין הדברים כפשוטן דבחול המועד דוקא קאמר רבא דחמיר אבל בי"ד בניסן אף שלא נתרבה שרי להדיא עיי"ש.

הלכה יב

המשוה וכו'. הכל שם דף י' ועמ"ש רבינו

וממעשיו יוכר וכו' עיין בדברי רש"י ז"ל גבי אדעתא דבי דרי וכו' דגריס הפך הגירסא שלפנינו והתוס' ז"ל הביאו שניהם ועיין לרבינו פ"ב דזכיה ומתנה.

הלכה יג

תנור וכירים וכו'. שם דף י"א. ומ"ש

ומסרגין את המטות דף ח' ופירוש שתי וערב ונראה דאין צריך לומר שממתחים היינו שאם היה רפוי ממתחו עד שיתקשה וכן מסקנת הש"ס דף י' וכן דעת רבינו בפירוש

המשנה עיי"ש אלא דגירסת רבינו בדר' יוסי אף ממתחים קשה קצת דלשון אף לא אתי שפיר כיון דאסר הסירוג. ובדין ניקור הרחים עיין להרב המגיד והמפרשים ז"ל.

הלכה יד

זופתים את החביות וכו' וזופתים את הבקבוק. כן פסק גם הרב ב"י סי' תקל"ח ועיין להרב מג"א ז"ל והקשה על זה מדברי הרא"ש והתוס' דאין לפסוק כתרי קולי ודלא כחד עיי"ש.

הלכה טו

קוצצין צפורני החמור וכו'. כתבו התוספות ז"ל דהוא הדין לדידן שמותר לשום הברזילים כנהוג ועיין להרב ב"י סי' תקל"ו.

וסוס שירכב עליו. מדברי התוספות נראה דאסור לרכוב על חינם עיי"ש גם הרב ב"י שם פסק מי שצריך לרכוב וכו'.

הלכה טז

אין מפנין וכו'. שם דף י"ג ובירושלמי אמרו להדיא דבשלו אפי' מדירה נאה לדירה כעורה שרי דערב לו לאדם לדור בשלו והראב"ד השיג על רבינו בזה והרב המגיד הליץ עליו דמשמע דתלמודא דידן פליגא אהך ירושלמי ובאמת כבר הודה לו לרבינו הרב אברהם בן דוד ז"ל גופיה וכן פירש הרב בית יוסף סימן תקל"ה.

הלכה יז

אסור לעשות וכו'. פסחים דף נ'. ועל מ"ש

רבינו אבל אין מכין וכו'. קצת קשה דבגמרא אמרו דלא משמתינן ליה אבל מכת מרדות מנא ליה לרבינו דלא מלקינן ליה וכן ראיתי שדקדק הרד"ך בית כ"ב סי' ה' עיי"ש ונראה דנפקא ליה לרבינו מדאיתא התם העושה מלאכה בערבי שבתות וכו' ובכל מקום שיש שם נדנוד עבירה וכו' אינו רואה סימן ברכה לעולם. ופירש רש"י נדנוד עבירה רמז עבירה ע"כ. ואם כן בזה ודאי אין כאן שום סלקא דעתין דניתיב ליה מכת מרדות דדי לו דליקום בלטותא דרבנן והוא הדין לאידך ודו"ק.

מפני שיש בו חגיגה ושחיטת קרבן פסח. כתב הרב המגיד ז"ל דטעם זה מבואר בירושלמי וכו' ורש"י פירש הטעם מפני שיש לו לטרוח בצרכי מצה ומרור מה שאין כן בשאר ערבי ימים טובים. וקשה לי אם כן ערבי חג הסוכות נמי הרי יש לו לטרוח בסוכתו אלא ודאי טעם הירושלמי עיקר ע"כ. ולכאורא קשיא טובא דמלשון רש"י ז"ל אין לנו משמעות זה שהרי אמאי דתנן מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה כתב וז"ל שלא לעשות כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח ביעור חמצו ושחיטת הפסח ותיקון מצה

לצורך הלילה דמצוה לטרוח מבעוד יום וכו' ע"כ. הרי מבואר דכוונת רש"י ז"ל לתת טעם לאותם שאין נוהגים לעשות מלאכה קודם חצות אבל באחר חצות שאיסורו מבואר לא דבר בזה כלום ואם כן מה הקשה עליו הרה"מ ז"ל ומהיכן משמע ליה דרש"י ז"ל ינגד טעם הירושלמי לאחר חצות. ותו קשיא לי דאמאי לא הביא הרב כל דברי רש"י ז"ל אשר מתוכם יתבאר עוד דאיירי בקודם חצות שהרי ביעור חמץ ליתיה אלא קודם חצות ואיך הכחיד זה תחת קולמוסו ז"ל תו קשיא לי על הרב לח"מ שכתב לתרץ קושיית הרה"מ על רש"י דאם כן ערבי חג הסוכות נמי וכו' כתב דאפשר דרש"י ז"ל יתרץ דשאני ערב פסח שעסוק במצה שמורה שמצותה מחצות ולמעלה ע"כ. ואחרי המחילה הראויה שיחה זו אינו מכיר דאם הוא סבור כהרה"מ ז"ל דדברי רש"י מתפרשים בלאחר חצות קשיא תרתי חדא דאיך כתב כן בלשון אפשר הרי רש"י כתב כן להדיא שהרי הזכיר עשיית מצה ולפי הבנתו שרש"י ז"ל איירי אחר חצות הרי הדבר ברור דבעשיית המצה שמורה לצורך הלילה איירי ותו לאידך גיסא דכיון דרש"י ז"ל הזכיר להדיא שחיטת הפסח הרי בזה היה יכול לתרץ קושיית הרה"מ ז"ל עליו דבערבי סוכות ליתא להא ואם הבין דברי רש"י כפשטן דאיירי לקודם חצות מי הכריחו לתרץ באופן שיחלוק על הירושלמי דלא איירי אלא אחר חצות וכיון דרש"י לא איירי בהא מי דחקו לתרץ כן ואם כוונתו על פי מה שהבין הרה"מ ז"ל ועל פי דרכו תירץ כן אכתי קושיית הרה"מ במקומה עומדת דגם בערבי חג הסוכות איכא סוכה וכו' ומה יושיענו לומר דבערב פסח איכא עשית מצה שמורה.

והנה ידוע דהרב תוספת יום טוב הליץ בעד רש"י לקושיית הרה"מ דשאני צרכי מצה מעשיית סוכה דסוכה רגילים להקדים לעשותה מה שאין כן המצה וכו' ע"כ. וזה באמת נוטה למ"ש הרב לח"מ כמדובר גם בהגהות מהרמ"ע מפאנו כת"י כתוב לקושיית הרה"מ וז"ל וי"ל לרש"י ז"ל דבצרכי מצה יש לו לטרוח בעצמו ממש וכמ"ש הטור או"ח סי' ת"ס שהרא"ש היה משתדל בהם והיה מסייע בעריכתן וכן עושים חסידים בעלי מעשה כנראה שם מה שאין כן בערב חג הסוכות בצרכי סוכה ואע"ג דבכל המצות מצוה בו יותר מבשלוחו כדאמרינן בפרק האיש מקדש שאני מצה דכתיב בה ושמרתם את המצות ואיכא כרת ואמרינן במכילתא משארותם צרורות בשמלותם על שכמם ר' נתן אומר והלא היה להם בהמות אלא שהיו ישראל מחבבים את המצות וגו'. הביאה הגהות מיימוני פ"ה דחמץ ומצה ע"כ. והרב קול הרמ"ז ז"ל הליץ בעד הרה"מ וחלק על התוס' יו"ט ז"ל עיי"ש. גם הפר"ח סי' תס"ח כתב דיפה כיון הרה"מ משום דבסוף פרק אותו ואת בנו אמתניתין דבד' פרקים בשנה כתבו התוספות דהא דלא חשיב הכא ערב יום

טוב הראשון של חג אומר ר"מ משום דכו"ע טרידי בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך וכ"כ פ"ק דע"ז ולכן עיקר כמ"ש שאר המפרשים והרמב"ם והסמ"ג דהיינו טעמא דמחמירים בערב פסח טפי משאר ערב יו"ט מפני שיש בו קרבן פסח וחגיגה כדאיתא בירושלמי וכו' ע"כ. נראה להדיא דגם הרב ז"ל ס"ל דרש"י הוי היפך הירושלמי והוו מילי דמרפסן איגרי לפי דעתי הקלושה.

לכך אני אומר דצריכים אנו למשכוני נפשין ולתלות יותר החיסרון במיעוט השגתינו מלתלות בוקי סריקי בהני אשלי רברבי זלה"ה ואבחר לי לעצמי דרך נכון אולי יישר גם בעיני המעיינים נר"ו, וזה דהמוחש לא יוכחש דמה שכתב רש"י שישכח שחיטת הפסח וכו' הוא דבר ששייך לאחר חצות ודאי דהוא זמן קרבן פסח וממילא נמשך מ"ש אחר זה ותיקון המצה לצורך הלילה דמצוה לטרוח מבעוד יום היינו נמי אחר חצות ודייק במבעוד יום שכתב שדרך משמעות לשון זה ר"ל לעת ערב וא"כ צ"ל דרש"י נרגש בלישנא דמתניתין דמקום שנהגו וכו' דאמאי נהגו לאסור המלאכה עד חצות ומה טעם לזה המנהג דמסתמא לא נהגו חומרא זו כי אם דלא ליתיה לידי איסור גמור ואם כן מה טעם לאיסור זה גם כן. לזה בא לפרש דבערב פסח איכא למיחש טפי דבבקר איכא ביעור חמץ דזמנו בארבע שעות וזה יספיק לטעם המנהג ואחר חצות הוא זמן הקרבן פסח ועשיית המצות וכו' כלומר דהיינו טעמא דאיסורא ולא חש לבאר כל כך דסמך על המעיין דכיון דפירש דברים הנעשים בהכרח אחר חצות לא חש לשנטעה בדבריו. והרה"מ ז"ל הקשה עליו דמדהזכיר עשיית המצות לצורך הלילה מוכח דלא סבירא ליה כטעם הירושלמי דלדידיה עיקר טעמא הוא משום קרבן פסח כדדריש התם מקראי ואי הוה סבירא ליה כהירושלמי לא הוה לו להזכיר זה דכל יתר כנטול דמי ואף דאין אנו אחראים לדברי הירושלמי בש"ס דילן מכל שכן בטעם הדין מכל מקום כיון דאיכא למירמי על הך טעמא דא"כ ערבי חג הסוכות נמי וכו' בהכרח יש לנו לתפוס טעם הירושלמי וכמ"ש רבינו כן נלע"ד לדברי הרה"מ ז"ל ועל פי זה הנה מקום לדברי הרב לח"מ והרב תוי"ט ז"ל שגם הם הבינו דכוונת רש"י היא גם כן בלאחר חצות ולענין קושית הרה"מ תירצו ז"ל וכו' אלא דלשון אפשר שכתב הרב לח"מ עדיין הוא קצת מגומגם והשתא אתי שפיר נמי דברי הרב קול הרמ"ז והפר"ח ז"ל שגם הם הבינו כפשט דברי רש"י דאיירי גם בלאחר חצות אלא שבאו להליץ בעד הרה"מ ז"ל בעיקר טעם הדין ודו"ק.

הלכה יח

ואינו אסור אלא. בנוסח אחר כת"י ואינו אסור בעשיית מלאכה אלא וכו'.

הלכה יט

ואפילו במקום וכו'. שם דף נ"ה וסבירא ליה לרבינו דמתניא במקום שנהגו לעשות דוקא והרב אברהם בר דוד ז"ל השיג עליו משום דסבירא ליה דמתניא במקום שלא נהגו ועיין להרב המגיד ז"ל והרב בית יוסף סימן תס"ח העתיק דברי רבינו עיין שם.

הלכה כ

ההולך ממקום וכו'. שם דף נ' ומדברי רבא ואביי ועיין להרב המגיד ז"ל. ומ"ש **וכן מי שדעתו וכו'** מעובדא דרבה בר בר חנה וכרב אשי שם דף נ"א.

הלכה כא

מוליכין ומביאין וכו'. משנה דף נ"ה ויש נוסח אחר כת"י שכתוב בה מוליכין וכו' עד חצות ונראה שהיא גירסא מוטעית וכ"כ הרב המגיד ז"ל. והרב ב"י סימן תס"א פסק מוליכין ומביאים וכו' כל היום וכן עיקר.

ומושיבין שובכין וכו'. משנה שם והרב המגיד ומרן ז"ל עמדו בסוד דברי רבינו. ועיין להרב לח"מ והרב ב"י סימן תס"ח.